

Izvestijan puhetavat vuoden 2003 duuman vaalien aikaan

– poliittisen luottamuksen teorian näkökulma

Maria Kuokka
Turun yliopisto
Valtio-opin laitos
Pro gradu -tutkielma
Kesäkuu 2007

TURUN YLIOPISTO

Valtio-opin laitos/yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

KUOKKA, MARIA: Izvestijan puhetavat vuoden 2003 duuman vaalien aikaan – poliittisen luottamuksen teorian näkökulma

Pro gradu -tutkielma, 102 sivua, 12 liitesivua

Valtio-oppi

Kesäkuu 2007

Pro gradu -tutkielmani tutkimuskysymyksenä on: Millaisia puhetapoja Izvestija käyttää duumasta ja siihen liittyvistä toimijoista ja ilmiöistä vuoden 2003 duuman vaalien aikaan (18.11.–29.12.2003)? Tarkastelun kohteena ovat lehden hallitsevat puhetavat, eli miten esimerkiksi duuman vaalien ehdokkaista, duumasta, puolueista, vaaleista ja järjestelmän periaatteista puhutaan.

Poliittisen luottamuksen teoriaa käytän taustateoreettisessa merkityksessä, eli sen avulla eritellään kysymyksenasettelua, asetetaan ilmiö yhteiskunnalliseen kontekstiin ja tulkitaan aineistosta tehtyjä havaintoja. Poliittinen luottamus tarkoittaa luottamusta poliitikkoihin ja poliittisiin instituutioihin, mutta myös järjestelmän toimintaan, järjestelmän periaatteisiin ja poliittiseen yhteisöön kohdistuva luottamus kuuluvat siihen. Poliittinen luottamus syntyy ainakin osittain joukkotiedotusvälineiden uutisoinnin perusteella, joten tarkastelen sanomalehteä tästä näkökulmasta.

Tutkielmani aineisto on kerätty Izvestijasta, joka on yksi Venäjän suurimmista sanomalehdistä. Izvestija on hyvin tunnettu sekä Venäjällä että ulkomailla, ja kotimaassaan se on myös mielipidejohtaja sekä muulle lehdistölle että eliitille. Aineistoon valitsin tekstejä, joissa duuma tai duuman edustajat ovat toimijoina tai toiminnan kohteina. Aineiston jaan kahteen ajanjaksoon, ensimmäinen on vaaleja edeltävä aika (18.11.–7.12.) ja toinen vaalien jälkeinen aika (8.12.–29.12).

Menetelmässä yhdistyvät kriittinen diskurssianalyysi ja semioottinen sosiologia. Kriittinen diskurssianalyysi on laajempi näkökulma, jonka perusteella keskityn hallitseviin puhetapoihin, jotka vievät tilaa muilta puhetavoilta. Semiotiikka tarjoaa konkreettisen analyysivälineistön, jolla erittelen tekstejä.

Tutkimustuloksissa havaitsen Izvestijan uutisoinnin olevan puolueellista, koska Jabloko ja SPS -puolueita koskeva uutisointi on myönteisempää kuin muita puolueita koskeva uutisointi. Näiden puolueiden ohjelmista uutisoidaan enemmän kuin muiden puolueiden ohjelmista, ja niiden edustajat pääsevät usein kommentoimaan asioita lehdessä. KPRF ja LDPR -puolueet sen sijaan saavat vain negatiivista uutisointia osakseen. Ehdokkaista uutisoidaan varsin vähän ja uutisointi keskittyy ehdokkaiden valheisiin ja rikoksiin. Järjestelmän toiminnasta puhuttaessa korostetaan ongelmia, eivätkä järjestelmän periaatteetkaan ole vielä vakiintuneita tai toimivia.

Aineistossa on havaittavissa kaksi hallitsevaa ja keskenään kilpailevaa puhetapaa: toinen niistä korostaa autoritarismin voimistumista Venäjällä ja yksipuoluejärjestelmän syntyä, kun taas toinen korostaa tehokkuuden lisääntymistä ja uudistuksien etenemistä. Aineistossa on havaittavissa myös kolme erilaista demokratiakäsitystä eli Putinin ohjattu demokratia, Izvestijan oma käsitys demokratiasta sekä vertailu länsimaiseen demokratiaan.

Asiasanat: Izvestija, puhetavat, joukkotiedotusvälineet, poliittinen luottamus, Venäjä

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. POLIITTISEN LUOTTAMUKSEN TEORIA	8
2.1. Tärkeimmät käsitteet	8
2.1.1. Luottamus	8
2.1.2. Poliittinen luottamus ja sen tasot	10
2.2. Poliittista luottamusta tarkastelevat teorit	15
2.2.1. Teorioiden jako luottamuksen syntyvän perusteella	15
2.2.2. Sosiaalisen pääoman teoria luottamuksen tutkimuksessa	18
2.2.3. Institutionaalinen teoria luottamuksen tutkimuksessa	20
3. JOUKKOTIEDOTUSVÄLINEET TIEDONVÄLITTÄJINÄ	24
3.1. Tiedotusvälineiden rooli poliittisessa prosessissa ja vallankäyttäjänä	24
3.2. Mediajärjestelmä ja sanomalehti Venäjällä	27
3.3. Vaaliuutisointi	30
4. MENETELMÄ	33
4.1. Menetelmän valinta	33
4.2. Analyysivälineistö	35
4.2.1. Diskurssianalyysin perusteet	35
4.2.2. Semiotiikan periaatteet	36
4.2.3. Aktanttimalli	38
4.3. Menetelmän käytännön toteutus	39
5. AINEISTO JA SEN LUOKITTELU	41
5.1. Aineiston kerääminen	41
5.2. Aineiston luokittelu päätteemoittain	42
5.3. Aineiston luokittelu luokituksien mukaan	45
5.4. Aineiston luokittelu aktanttien mukaan	47
5.5. Aineiston luokittelu puhujien ja intertekstuaalisuuden mukaan	49

6. PUHETAVAT ERI TASOJEN MUKAAN	51
6.1. Poliittiset toimijat	51
6.1.1. Ehdokkaat	51
6.1.2. Puolueiden johtajat	53
6.2. Järjestelmän instituutiot	56
6.2.1. Duuma	56
6.2.2. Puolueet aakkosjärjestyksessä	63
6.3. Järjestelmän toiminta	80
6.3.1. Järjestelmän yleiset toimintapiirteet	80
6.3.2. Vaalit ja vaalilain rikkomukset	86
6.4. Järjestelmän periaatteet	90
6.4.1. Puoluejärjestelmä	90
6.4.2. Lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovalta	93
6.4.3. Perustuslain muuttaminen	98
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	100

LÄHDELUETTELO

LIITTEET

1. JOHDANTO

Pro gradu -tutkielmani tutkimusongelmaksi olen muotoillut seuraavanlaisen kysymyksen: Millaisia puhetapoja Izvestija käyttää duumasta ja siihen liittyvistä toimijoista ja ilmiöistä vuoden 2003 duuman vaalien aikaan (18.11.–29.12.2003)? Tarkoitukseni on etsiä lehtiartikkeleista hallitsevia puhetapoja, joita käytetään käsiteltäessä esimerkiksi duuman toimintaa, kansanedustajia, puolueita duumassa, vaaleja tai duuman paikkajakoa. Vuoden 2003 vaalien aika on erityisen mielenkiintoinen siksi, että vaalit muuttivat oleellisesti duuman puolueiden valtasuhteita ja siksi yhden Venäjän merkittävimmän sanomalehden puhetapojen tarkastelu tuolta ajalta tuo varmasti kiinnostavan näkökulman asiaan.

Vuoden 2003 duuman vaalien lopputulosta on luonnehdittu yksipuoluevaltion luomiseksi, koska liberaalipuolueet eivät saaneet edustajia duumaan ja duuma täyttyi Kremlille myönteisillä edustajilla (Sleivyte 2005, 17). Vuoteen 2005 asti Venäjän duuman vaaleissa käytettiin sekamuotoista vaalitapaa (Mäkinen 2007). Puolet 450 paikasta täytettiin yhden ehdokkaan vaalipiireistä ja puolet suhteellisella vaalitavalla, jossa koko maa on yhtä vaalipiiriä ja äänikynnys on viisi prosenttia (Bova 1998, 193). Joulukuun seitsemännen päivän vaaleissa Jedinaja Rossija -puolue (ks. liite 1.) sai 222 paikkaa duumaan, ja kun duuma kokoontui ensimmäistä kertaa joulukuun 29. päivä, oli kyseisellä puolueella paikkoja yli 300. Nämä lisäpaikat syntyivät, kun edustajia muista puolueista siirtyi Jedinaja Rossijan riveihin. (Russia Votes). Samalla vahvistui sekä yhden puolueen että sen tukeman presidentti Putinin valta.

Venäläinen järjestelmä on semipresidentiaalinen, mutta presidentin valta on niin suurta, että järjestelmässä on paljon presidentiaalisen järjestelmän piirteitä. Presidentti nimittää pääministerin duuman suostumuksella, mutta mikäli presidentin ehdokas ei pääse läpi kolmella kerralla duumassa, presidentti nimittää pääministerin, hajottaa duuman ja määrää uudet vaalit järjestettäväksi. Duumalla on oikeus ilmaista epäluottamuksensa hallitukseen, jolloin presidentti voi joko erottaa hallituksen tai jättää epäluottamuslauseen huomiotta, mutta myös hajottaa duuman, mikäli duuma esittää epäluottamuslauseen uudelleen. Näiden seikkojen takia presidentillä on suuri valta pääministeriin, hallitukseen ja duumaan. (Bova 1998, 188–189.)

Duumalla on halutessaan valta pysäyttää presidentin aloitteiden eteneminen tietyillä lainsäädännön alueilla ja lopuillakin vaikeuttaa presidentin toimia. Tämän takia vahvakin presidentti tarvitsee aloitteilleen jonkin verran tukea duumalta ja siellä edustettuina olevilta puolueilta. Russell Bovan mukaan Venäjän vaalijärjestelmä on aiheuttanut fragmentoituneen monipuoluejärjestelmän synnyn ja hänen mukaansa se vähentää todennäköisyyttä, että kukaan presidentti pystyisi saavuttamaan enemmistön tuen duumassa. Jos nykyinen lainsäädäntö pysyy voimassa, järjestelmä tulee kulkemaan kriisistä kriisiin toimeenpanevan vallan ja lainsäädäntövallan välisissä suhteissa. (Bova 1998, 191–197.) Vuoden 2003 vaaleissa presidentti kuitenkin sai vakaan enemmistön tuen duumassa, mikä asettaa Bovan väitteen kyseenalaiseksi. Tämän vuoksi on mielenkiintoista tarkastella sitä, miten sanomalehti kuvailee duuman uutta institutionaalista asemaa ja järjestelmän muutosta ylipäätään.

Poliittisen luottamuksen teoreettisen viitekehyksen olen valinnut sen takia, että teorian mukaan poliittinen luottamus syntyy ainakin osittain joukkotiedotusvälineiden uutisoinnin perusteella. Tarkastelen yhden sanomalehden puhetapoja tästä näkökulmasta. Lisäksi teorian valintaan vaikutti se, että venäläisten mielipiteitä kartoittavien tutkimusten mukaan luottamus varsinkin parlamenttiin on alhainen.

Esimerkiksi heinäkuussa 2003 julkaistiin mielipidemittaus, jonka mukaan vastaajista 79 prosenttia luotti presidenttiin (WCIOM) ja saman vuoden syyskuussa tehdyn kyselyn mukaan 75 prosenttia hyväksyi presidentin toiminnan. Saman syyskuussa tehdyn kyselyn mukaan kuitenkin vain 4 prosenttia vastaajista uskoi, että duuma työskentelee aktiivisesti maalle hyödyllisten lakien ja päätöksien eteen. Vastaajista 30 prosenttia oli sitä mieltä, että duuma keskustelee tärkeistä asioista, mutta ei pysty tekemään konkreettisia päätöksiä. 46 prosenttia vastaajista oli puolestaan sitä mieltä, että duuma käsittelee tarpeettomia asioita ja 14 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei tiedä duuman työskentelystä mitään. (Levada-Tsentr.)

Kathleen M. Dowley'n ja Brian D. Silverin (2003, 107) tutkimuksessa selvitettiin kansalaisten luottamusta parlamenttiin 20 postkommunistisessa maassa. Tutkimuksen mukaan ainoastaan Makedoniassa luottamus oli vielä alhaisempaa kuin Venäjällä (mt., 105). Richard Rose ja Neil Munro (2003) ovat tutkineet vaaleja ja puolueita postkommunistisissa maissa. He arvioivat

kaikkiin poliittisiin instituutioihin kohdistuvan yleisen epäluottamuksen Itä- ja Keski-Euroopan uusissa demokratioissa olevan kommunismin perintöä (Rose & Munro 2003). Kommunismin perintöä epäluottamuksen tärkeimpänä lähteenä korostaa myös David Lovell (2001), jonka mukaan muita syitä voivat olla esimerkiksi eliitin mennyt ja nykyinen toiminta, pettymykset uudistuksiin sekä koettu epäoikeudenmukaisuus markkinoiden toiminnassa.

Myös William Mishler ja Richard Rose ovat Venäjällä ja yhdeksässä muussa postkommunistisessa maassa tekemässään tutkimuksessa havainneet, että näiden maiden kansalaiset eivät juuri luota parlamenttiin tai muihin yhteiskunnallisiin ja poliittisiin instituutioihin. Aineistonaan he käyttivät New Democracies ja New Russia -barometreja. Erityisen mielenkiintoista tutkimuksessa oli se, että instituutiot, jotka ovat kaikkein epädemokraattisimpia, kuten armeija (46 prosenttia luottaa) ja kirkko (43 prosenttia luottaa), nauttivat suurempaa luottamusta kuin esimerkiksi puolueet (12 prosenttia luottaa) ja parlamentti (21 prosenttia luottaa). (Mishler & Rose 2001, 42).

Puolueet ja parlamentti ovat kansanvaltaisempia kuin kirkko ja armeija; kansalaiset voivat itse osallistua puolueiden toimintaan ja vaikuttaa parlamentin kokoonpanoon. Toisin sanoen instituutiot, jotka ovat demokraattisia ja joihin kansalla on vaikutusvaltaa, koetaan epäluotettaviksi. Ronald Inglehartin (1997, 224–225) mukaan lähes kaikissa yhteiskunnissa ihmiset, joilla on materialistiset arvot, luottavat maansa hierarkkisiin instituutioihin, kuten armeijaan ja kirkkoon enemmän kuin ne, joilla on postmaterialistiset arvot. Venäjän tapauksessa voisi olla kyse siitä, ettei yhteiskunta ole ainakaan suurissa määrin postmaterialistinen, vaan materialistinen.

Siirtymävaiheissa olevissa yhteiskunnissa ilmenevää epäluottamusta on selitetty myös sillä, että ihmiset kokevat ylitsepääsemättömiä vaikeuksia yrittäessään ymmärtää mitä yhteiskunnassa tapahtuu ja toisaalta sillä, että toiminnan lopputulokset ja vaikutukset ovat epävarmoja (Simpura & Eremitcheva 1997, 58). Inglehartin mukaan epävarmuuden tunne aiheuttaa sen, että kansalaiset kannattavat vahvoja instituutioita ja poliittisia auktoriteetteja (Inglehart 1997, 225). Tämä huomio sopii hyvin myös Venäjälle, missä siirtymävaihe on saanut aikaan epävarmuutta, ja toisaalta hierarkkisiin instituutioihin ja vahvaan presidenttiin luotetaan paljon.

Toisaalta demokratian ”suosio” on nousussa Venäjällä: Levada-keskuksen tutkimuksessa, jossa kysyttiin samoja mielipiteitä presidentti Putinin ensimmäisen kauden alussa ja taas uudelleen toisen kauden alussa, usko demokratiaan oli lisääntynyt. Kun vastaajilta kysyttiin, mihin suuntaan maa tulee kehittymään Putinin valitsemisen jälkeen, maaliskuussa 2004 vastaajista 55 prosenttia piti demokratiaa todennäköisimpänä suuntana, kun huhtikuussa 2000 vastaava luku oli 35 prosenttia. (Petuhov 2004.)

Demokratisoituminen ja poliittinen luottamus on kirjallisuudessa kytketty toisiinsa varsin yleisesti, joten jos demokratiaa pidetään niin todennäköisenä kuin toivottavanakin suuntauksena, niin voisi ajatella, että se vaatisi myös jonkin verran suurempaa luottamusta parlamenttia kohtaan. Poliittinen luottamus eli luottamus poliitikkoihin ja poliittisiin instituutioihin syntyy useimmiten toissijaisten lähteiden kautta, joista tärkeimpinä ovat Kenneth Newtonin (1999, 179) mukaan joukkotiedotusvälineet. Poliittista luottamusta tarkasteltaessa on tärkeää kiinnittää huomiota myös tiedotusvälineisiin ja niiden uutisointiin, koska ne vaikuttavat poliittisen luottamuksen syntyyn ja määrään.

Tutkittaessa joukkotiedotusvälineiden vaikutusta poliittiseen luottamukseen on osoitettu, että viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana tiedotusvälineet ovat käyttäneet aiempaa negatiivisempaa sävyä uutisoidessaan politiikasta ja hallinnosta. Tämän on arvioitu voivan vaikuttaa pitemmällä aikavälillä myös demokraattisten instituutioiden vahvuuteen. (Nye 1997, 4.) Tästä näkökulmasta on tutkimusta tehnyt esimerkiksi Thomas E. Patterson (1994). Se on samalla myös tutkimussuuntaus, johon oma tutkielmani kiinnittyy.

Myös poliittisen luottamuksen institutionaalisen suuntauksen edustaja Margaret Levi (1998, 95) on todennut, että paljastukset vääristelystä, epäpätevyydestä, korruptiosta tai lupauksien pettämisestä voivat kuluttaa kansalaisten luottamusta hallintoon tai ainakin poliitikkoihin. Tällä tavalla juuri ne instituutiot, joiden tulisi vähentää valvontakustannuksia, eli sanomalehdistö ja instituutioiden keskinäinen valvonta, voivat lisätä epäluottamusta (mt.) Myös Pippa Norrisin (1999, 25) mukaan joukkotiedotusvälineiden tasainen kritiikin vyöry esimerkiksi kongressia tai presidenttiä kohtaan voi pitkässä juoksussa vähentää ”yleisen hyvän tahdon varastoa”.

Poliittisen luottamuksen käsite ja teoria ohjaa tutkielmaani taustateoreettisessa merkityksessä. Taustateorian ja sen käsitteiden avulla eritellään kysymyksenasettelua, asetetaan ilmiö yhteiskunnalliseen kontekstiin ja tulkitaan aineistoista tehtyjä havaintoja (Törrönen 1999, 5–6). Tutkimuksissa todettu poliittisen luottamuksen puute on vaikuttanut siihen, että olen valinnut tutkimusongelmani ja poliittisen luottamuksen käsite myös ohjaa niitä kysymyksiä, joita aineistolle asetan.

Koska duumaan ja valittuun tarkastelu-aikaan liittyy läheisesti muitakin asioita kuin pelkästään duuma instituutiona, tarkastelen tutkielmassani myös esimerkiksi puolueista, vaalijärjestelmästä ja ehdokkaista käytettäviä puhetapoja. Duuma on työssäni se keskeinen elementti, jonka ympärille keskustelu on keskittynyt ja jonka kanssa muut toimijat ja poliittisen luottamuksen tasot ovat vuorovaikutuksessa. Aineistossani ilmenevien eri tasojen jaotteluun käytän Norrisin (1999, 10) jakoa tasoista, joihin kansalaisten kannatus voi kohdistua. Näitä tasoja ovat poliittiset toimijat, järjestelmän instituutiot, järjestelmän toiminta, järjestelmän periaatteet ja poliittinen yhteisö (mt.). Tasojen sisältöä muokkaan jonkin verran omaan laadulliseen tutkimukseeni sopiviksi.

Poliittista luottamusta ja demokratisoitumista tarkastelevissa teorioissa poliittinen luottamus on asetettu ehdoksi demokratisoitumiselle. Tätä kautta pyrin asettamaan tarkastelemani ilmiön yhteiskunnalliseen kontekstiin eli kysymykseen demokratiakehityksestä ja sen suunnasta Venäjällä. Siksi kiinnitän huomiota myös demokratian käsitteeseen ja siihen, että tämä käsite saatetaan Venäjällä ja venäläisessä sanomalehdessä ymmärtää eri tavalla kuin länsimaissa.

Tutkimuksessa tulee olla taustateoreettisen viitekehyksen lisäksi myös tulkintateoria. Tulkintateorian tehtävänä on auttaa analysoimaan aineistoa, pelkistämään tehtyjä havaintoja ja tulkitsemaan havaintojen välisiä yhteyksiä. (Törrönen 1999, 6.) Olen valinnut tutkielmaani Jukka Törrösen kehittämän tulkintateorian, jossa tekstejä analysoidaan kahdesta eri näkökulmasta eli lausuman ja enonsiaation ulottuvuuksilta. Lausuman ulottuvuudella tekstit puhuvat rakentamastaan maailmasta ja enonsiaation ulottuvuudella tarkastellaan tämän rakennetun maailman vuorovaikutuksen osapuolia eli kertojia ja yleisöitä. (Sulkunen & Törrönen 1997a, 81–82; Törrönen 1999, 7–8.) Huomiota kiinnitän erityisesti tekstien

toimijoihin, puhujiin sekä luokituksiin eli vastakohta-asetelmiin, joita teksti rakentaa eri toimijoiden tai asioiden välille.

Taustateorian ohjaamana olen valinnut tarkasteltavakseni seuraavat kysymykset: 1) onko artikkelien pääteemoissa havaittavissa eroja kahdella eri ajanjaksolla (ennen vaaleja sekä vaalien jälkeen)? 2) millaisia vastakkainasetteluja tekstit rakentavat? 3) millaisia ovat tekstien tarinalinjat? 4) keitä ovat artikkelien puhujat ja keitä lähteet, joihin viitataan? 5) minkälaisen kuvan tekstit antavat poliittisista toimijoista, kuten ehdokkaista ja puoluejohtajista? 6) miten instituutioista, kuten duumasta ja eri puolueista puhutaan? 7) miten järjestelmän ja erityisesti vaalijärjestelmän toimivuudesta puhutaan? 8) onko havaittavissa järjestelmän periaatteiden kyseenalaistamista (esimerkiksi nykyinen vs. aiempi järjestelmä) 9) miten yhden puolueen suuri enemmistö (yli 300 paikkaa 450:stä) eli perustuslain muuttamiseen vaadittava enemmistö koetaan?

Näistä ensimmäinen kysymys tarkastelee sitä, onko aineiston kahden ajanjakson välillä havaittavissa muutos pääteemojen suhteen. Ennakolta voisi esimerkiksi odottaa, että ennen vaaleja saatettaisiin spekuloida lopputuloksesta ja arvostella ehdokkaita, kun taas vaalien jälkeen päähuomio saattaisi kohdistua Jedinaja Rossijan voittoon. Pääteemana voisi olla myös se, miten vaalitulokset heijastuu paikkajakoon tai millainen vaikutus vaalituloksella käytännössä on. Tosin nämä päähuomiot voivat olla aivan erilaisiakin tai on mahdollista, ettei niin suuria eroja ajanjaksojen välillä voi havaita.

Päästäkseni käsiksi aineiston hallitseviin puhetapoihin luokittelen aineistoa vastakkainasettelujen eli luokitusten, tarinalinjojen sekä puhujien ja intertekstuaalisuuden mukaan. Näillä luokitteluilla pyrin saamaan määrällistä vahvistusta väitteilleni, koska ne ilmaisevat esimerkiksi kunkin tietyn vastakkainasettelun lukumäärän tai tietyn tahon puheenvuorojen mainintojen lukumäärän. Haluan lisäksi tarkastella sitä, miten tutkimuksen kohteena olevan sanomalehtiaineiston puhettavat kuvaavat ehdokkaat ja edustajat, duuman, puolueet, järjestelmän toimivuuden ja sen periaatteet.

Tarkastelen myös sitä, koetaanko yhden puolueen suuruus muihin puolueisiin nähden ongelmalliseksi tai epädemokraattiseksi. Kun kyse on valtiosta, jolla on pitkä

yksipuoluejärjestelmän aikakausi suhteellisen läheisessä menneisyydessä, voisi olettaa, että vaalitulos herättäisi jonkinlaista tähän viittaavaa huomiota. Tätä ajatusta tukisi se, että vaalitulos tai sen jälkeinen paikkajako koettaisiin jollain tavalla ongelmalliseksi, esimerkiksi siksi, etteivät kansalaisten mielipiteet tule tarpeeksi kattavasti edustetuiksi useiden edustajien loikkausten jälkeen tai koska yksi puolue pystyy halutessaan hylkäämään tai hyväksymään kaikki äänestykseen tulevat asiat.

Mielenkiintoista on tutkia myös sitä, miten vastakkaiset puolet esiintyvät puhetavoissa. Luodaanko valtapuolueen ja muiden puolueiden välille kenties rehellinen kilpailutilanne, jossa toinen vain sattuu olemaan tällä hetkellä voitolla vai kenties sortaja – sorrettu -suhde, joka uhkaa jopa valtion tulevaisuutta ja kehitystä? Valitsemani tekstin analyysivälineistö sopii hyvin tällaiseen tarkasteluun, koska siinä kiinnitetään huomiota tekstissä esiintyviin toimija-asemiin ja vastakkaisuuksiin.

Aineistona käytän Izvestija-lehden uutisartikkeleita, joissa käsitellään jollakin tavalla duumaa. Samanlaisen analyysin voisi luultavasti tehdä mistä tahansa sanomalehdestä ja juuri Izvestijan olen valinnut siksi, että sillä on mielenkiintoinen menneisyys Neuvostoliiton aikaisena hallituksen lehtenä. Lisäksi Helsingin Sanomissa marraskuussa 2004 julkaistun artikkelin mukaan Izvestija on Venäjän arvokkain lehtibrändi ja sen tuntee 98 prosenttia venäläisistä (Parkkonen 2004). Lehden levikki ei tosin ole järin suuri (234 000 kappaletta, lukijoita 443 000), mutta lehden internetversio on maan suosituin (mt.). Halusin myös ottaa tarkasteluun lehden, joka on niin sanotusti venäläinen ja kirjoittaa venäjäksi, eikä englanniksi. Tätä ratkaisua tukee se, että tavalliset venäläiset eivät yleensä ole kovin englanninkielentaitoisia ja siksi englanninkieliset lehdet ovatkin useimmiten suunnattu erilaiselle ja usein ulkomaalaiselle yleisölle.

Aineisto käsittää ajan vuoden 2003 marraskuun puolesta välistä joulukuun loppuun saakka (18.11.–29.12.2003). Aikavälin valitsin siksi, että halusin aineistoon mukaan sekä vaalikampanja-ajanjakson (18.11.–7.12.) että vaalien ja ensimmäisen duuman istunnon välisen ajanjakson (8.12.–29.12). Näin voin tarkastella vaikuttavatko vaalit niin, että puhutavat ja pääteemat olisivat erilaisia näillä kahdella ajanjaksolla.

Tarkoitukseni on tarkastella ensin luottamuksen käsitettä ja sen eri tasoja, sekä esitellä luottamuksen tutkimuksen kaksi teoriaa eli sosiaalisen pääoman teoria ja institutionaalinen teoria. Tämän jälkeen esittelen joukkotiedotusvälineiden ja erityisesti lehdistön merkitystä tiedonvälittäjänä, jonka perusteella ihmiset tekevät luottamis- ja äänestyspäätöksiä. Neljännessä luvussa esittelen tarkemmin käyttämäni tulkintateorian periaatteet ja sen keskeiset käsitteet. Viides luku keskittyy aineiston esittelyyn ja määrällisiin luokitteluihin, jotka ovat osaltaan perustana kuudennelle luvulle. Kuudennessa luvussa käyn läpi puhettavat suhteessa eri tasoihin, joihin kansalaisten luottamus ja tiedotusvälineen esittämä kritiikki voivat kohdistua.

2. POLIITTISEN LUOTTAMUKSEN TEORIA

2.1. Tärkeimmät käsitteet

2.1.1. Luottamus

Luottamusta on tutkittu viime vuosikymmeninä paljon ja se on ollut tutkimuksissa niin selitettävänä kuin selittävänäkin tekijänä. Luottamus voidaan selittää esimerkiksi rationaalisen valinnan teorian mukaan, missä päätös sosiaaliseen toimintaan ryhtymisestä tehdään riskien arvioimisen perusteella, mahdollisesti saatavaa hyötyä ja haittaa arvioiden (Coleman 1994, 99). Tällä selityksellä luottamus voidaan liittää osaksi melkein minkälaista ihmisten välistä kanssakäyntiä tahansa.

Ihmiset tekevät päivittäin päätöksiä luottaa toisiin ihmisiin, niin tuttuihin kuin tuntemattomiinkin. Esimerkiksi pankkiin rahaa talletettaessa luotetaan siihen, että pankkivirkailija todellakin tallettaa nuo rahat asiakkaan tilille, eikä esimerkiksi omalleen. Samalla tavalla ruokakaupassa luotetaan elintarvikepakkauksien ”parasta ennen” -päiväyksiin ja siihen, ettei ravintolassa myydä asiakkaille pilaantunutta ruokaa. Tällaisella luottamuksen käsittämällä on kuitenkin hankala selittää ihmisten tai ryhmien käyttäytymistä silloin, kun

he pitävät kiinni jostain luottamusta vaativasta sopimuksesta, vaikka se ei näennäisesti heidän etunsa mukaista olisikaan (ks. Putnam 1993, 167–168).

Tilanne hankaloituu myös silloin, kun luottamuksen kohteena on joku etäinen henkilö tai instituutio. Luottamuspäätöksen muodostaminen utiliteetilaskelman perusteella vaatii tietoa toisesta osapuolesta (ks. Coleman 1994). Tällaista tietoa on helpompi saada, jos on esimerkiksi tuntenut jonkun ihmisen pidemmän aikaa ja tuntee myös kyseisen henkilön muita tuttavuuksia. Tällöin kyseessä on ihmisten välinen luottamus (interpersonal trust tai mutual trust) tai välikäteen eli kolmanteen osapuoleen perustuva luottamus (third-party trust), jolloin tiedon saaminen on helpompaa (Coleman 1994, Putnam 1993). Vaikeampaa tarvittavan tiedon saaminen on silloin, kun kyseessä on ihminen, jonka näkee vain televisiossa ja lehtien palstoilla, toisinaan vielä sanomassa eri asioita kuin mitä käytännössä tekee.

Vielä monimutkaisempaa on muodostaa luottamus johonkin instituutioon, jonka toiminta ei ole julkista ja jonka toimintaa voi olla vaikea ymmärtää. Kansalaisilla ja tiedotusvälineiden edustajillakaan ei usein ole pääsyä tarkkailemaan esimerkiksi parlamentin valiokuntien kokouksia. Esimerkiksi ystävällä tai naapurilla, johon luotetaan, on mahdollisuus joko pitää luottamus tai rikkoa se. Luottamuksen rikkomisesta voi seurata välien katkeaminen. Poliitikon tai instituution ollessa luottamuksen kohteena tilanne on kuitenkin erilainen, koska luottamussuhde ei perustu ihmisten väliseen henkilökohtaiseen kontaktiin. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kansalaisten vähentynyttä luottamusta hallintoa kohtaan on selitetty sillä, että ihmisillä ei ole enää niin paljon henkilökohtaisia kokemuksia hallinnon toiminnasta, joten heidän käsityksensä muodostuvat entistä enemmän tiedotusvälineiden ja niiden entistä negatiivisemmän uutisoinnin perusteella (Orren 1997, 83).

Tilanteissa, joissa on kyse sosiaalisesta tai poliittisesta luottamuksesta, ei luottamuksen rikkomisesta useinkaan olla vastuussa suoraan luottajille. Tällaisissa tapauksissa syy olla rikkomatta luottamusta on yleensä se, että luottamuksen kohde pystyy tulevaisuudessakin hyötymään siitä, että häneen luotetaan. (Coleman 1994, 108.) Esimerkiksi kansanedustaja pystyy hyötymään siitä, jos äänestäjät luottavat häneen jatkossa. Tämän perusteella luottamuksen kohteen luotettavuus kasvaa kun kyseessä on pitkä luottamussuhde, luottamuksen kohde hyötty luottamuksesta paljon ja kommunikaatio on kattavaa luottajan ja

muiden potentiaalisten luottajien välillä (Coleman 1994, 108). Tällaisessa tilanteessa luottamus voidaan määritellä peliksi, jossa luottaja tekee luottamispäätöksen informaation perusteella hyödyt ja haitat huomioon ottaen. Luottamuksen kohde puolestaan tekee luottamuksen pitämispäätöksen sen perusteella, voiko hän hyötyä luottamuksen säilymisestä myöhemmin. (Mt., 111.)

Näitä luottamuksen ominaisuuksia pohtiessa jää avoimeksi varsin tärkeä kysymys siitä, mikä on informaation lähde. Jos luottamispäätöksen tekemiseen tarvitaan välttämättä informaatiota luottamuksen kohteesta, niin informaationvälittäjällä eli vaikkapa joukkotiedotusvälineillä tai sosiaalisella verkostolla, on varsin paljon vaikutusvaltaa.

Poliittinen luottamus eli luottamus poliitikkoihin ja instituutioihin syntyy useimmiten toissijaisten lähteiden kautta, joista Newtonin mukaan tärkeimpinä ovat joukkotiedotusvälineet. Poliittiseen luottamukseen kuuluu enemmän tuntemattomia tekijöitä, suurempia riskejä ja pienempi ennakoitavuus kuin sosiaaliseen luottamukseen. Tämän takia poliittinen luottamus on usein myös ”ohuempaa” kuin sosiaalinen luottamus. (Newton 1999, 179.) Tuntemattomat tekijät ja riskit voivat aiheutua esimerkiksi siitä, etteivät kansalaiset tunne henkilökohtaisesti poliitikkoja, joita äänestävät. Sosiaalinen luottamus eroaa poliittisesta luottamuksesta myös siinä, että sosiaalinen luottamus perustuu usein juuri siihen, että luotettu henkilö tunnetaan tai ainakin tunnetaan joku, joku tuntee henkilön ja luottaa tähän. Koska tutkielmassani keskeisellä sijalla ovat sanomalehden puhetavat, jotka käsittelevät poliittisia instituutioita, poliitikkoja ja poliittisen järjestelmän toimintaa, keskityn myös teorian osalta poliittisen luottamuksen käsitteeseen.

2.1.2. Poliittinen luottamus ja sen tasot

Ylva Noren Bretzer (2005, 1) määrittelee poliittisen luottamuksen Newtonin tapaan – joskin hiukan laajemmin – luottamukseksi demokratiaan, demokraattisiin instituutioihin ja toimijoihin. On mielenkiintoista, että Bretzer näkee poliittisen luottamuksen nimenomaan luottamuksena demokratiaan ja sen instituutioihin. Näin ulkopuolelle rajataan esimerkiksi monia autoritaarisia hallitsijoita kohtaan tunnettu varsin suurikin luottamus (ks. Bouckaert & Van de Walle 2003).

Newtonin mukaan poliittinen luottamus voi vaihdella poliittisten tapahtumien mukaan nopeastikin, kun taas sosiaalisessa pääomassa ei yleensä tapahdu nopeita muutoksia (Newton 1999, 186). Tällaisen poliittisen luottamuksen nopean vaihtelun voi nähdä esimerkiksi puolueiden tai poliitikkojen suosiota mittaavissa mielipidetutkimuksissa. Presidentti Bushin kannatus on muutamassa vuodessa laskenut kaikkien aikojen korkeimmasta kaikkien aikojen matalimpaan kannatukseen hänen tekemiensä politiikkavalintojen seurauksena. Olisi vaikea kuvitella sosiaalisen pääoman heilahtelevan samalla tavalla, koska verkostojen ja luottamuksen syntyminen vie paljon aikaa, eivätkä ne toisaalta kerran synnyttyään luultavasti kuihdu aivan hetkessä.

Poliittisen luottamuksen tutkimuksen alku ja käsitteen laajentaminen teoriaksi voidaan ajoittaa 1960- ja 1970-luvuille, jolloin keskusteltiin muun muassa poliittisen epäluottamuksen ja poliittisen vieraantumisen välisestä käsitteellisestä erosta (Bretzer 2005, 27). Behavioraalisen tutkimusperinteen edustaja David Easton (1965) tarkasteli yhtenä ensimmäisistä tutkijoista poliittista luottamusta osana poliittisen järjestelmän toimintaa. Eastonin teoriassa poliittinen kannatus (support) on panoksena politiikan panos-tuotosmallissa, missä panokset aiheuttavat poliittiselle järjestelmälle painetta (stress). Kannatuksesta voi aiheutua painetta järjestelmälle esimerkiksi siksi, että kannatus jotain auktoriteettia tai ylipäättään järjestelmää kohtaan laskee liian alhaiseksi. (Easton 1965, 112–124.)

Myös Gabriel Almond ja Sidney Verba tarkastelivat 1960-luvulla ihmisten poliittisia asenteita tuotosten ja panosten vaikutusten perusteella. He laskivat tuotosten vaikutuksiin odotukset, joita ihmisillä oli hallinnon toiminnasta ja panosten vaikutuksiin ihmisten mielipiteet toimijoista. Lisäksi panosten vaikutuksiin kuuluivat prosessit, jotka vaikuttavat virkamiesten valitsemiseen, sekä kansalaisten mielipiteet julkisen politiikan toteuttamisesta. (ks. Almond & Verba 1966.) Samalla vuosikymmenellä William Gamson (1968) puolestaan määritteli hallintoon luottamisen poliittiseksi asenteeksi. Poliittisen luottamuksen tärkeyttä hän perusteli sillä, että kun kansalaiset luottavat hallintoon ja auktoriteetteihin, auktoriteetit voivat vaatia järjestelmän jäseniltä yhteistyötä ilman, että auktoriteettien tarvitsee etukäteen määritellä,

mitä tuohon yhteistyöhön kuuluu (Gamson 1968, 39–43). Tämän käsityksen mukaan poliittinen luottamus siis antaa auktoriteeteille legitimitetin.

Nämä 1960-luvulla syntyneet teoretisoinnit poliittisesta kannatuksesta ja poliittisesta luottamuksesta voi nähdä myös institutionaaliseen teoriaan limittyviksi, koska kannatuksen nähdään olevan välttämätöntä, jotta järjestelmä voi olla olemassa ja jotta auktoriteetit voisivat tehdä päätöksiä. Institutionaalisisessa teoriassa kannatus tai poliittinen luottamus syntyvät kansalaisten ja hallinnon välisestä vuorovaikutuksesta, eikä kansalaisten välillä tapahtuvasta vuorovaikutuksesta kuten sosiaalisen pääoman teoriassa. Toisaalta myös sosiaalisen pääoman tutkimuksessa on erotettavissa institutionaalinen suuntaus, joka painottaa valtionhallinnon, yrityksien, oikeusjärjestelmän ja kansalaisyhteiskunnan välistä vuorovaikutusta sosiaalisen pääoman luomisessa (Woolcock 2000, 34). Tässä mielessä onkin vaikeaa vetää selkeää rajaa institutionaalisen ja sosiaalisen pääoman teorian välille.

Luottamuksen tutkimuksessa on alusta asti erotettu erilaisia tapoja luottaa, usein määrittävänä tekijänä on ollut se taho tai taso, johon luottamus kohdistuu. Easton erottaa toisistaan lavean eli yleisen kannatuksen sekä täsmällisen kannatuksen (Easton 1965, 124–126). Yleisellä kannatuksella hän tarkoittaa sitä, että yksilö sitoutuu järjestelmään voimakkaiden lojaalisuuden ja mieltymyksen siteiden kautta. Siihen liittyvät läheisesti myös legitimitetin, yleisen hyvinvoinnin ja poliittisen yhteisöllisyyden tuntemukset, jotka syntyvät poliittisen sosialisoinnin prosessien kautta. (Mt.)

Yleinen kannatus on Eastonin mukaan myös välttämätön edellytys järjestelmän olemassaololle, koska se poistaa järjestelmään kohdistuvaa painetta silloinkin, kun yhteisön jäsenet ovat hetkellisesti tyytymättömiä politiikan tuotoksiin. Täsmällinen kannatus puolestaan viittaa hyötyihin ja etuihin, joita jäsenet saavat kuuluessaan järjestelmään. Osa odotuksista jää kuitenkin aina täyttymättä, mikä johtaa tyytymättömyyteen, ja tällaisen tilanteen ollessa jatkuva, täsmällisen kannatuksen panos järjestelmään vähenee. Täsmällisen kannatuksen vähenemisen tulee korvautua yleisellä kannatuksella, tai muuten järjestelmä heikkenee. (Mt.)

Eastonin yleisen kannatuksen käsite vaikuttaa osittain hyvin samankaltaiselta kuin sosiaalisen pääoman teoriassa käytetty sosiaalisen luottamuksen käsite, vaikka sosiaalisessa luottamuksessa on lisäksi kyse toisiin, tuntemattomiin kansalaisiin luottamisesta. Behavioraalisen teorian ja sosiaalisen pääoman teorian kosketuskohtana voi nähdä yleisen kannatuksen tärkeyden, koska yleinen kannatus on riippumaton siitä, kuinka hyvin tai huonosti hallinto jollain tietyllä hetkellä kansalaisten mielestä toimii.

William Gamson erottaa toisistaan neljä poliittisen luottamuksen kohdetta, jotka voi mieltää hierarkkiseen suhteeseen kun yleisin taso on viimeinen: 1) virassa olevat auktoriteetit, 2) järjestelmän poliittiset instituutiot, 3) järjestelmän julkinen filosofia (eli esimerkiksi liberalismi) ja 4) poliittinen yhteisö (Gamson 1968, 50–51). Myöhemmässäkin tutkimuksessa on Eastonin ja Gamsonin tapaan eroteltu politiikan tasoja, joihin kansalaisten luottamus voi kohdistua. Norris (1999) erottaa toisistaan yhteisöön, järjestelmän periaatteisiin, järjestelmän toimintaan, järjestelmän instituutioihin ja poliittisiin toimijoihin kohdistuvan luottamuksen. Ensimmäisenä on yleisimmän kannatuksen ja viimeisenä täsmällisimmän kannatuksen kohde. Taulukon 1. vallitsevat trendit -sarake on tiivistetty kyselytutkimusaineistosta, jossa on tutkittu eri politiikan tasojen nauttimaa kannatusta Yhdysvalloissa, Euroopassa ja Euroopan uusissa demokratioissa (Norris 1999).

Lavea kannatus

Luottamuksen kohde	Vallitsevat trendit
Poliittinen yhteisö	Kannatuksen taso korkea
Järjestelmän periaatteet	Kannatuksen taso korkea
Järjestelmän toiminta	Tyytyväisyyden taso vaihtelee
Järjestelmän instituutiot	Vähenevä kannatus, matala kannatus uusissa demokratioissa
Poliittiset toimijat	Vaihtelevat trendit

Täsmällinen kannatus

Taulukko 1. Eri tasot, joihin kannatus voi kohdistua. (Norris 1999, 10.)

Taulukon vallitsevia trendejä kuvaavasta sarakkeesta voi huomata, että poliittisen kannatuksen taso ja muutoksen suunta vaihtelee sen mukaan, mikä poliittisen järjestelmän taso tai toimija on kyseessä. Siksi poliittisesta luottamuksesta puhuttaessa olisi tärkeää

täsmentää, mihin tasoon kohdistuvasta luottamuksesta puhutaan. Olen valinnut Norrisin jaottelun jäsentämään omaa empiirisiin tuloksiin keskittyvää lukuani, koska siinä on myös järjestelmän toiminta -taso mukana. Tämän tason mukana oleminen on tarpeellista, koska Venäjä on postkommunistinen maa, jossa järjestelmän toimivuuteen saatetaan kohdistaa enemmän kritiikkiä kuin jos kyseessä olisivat vakiintuneet ja kauan käytössä olleet käytännöt.

Olen muokannut jaottelua jonkin verran, jotta se sopisi paremmin omaan aineistooni. Alkuperäisessä jaottelussa poliittinen yhteisö viittaa kansakuntaan kuulumiseen ja kansalliseen identiteettiin. Tämän tason olen jättänyt pois, koska se ei noussut esiin aineistossani. Järjestelmän periaatteilla Norris tarkoittaa joko esimerkiksi tiettyjä demokratian arvoja, kuten vapautta ja osallistumista, tai maassa toteutuvaa demokratiaa verrattuna ideaaliseen käsitykseen demokratiasta. Omassa tutkielmassani tarkoitan järjestelmän periaatteilla esimerkiksi perustuslain määräämää puoluejärjestelmää, vaatimusta presidentin vaihtuvuudesta sekä demokratiaan kuuluvaa vallan kolmijakoa. Puoluejärjestelmän voisi periaatteessa nähdä instituutiona, mutta koska puoluejärjestelmä ei ole vielä Venäjällä täysin vakiintunut instituutio, päätin sen kuuluvan enemmänkin järjestelmän periaatteiden alle. (vrt. Norris 1999, 10–12, 16–21.)

Järjestelmän toiminnalla viitataan alkuperäisessä jaossa siihen, kuinka tyytyväisiä ihmiset ovat demokratian toimintaan käytännössä. Käytän sitä kuvaamaan kritiikkiä, joka kohdistuu juuri toimintaan eli periaatteiden noudattamiseen, erotuksena edellisestä tasosta, jossa kritiikki kohdistuu järjestelmän tai demokratian periaatteisiin. Järjestelmän instituutioihin kuuluvat esimerkiksi parlamentti, tuomioistuimet, armeija, ammattiliitot ja yritykset. Tutkielmassani huomio kiinnittyy erityisesti parlamenttiin ja puolueisiin, esimerkiksi tuomioistuimia käsittelen lyhyesti vain vallan kolmijakoon eli järjestelmän periaatteisiin liittyen. Poliittiset toimijat ovat esimerkiksi poliitikkoja, puoluejohtajia ja virkamiehiä. Tätä tasoa käytän sen alkuperäisessä merkityksessä niin, että tärkeimpänä on ehdokkaisiin, edustajiin ja puoluejohtajiin kohdistuva kritiikki tai tuki. (ks. Norris 1999, 10–12, 16–21.)

2.2. Poliittista luottamusta tarkastelevat teoriat

2.2.1. Teorioiden jako luottamuksen syntyvän perusteella

Poliittisiin instituutioihin ja hallintoon kohdistuvan luottamuksen tarkastelemisella on varsin vanha perinne kirjallisuudessa. Russell Hardin (1998, 9) ajoittaa luottamuksen yhdistämisen hallintoon länsimaisessa ajattelussa aina antiikin Kreikkaan, missä painotus oli hobbesilaisittain siinä, että lain toiminta mahdollistaa kansalaisten luottamisen hallintoon ja luottamus puolestaan mahdollistaa vaihtosuhteet. Myöhemmässä tutkimuksessa poliittista luottamusta on lähestytty kahdesta eri teoreettisesta näkökulmasta eli institutionaalisen teorian ja sosiaalisen pääoman teorian näkökulmista. Nämä suuntaukset voidaan nähdä keskenään kilpailevina, mutta myös rinnakkaisina ja toisiaan täydentävinä. Erityisesti kiinnostukseni kohdistuu luottamuksen alkuperään eli niihin tekijöihin, jotka synnyttävät kansalaisten luottamusta tai epäluottamusta hallintoa ja politiikkaa kohtaan.

Poliittisen luottamuksen puutteesta postkommunistisissa maissa on oltu erityisen huolissaan. Luottamuksen tärkeyttä on perusteltu esimerkiksi sillä, että kansalaisten tulee luottaa poliittisiin instituutioihin pystyäkseen käyttämään niitä hyväkseen (Gibson 2003, 77). Epäluottamus poliittisiin instituutioihin saattaa pitkällä aikavälillä vähentää luottamusta itse demokraattisiin arvoihin. Tämä on haitallista sen takia, että kansalaisten uskoa demokraattisiin arvoihin pidetään yleisesti välttämättömänä ehtona demokraattisen maan vakaudelle eli sille, että valtio selviää huonoista ajoista. (Norris 1999, 27.)

Institutionaalisen teorian mukaan poliittinen luottamus syntyy poliittisten instituutioiden toimivuuden seurauksena kansalaisten kokemusten perusteella eli jos instituutiot toimivat hyvin, syntyy poliittista luottamusta ja jos ne toimivat huonosti, syntyy poliittista epäluottamusta (Mishler & Rose 2001, 30–32). Sosiaalisen pääoman teorian mukaan taas luottamuksella on kaksi toisiinsa sidoksissa olevaa lähdettä, vastavuoroisuuden normit ja kansalaisosallistumisen verkostot (Putnam 1993, 171). Teorioiden ristiriitaisuus ilmenee esimerkiksi siinä, että sosiaalisen pääoman lähtökohdan perusteella ilman toimivaa kansalaisyhteiskuntaa luottamusta ei synny, toimi hallinto miten hyvin tahansa.

Mishler ja Rose (2001) ovat yhdistäneet sekä institutionaaliset että kulttuuriset lähtökohdat tutkiessaan poliittisen luottamuksen syntyä postkommunistisissa maissa.

	Kulttuuriset ja/tai eksogeeniset teorit	Institutionaaliset ja/tai endogeeniset teorit
Makroteorit	Kansallinen kulttuuri	Hallinnon toiminta
Mikroteorit	Yksilöllinen sosialisatio	Yksilöllinen arvio toiminnasta

Taulukko 2. Kilpailevat teorit poliittisen luottamuksen alkuperästä ja niiden selittävät painotukset. (Mishler & Rose 2001, 34.)

Makroinstitutionaaliset teorit painottavat instituutioiden kokonaissuoritusta, kuten kasvun edistämistä, tehokasta hallintoa ja korruption välttämistä. Tässä mallissa instituutioiden tuotokset vaikuttavat siihen, kuinka kansalaiset reagoivat. Mikroinstitutionaaliset teorit puolestaan korostavat, että se, miten yksilö arvioi instituutioiden suoritusta, riippuu hänen henkilökohtaisista mieltymyksistään ja kokemuksistaan. Tämä voi näkyä esimerkiksi siinä, kokeeko ihminen taloudellisen kasvun edistämisen tärkeäksi tai onko hän joutunut kärsimään korruption seuraamuksista. (Mishler & Rose 2001, 32.)

Kulttuuristen teorioiden mukaan ihmiset muodostavat joko luottamuksen tai epäluottamuksen tunteita jo syntymästään lähtien sen mukaan, kuinka toiset ihmiset heitä kohtelevat. Aluksi kyseessä ovat lähinnä vanhemmat, mutta myöhemmin joukko kasvaa ja mukaan tulevat esimerkiksi koulukaverit, naapurit ja työtoverit. Mikrokulttuuristen teorioiden mukaan kulttuurin vaikutus siihen, onko yksilöllä poliittista luottamusta vai ei, vaihtelee esimerkiksi iän, sukupuolen, perhetaustan, koulutuksen ja tulojen mukaan. Makrokulttuuriset teorit painottavat kansakunnan perinteitä eivätkä huomioi juurikaan eroja yksilöiden luottamisen välillä. (Mishler & Rose 2001, 32–35). Hiukan yksinkertaistaen voisi siis sanoa, että Mishlerin ja Rosen taulukossa kulttuuriset teorit mukailevat sosiaalisen pääoman teoriaa ja taulukon oikea puoli puolestaan kuvaa institutionaalista teoriaa.

Bretzer (2005) on koonnut saman taulukon pohjalta omaan hiukan laajempaan versioonsa eri teorioista tekijöitä, joiden avulla on selitetty poliittisen luottamuksen tasoja ja muutoksia. Ruotsissa tekemässään tutkimuksessa Bretzer ei kuitenkaan testannut aivan kaikkia näitä hypoteeseja, vaan hän valitsi niistä vain osan. Hän on tutkimuksessaan tarkastellut poliittista luottamusta eritoten Tom Tylerin ja Robert Putnamin teorioiden pohjalta. Taulukossa hän on

erotellut tekijät sen mukaan, kuuluvatko ne Tylerin esittämään institutionaaliseen teoriaan (T) vai Putnamin esittämään sosiaalisen pääoman teoriaan (P). (Bretzer 2005, 47.)

	Kulttuuriset teoriat	Institutionaaliset teoriat
Makrotaso	<i>Maantieteellinen kulttuuri</i> – Postmaterialistiset arvot, vähentynyt luottamus auktoriteetteihin ja erilaiset elämäntavoitteet kuin materialisteilla – Joukkotiedotusvälineet voivat edistää lisääntynyttä poliittista epäluottamusta tavalla, jolla ne esittävät uutisia politiikasta. – Maantieteellisellä alueella olevalla kansalaishengellä voi olla merkitystä väestön poliittiselle luottamukselle (P). – Historialliset tapahtumat ja kokemukset	<i>Institutionaalinen suoritus</i> – Taloudellinen matalasuhdanne johtaa kasvaneeseen poliittiseen epäluottamukseen, samoin kuin kasvaneeseen työttömyyteen. – Jos valtio laajenee liikaa, poliittinen luottamus vähenee. – Mahdollisuus joutua vastuuseen vaikuttaa poliittiseen luottamukseen (enemmistövaalijärjestelmä tai suhteellinen edustus). – Jos demokratian palvelutuotanto toimii, se voi johtua väestön korkeasta kansalaishengestä (P). – Rikollisuuden taso maantieteellisessä yksikössä vaikuttaa poliittisen luottamuksen tasoihin (T).
Mikrotaso	<i>Yksilön sosialisatio</i> – Elämänkaarihypoteesi, nuorena matala poliittinen luottamus ja vanhana korkeampi – Resurssihypoteesi (sosioekonominen asema) – Kotijoukkuehypoteesi, luotetaan poliitikkoihin, joita on itse äänestetty – Samaistuminen puolueisiin ja poliittinen kiinnostus – Sosiaalinen pääoma, yksilön osallistuminen yhdistyksiin, verkostot ja luottamus toisiin ihmisiin (P)	<i>Yksilön arvio institutionaalisesta suorituksesta</i> – Jos poliittinen tuotos on yhtäläinen kansalaisten politiikkaan kohdistamien odotusten kanssa, se johtaa korkeampaan poliittiseen luottamukseen (politiikan substanssi). – Jos kansalaiset pitävät instituutioita oikeudenmukaisina ja ei-mielivaltaisina, poliittinen luottamus kasvaa (politiikan prosessi)(T).

Taulukko 3. Kilpailevat teoriat poliittisen luottamuksen alkuperästä. (Bretzer 2005, 47.)

Kulttuuriset ja institutionaaliset teoriat eivät kuitenkaan ole täysin toisensa poissulkevia, vaan ne luultavasti vaikuttavat rinnakkain ja joidenkin tekijöiden vaikutus saattaa olla voimakkaampaa kuin toisten. Institutionaaliset ja kulttuuriset teoriat jakavat käsityksen siitä, että luottamus on opittua ja jostakin riippuvaista, mutta eroavat siinä, missä vaiheessa luottamuksen oletetaan syntyvän, mitkä jaetut kokemukset ovat tärkeitä ja kuinka kauan opittu luottamus kestää (Mishler & Rose 2001, 37).

2.2.2. Sosiaalisen pääoman teoria luottamuksen tutkimuksessa

Ensimmäisen kerran sosiaalisen pääoman käsitteen otti käyttöön Lyda J. Hanifan vuonna 1916, jolloin hän käytti sitä selittämään yhteisöön kuulumisen merkitystä koulumenestykselle, kuten myös James Coleman myöhemmin teki. Tämän jälkeen käsitettä käytettiin seuraavan kerran 1950-luvulla, mutta vasta 1990-luvun alussa Robert Putnamin tutkimustyö synnytti innostuksen käsitteen laajempaan tutkimukseen. (Woolcock 2000, 38–39). Putnam teki 1990-luvun alussa laajan tutkimuksen Italian aluehallinnosta ja selitti alueiden välisiä kehityseroja sosiaalisen pääoman määrällä (Putnam 1993). Myöhemmässä tutkimuksessaan Putnam totesi amerikkalaisten vähentyneen kansalaisosallistumisen ja sosiaalisen pääoman pienentymisen olevan uhka niin koko kansakunnalle kuin yksilöllekin (Putnam 2000).

Putnamin sosiaalisen pääoman käsite tarkastelee sosiaalisen organisaation osia eli verkostoja, normeja ja luottamusta. Nämä osa-alueet auttavat osaltaan ratkaisemaan kollektiivisen toiminnan ongelmia. Sosiaalinen pääoma muistuttaa julkishyödykettä, joten sille on tyypillistä, että yksityiset toimijat aliarvostavat ja siten myös tuottavat sosiaalista pääomaa liian vähän. (Putnam 1993, 167–169.) Tämän takia merkittävä osa sosiaalisesta pääomasta luodaan muun toiminnan sivutuotteena ja toisaalta sitä myös katoaa samalla tavalla ilman, että kukaan toimija varsinaisesti haluaisi tuhota sitä (Coleman 1994, 317–318).

Putnamin määritelmässä luottamus syntyy vastavuoroisuuden normeista ja kansalaisosallistumisen verkostoista (Putnam 1993, 171). Normeilla tarkoitetaan sitä, että sääntöjä noudattava käyttäytyminen on yhdenmukaista ja tätä yhdenmukaisuutta valvotaan palkinnoin ja rangaistuksin (Sulkunen 1998, 79). Normit kehittyvät, koska ne alentavat transaktiokustannuksia, synnyttävät yhteistyötä ja tuottavat sosiaalista vaihtoa. Muodollisia ja epämuodollisia verkostoja löytyy kaikenlaisista yhteiskunnista ja poliittisista kulttuureista. Verkostot voivat olla horisontaalisia, jolloin verkoston jäsenet ovat tasavertaisessa asemassa, tai vertikaalisia, jolloin jäsenien välillä on hierarkkisia riippuvuussuhteita, tai ne voivat olla yhdistelmiä molemmista. Erityisesti sellaiset verkostot, jotka ylittävät yhteiskuntaluokkien rajat, synnyttävät laajaa yhteistyötä. (Putnam 1993, 172–175.)

Tutkimuksissa on kuitenkin todettu, että poliittinen luottamus syntyy varsin harvoin erilaisten sosiaalisten ryhmien välityksellä. Sen sijaan se liitetään usein poliittisiin eroihin, esimerkiksi vasemmisto ja oikeistoryhmien sekä hallituksen ja opposition välillä. Poliittinen luottamus ja epäluottamus voivat vaihtaa suuntaansa esimerkiksi sen mukaan, mikä ryhmä voittaa vaalit tai kun huonosti suoriutunut hallitus korvataan paremmin suoriutuvalla. (Newton 1999, 186.)

Tästä huolimatta poliittista luottamusta tutkittaessa on käytetty sosiaalisen pääoman teoriaa, vaikka poliittisen luottamuksen ei välttämättä voida sanoa syntyvän samalla tavalla sosiaalisista verkostoista ja vastavuoroisuuden normeista kuin sosiaalisen luottamuksen. Jane Mansbridge (1997, 153) on sitä mieltä, että esimerkiksi Yhdysvalloissa sosiaalisen pääoman vähentymisellä ei voida selittää vähentyntä luottamusta hallintoon eli poliittisen luottamuksen vähentymistä, koska sosiaalinen pääoma ei monien tutkimuksien mukaan ole vähentynyt samaan aikaan hallinnon nauttiman luottamuksen kanssa.

Putnamin mukaan kansalaisosallistumisen ja siten myös sosiaalisen pääoman määrä on kuitenkin sidoksissa siihen, kuinka paljon ihmiset lukevat sanomalehtiä. Vaikka ikää ja koulutusta ei oteta huomioon, sanomalehtiä lukevat ovat sitoutuneempia ympäröivään maailmaan ja tietävät siitä enemmän kuin ne, jotka vain katsovat uutisia televisiosta. Sanomalehtiä lukevat osallistuvat yhdistysten toimintaan, paikallisiin kokouksiin, tekevät vapaaehtoistyötä, äänestävät ja luottavat naapureihinsa useammin kuin ne, jotka eivät lue sanomalehtiä. Vaikutuksen suunta on kuitenkin epäselvä eli ei voida tietää, aiheuttavatko sanomalehdet ihmisten käyttäytymisen vai hakeutuvatko tietynlaiset ihmiset sanomalehtien pariin. (Putnam 2000, 218.)

Toisaalta myös ihmiset, jotka seuraavat uutisia televisiosta, osallistuvat kansalaistoimintaan enemmän kuin ne, jotka eivät seuraa lainkaan uutisia. Ylipäätään se, että uutisia seurataan vähemmän ja viihdettä enemmän, voi vähentää kansalaisosallistumisen määrää ja siten myös sosiaalista pääomaa. (Mt., 220–234). Myös Venäjällä sanomalehtien lukeminen on vähentynyt ja ihmiset seuraavat entistä enemmän televisioviihdettä, mikä voisi osaltaan selittää myös luottamuksen vähäistä määrää yhteiskunnassa sosiaalisen pääoman näkökulmasta. Toisaalta täysin vastakkaisiakin tuloksia television ja sanomalehtien seuraamisesta on raportoitu. Esimerkiksi Yhdysvalloissa on todettu niiden ihmisten, jotka

seuraavat uutisia enimmäkseen televisiosta, luottavan hallintoon enemmän kuin niiden, jotka seuraavat uutisia enimmäkseen sanomalehdistä tai radiosta (Blendon & Benson & Morin & Altman & Brodie & Brossard & James 1997, 214–215).

Sosiaalisen pääoman teorian mukaan luottamuksen taustalla vaikuttavat mutkikkaat prosessit, joissa luottamus, vastavuoroisuuden normit ja sosiaaliset verkostot vaikuttavat toistensa syntymiseen ja vahvuuteen. Jos sosiaalisen verkostoon kuuluminen on esimerkiksi luonut vastavuoroisuutta ja luottamusta ja luottamus jostain syystä rikkoutuu, se voi samalla hajottaa myös vastavuoroisuuden ja verkoston. Institutionaalisen teorian mukaan luottamus taas syntyy tavallaan yksinkertaisemmin poliittisen järjestelmän ja hallinnon toimivuuden perusteella. Luottamuksen tarkoituksellisen luomisen voisi ajatella olevan helpompaa institutionaalisen teorian ehdottamalla tavalla hallintoa parantamalla kuin sosiaalisen pääoman teorian ehdottamalla tavalla, koska hallinnon on vaikea pakottaa ihmisiä osallistumaan vapaaehtoisesti verkostoihin, olemaan luottavaisia tai noudattamaan vastavuoroisuuden normeja.

2.2.3. Institutionaalinen teoria luottamuksen tutkimuksessa

Yksi institutionaalisen teorian kehittäjistä on Tom Tyler. Tyler on tarkastellut luottamusta hallinnollisesta näkökulmasta eli siitä lähtökohdasta, että kansalaisten tulee hyväksyä vapaaehtoisesti suurin osa auktoriteettien päätöksistä, jotta lakeja noudatettaisiin. Hänen mukaansa lakeja totellaan joko pelotteesta eli tottelemattomuudesta aiheutuvan rangaistuksen takia tai konsensusmallin mukaisesti siksi, että ihmiset haluavat totella. Luottamuksella on tärkeä osa konsensusmallin mukaisen vapaaehtoisen tottelevaisuuden ja hyväksymisen perustana. Luottamuksesta Tyler erottaa kaksi erilaista muotoa, instrumentaalisen eli yksilön positiivisiin odotuksiin perustuvan sekä sosiaalisen eli sosiaalisiin kontakteihin perustuvan luottamuksen. Nämä eivät sulje toisiaan pois, vaan voivat vaikuttaa yhtä aikaa. Empiiristen tutkimuksiensa perusteella Tyler kuitenkin painottaa nimenomaan sosiaalisen luottamuksen tärkeyttä, varsinkin tietyn vakiintuneen sosiaalisen ryhmän sisällä. (Tyler 1998, 270–287.) Samantyyllisen ajatuksen esitti Easton jo 1960-luvulla, yleisen kannatuksen käsitteen avulla (ks. Easton 1965, 124–126).

Margaret Levin mukaan valtiot vaikuttavat ihmisten välisen (interpersonal) luottamuksen määrään. Luottamusta voidaan synnyttää lakeja valvomalla ja langettamalla sanktioita lainrikkajille. Samoin luottamusta voidaan luoda tuottamalla informaatiota ja takuita niistä tahoista, jotka pyrkivät saamaan kansalaisten luottamuksen osakseen. Poliittiset toimijat voivat puolestaan synnyttää epäluottamusta. Näin tapahtuu esimerkiksi silloin, kun opposition edustajat muistuttavat kansalaisia hallituksen rikkomista lupauksista. Luottamusta voidaan lisätä itseään valvovilla (self-enforcing) instituutioilla tai uskottavia sitoumuksia tekemällä. Jotta sitoumuksista tulee uskottavia, on oltava olemassa myös sellaisia institutionaalisia järjestelmiä, jotka toteuttavat rikkomuksista seuraavat sanktiot. Toteuttajia voivat olla esimerkiksi ammattiyhteisöt, erilaiset valitusjärjestelmät ja lakitoimet. (Levi 1998, 85–87.)

Levin mukaan se, luotetaanko valtioon vai ei, vaikuttaa valtion kykyyn luoda sosiaalisesti ja taloudellisesti tuottavaa toimintaa sekä ihmisten välistä luottamusta. Sosiaalisesti ja taloudellisesti tuottavan toiminnan ja ihmisten välisen luottamuksen määrä puolestaan vaikuttavat valtion kykyyn hallita. Kun hallitukseen luotetaan, kansalaisten toleranssi järjestelmää kohtaan kasvaa ja hallinnon vaatimuksia ja säännöksiä totellaan enemmän. Hallintoon kohdistuvan epäluottamuksen suurimmat syyt ovat lupauksen pettäminen, virkamiesten ja poliitikkojen epäpätevyys sekä hallinnon toimijoiden vihamielisyys niitä kohtaan, joita heidän on tarkoitus palvella. (Levi 1998, 87–88.)

Max Kaase ja Kenneth Newton kuvaavat epäluottamuksen kierrettä, johon voidaan joutua, kun tottelemattomuus hallinnon päätöksiä kohtaan ja tyytymättömyys toteutettuun politiikkaan lisääntyvät. Tällöin hallitukset yrittävät pelastaa itsensä tekemällä katteettomia lupauksia, mikä taas johtaa auktoriteetin legitimitietin menetykseen, johtajuutta kohtaan tunnettuun epäluottamukseen sekä kansalaisten välisen luottamuksen ja yhteistoiminnan vähenemiseen. Samalla poliittiset konfliktit lisääntyvät ja vanhat poliittiset puolueet taantuvat tai fragmentoituvat eli hajoavat monien yksittäisten asioiden ajajiksi. (Kaase & Newton 1995, 25.)

Institutionaalisen teorian mukaan kansalaiset luottavat hallintoon, mikäli he uskovat, että se toimii heidän hyväkseen, hallinnon toimintaperiaatteet ovat oikeudenmukaiset ja luottamus hallintoon ja toisiin ihmisiin on vastavuoroista (Levi 1998, 88). Ihmisten käsitykset ovat juuri

niitä asioita, joihin lehdistö voi vaikuttaa uutisoinnillaan. Levillä on myös mielenkiintoinen näkemys siitä, että kansalaisten ilmaisema skeptismi ja epäluottamus voivat olla perustana entistä demokraattisemmalle valtiolle (Levi 1998, 96). Poliittisen luottamuksen puute ei siis välttämättä ole ainoastaan negatiivinen asia, vaan se voi myös tukea valtion kehitystä demokraattisempaan suuntaan.

Geert Bouckaert ja Steven Van de Walle tukevat artikkelissaan Tylerin väitettä, että epäluottamus hallintoon aiheuttaa sen, etteivät kansalaiset noudata lakeja ja maksa veroja. He ovat tämän perusteella sitä mieltä, että jos luottamusta hallintoon ei ole, on vahva hallinto maassa välttämätön. (Bouckaert & Van de Walle 2003, 329–343.) Vastakkainen näkemys on esimerkiksi Hardinilla, jonka mukaan paras ratkaisu silloin, kun hallintoon luotetaan vähän, on heikentää hallintoa vielä huomattavasti lisää. Tätä hän perustelee sillä, että tällöin epäluottamuksen kohteena olevat instituutiot eliminoidaan ja ”vahvoista” johtajista, joihin epäluottamus kohdistuu, päästään eroon. (Hardin 1998, 17.)

Hardinin mukaan epäluottamus voidaan siis eliminoida eliminoimalla voimassa olleet instituutiot ja toimijat, jolloin uudet instituutiot saavat tilaisuuden herättää kansalaisten luottamuksen. Hardin perustelee näkemystään erityisesti Venäjän tilanteella (mt.), kun taas Bouckaert ja Van de Walle käsittelevät aihetta erityisesti länsimaisesta katsantokannasta. Näkökulmat ja niiden jyrkkä vastakkaisuus ovat varsin mielenkiintoisia, varsinkin kun ottaa huomioon Venäjän pitkän perinteen vahvojen johtajien suosimisessa ja toisaalta monissa vanhemmissa demokratioissa koetun heikon luottamuksen instituutioihin.

Vaikka tutkijat ja poliittiset toimijat ovatkin olleet huolestuneita kansalaisten vähentyneestä luottamuksesta hallintoa kohtaan - Yhdysvalloissa jo 1950-luvulta eteenpäin ja myöhemmin etenkin postkommunistisissa maissa - ei luottamuksen puute välttämättä ole pelkästään negatiivista. Institutionaalisen teorian mukaan hallinnolla on ikään kuin mahdollisuus ansaita kansalaisten luottamus, jolloin paremmin toimivalla hallinnolla on luottavaisemmat kansalaiset. Mikäli poliittiset toimijat todella ovat kiinnostuneita lisäämään luottamusta, voitaisiin lisääntyneen epäluottamuksen odottaa johtavan jonkinlaisiin korjausliikkeisiin ja siten tyydyttävämpään ja demokraattisempaan hallintoon ja politiikkaan.

Institutionaalisen teorian näkökulmasta joukkotiedotusvälineet voivat toimia informaationvälittäjinä, eli niillä voi olla merkittävä rooli siinä, kuinka hyvänä tai huonona kansalaiset hallinnon toimintaa pitävät. Näin voi olla eritoten sellaisissa tapauksissa, joissa yksilö ei itse käytä jotain hallinnon tarjoamaa palvelua tai etuutta, mutta tekee arvion järjestelmän toimivuudesta tiedotusvälineistä saamansa informaation perusteella. Tiedotusvälineiden informaationvälityksen voisi ajatella olevan tärkeää myös valtionlaitosten toiminnan arvioimisessa. Esimerkiksi parlamentin tai ministeriöiden toiminta ei ole niin läheistä tai henkilökohtaista suurimmalle osalle kansalaisista, että he pystyisivät arvioimaan niiden toiminnan onnistumisia tai epäonnistumisia ilman jotakin ulkopuolista tiedonlähdettä. Alkujaan tämä tiedonvälitystehtävä kuului poliittisessa prosessissa puolueille, mutta nykyisin joukkotiedotusvälineet ovat monissa valtioissa ottaneet puolueiden paikan (Patterson 1994).

Levin mukaan lehdistö voi instituutioita ja poliitikkoja tarkkaillessaan ja tietoa välittäessään vähentää kansalaisten luottamusta instituutioihin ja poliitikkoihin. Hänen mukaansa demokratioissa hallintoon luottaminen perustuu instituutioihin, jotka jatkuvasti tarkastelevat valtion ja hallinnon toimijoiden suorituksia ja rankaisevat tarvittaessa. Toisinaan kansalaiset joutuvat myös käyttämään paljon resurssejaan tarkkailemalla ja osallistumalla poliittisesti. Jo demokraattisen hallinnon perusluonteeseen kuuluu se, että kansalaisten tulee seurata uutisia ja tehdä päätöksiä siitä, miten suhtautuvat hallinnon käskyihin. Toisaalta hallintoa tarkkailevat demokraattiset instituutiot voivat myös auttaa luottamuksen syntymisessä, koska niiden takia hallinto joutuu toimimaan luotettavammin ja tämän avulla voi syntyä myös parempia demokraattisia instituutioita. (Levi 1998, 95–96.) Tämän vuoksi on aiheellista tarkastella näitä luottamukseen vaikuttavia tarkkailijoita eli oman tutkimukseni tapauksessa lehdistöä, ja arvioida millaista tietoa sanomalehti välittää kansalaisille esimerkiksi instituutioista, poliitikoista ja järjestelmän toiminnasta.

Nyky-yhteiskunnan toiminta edellyttää tiedonvälitystä, koska jokaisella äänestysikäisellä kansalaisella ei ole mahdollisuutta viettää kaikkea aikaansa hallinnon tarkkailussa. Se ei myöskään olisi fyysisesti mahdollista, koska niin paljon asioita tapahtuu eri paikoissa samaan aikaan. Tiedotusvälineet ovat ottaneet itselleen välittäjän roolin ja tuottaessaan tietoa kansalaisille ne myös suodattavat ja muokkaavat tietoa. Tämä ei ole ongelmatonta, koska tieto on harvoin objektiivista ja toisaalta myös se, mitä tietoa välitetään ja mitä ei, voi vaikuttaa

huomattavalla tavalla kansalaisten käsityksiin esimerkiksi hallinnosta tai yksittäisestä politiikosta. Seuraavassa kappaleessa paneudunkin joukkotiedotusvälineiden ja erityisesti lehdistön asemaan tiedonvälittäjänä.

3. JOUKKOTIEDOTUSVÄLINEET TIEDONVÄLITTÄJINÄ

3.1. Tiedotusvälineiden rooli poliittisessa prosessissa ja vallankäyttäjinä

Mediadiskurssin (media discourse) erottaa kasvokkain tapahtuvasta diskurssista ensinnäkin se, että mediadiskurssi on yksipuolista eli joukkotiedotusväline tuottaa tekstin yksipuolisesti ja yleisön tehtävänä on olla sen vastaanottaja. Toiseksi mediadiskurssi on suunnattu suurelle yleisöjoukolle, eikä tietyille vastaanottajille, jolloin tuotettu teksti ei myöskään mukaudu kaikkien sitä vastaanottavien mukaiseksi. Ongelman ratkaistakseen tekstin tuottaja eli media on muodostanut ideaalivastaanottajan (ideal subject) käsitteen ja tällöin todelliset vastaanottajat joutuvat muodostamaan käsityksensä suhteessa tähän ideaalivastaanottajaan. Tekstin tuottajilla on myös valta päättää, mitkä tiedot julkaistaan ja mitkä ei, minkälaisessa valossa asioita esitetään ja minkälaisiin toimija-asemiin (subject position) tekstien yleisöt asettuvat. (Fairclough 1989, 49–50.)

Tiedotusvälineiden vallan vaikutus perustuu kumuloitumiseen: syy-seuraus -suhdetta, toimijuutta ja yleisön asemaa toistetaan tietyllä tavalla. Norman Fairclough'n mielestä mediadiskurssilla on huomattava valta sosiaalisessa reproduktiossa, koska valtaosa väestöstä altistuu hyvinkin homogeeniselle joukkoviestinnälle. Ideaalisubjektin olemassaolo voi kuitenkin vähentää tiedotusvälineiden valtaa, koska vastaanottajat eivät välttämättä asetu täysin ideaalisubjektin asemaan ja osa voi jopa vastustaa sitä voimakkaasti. (Fairclough 1989, 54.) Journalismin voi määrittellä sillä, miten mielipide ja fakta eroavat toisistaan: mielipide on henkilökohtainen näkemys ja sen puolueellisuus on tiedossa, kun taas uutisointi tähtää objektiivisuuteen ja faktojen kertomiseen, ja sen tavoitteena on välittää kilpailevia tulkintoja ja olla suosimatta mitään näkökulmaa suhteessa toisiin (Street 2001, 18–19).

Joukkotiedotuksen vaikutus riippuu osin myös siitä, kuinka uskottavana mitäkin tiedostusvälinettä pidetään. Tämä vaihtelee valtioittain, esimerkiksi Iso-Britanniassa televisiota pidetään lehdistöä uskottavampana, kun taas Ranskassa ja Saksassa ne arvioidaan yhtä uskottaviksi, kuitenkin sillä erolla, että Ranskassa molempiin suhtaudutaan epäilevästi ja Saksassa molempiin luotetaan yleisesti. Joukkotiedotuksen vaikutukset voidaan myös jakaa esimerkiksi äänestyskäyttäytymiseen tai yleisiin käsityksiin vaikuttamiseen. Streetin mukaan tiedotusvälineiden voidaan sanoa vaikuttavan siihen, miten ihmiset ajattelevat politiikasta tai politiikoista, muttei kuitenkaan välttämättä määräävän sitä ketä he äänestävät. Tutkijat jakaantuvat kahteen eri suuntaukseen suhteessa median vaikutusmahdollisuuksiin: toiset ovat sitä mieltä, että medialla on pitkän ajan kuluessa jonkin verran vaikutusta ja sen poliittiset seuraukset ovat rajalliset. Toinen puoli on puolestaan sitä mieltä, että joukkotiedotusvälineillä on ratkaiseva vaikutus jollekin poliittiselle näkemykselle. (Street 2001, 84–88.)

Joseph S. Nye (1997, 16–17) selittää osittain kansalaisten vähentyntä luottamusta hallintoon joukkotiedotusvälineiden muuttuneella roolilla. Hänen mukaansa esimerkiksi uskomus, että korruptio ja epärehellisyys ovat lisääntyneet amerikkalaisessa politiikassa, ei tosiasiaa johdu niiden lisääntymisestä. Syynä uskomukseen on sen sijaan se, että tiedotusvälineet ovat kiinnittäneet enemmän huomiota skandaaleihin ja uutisoineet siitä, että poliitikkojen uskotaan olevan aiempaa korruptoituneempia. Tätä kautta yleisölle on syntynyt käsitys, että asia todella on näin. Esimerkiksi Patterson (1994, 22) on havainnut, että Yhdysvalloissa kansalaisten tyytymättömyys presidenttiehdokkaihin on vuosina 1960–1992 kulkenut samaa linjaa sen kanssa, miten negatiivisesti sanomalehdistö uutisoi ehdokkaista.

Gary Orrenin (1997, 94) mukaan media vaikuttaa ihmisiin sillä, miten se tarkoituksella tai tarkoituksettomasti muokkaa tietoa sitä välittäessään. Kun toimitukset ja uutistoimistot päättävät, mistä ja millä tavalla ne uutisoivat, ne voivat muuttaa, vääristää tai värittää tietoa. Toimittajat ja muut uutisten tuottajat voivat tehdä uutisoinnista puolueellista, esimerkiksi tulkintansa, painotuksensa tai vivahteiden avulla. Anthony Mughanin (2000, 81) mukaan joukkotiedotusvälineiden rooli tiedonvälittäjinä on ratkaiseva, koska kun ne korostavat joitain valitsemiaan ”uutisoinnin arvoisia” seikkoja, ne myös auttavat ihmisiä muodostamaan ne kriteerit, joilla he arvioivat poliittisia toimijoita.

Yksi tapa ymmärtää, miksi joukkotiedotusvälineillä on poliittista valtaa, on ajatella joukkotiedotusvälineitä informaation tuottajina ja nähdä informaatio poliittisena resurssina, joka säätelee ihmisten kykyä ja ymmärrystä toimia (Street 2001, 90). Esimerkkinä tästä voisi olla vaikkapa propaganda tai poliittisesti värittynyt historian tulkinta, jotka vaikuttavat siihen, miten ihmiset ymmärtävät tilanteet ja millaisessa valossa he näkevät muut.

Nyen mukaan erityisesti televisio on muuttanut poliittista prosessia, koska nykyinen tapa, jolla tieto politiikasta saadaan, on sellainen, että se todennäköisesti vähentää luottamusta hallintoon (Nye 1997, 17). Tällä hän tarkoittaa sitä, että puoluejohtajien vetoaminen suoraan kansalaisiin vähentää puolueiden vaikutusmahdollisuuksia ja sitä, että negatiivinen mainonta ja lähetysajan kalleus lisäävät käsitystä poliitikkojen ja kansan välisestä etäisyydestä. Lisäksi televisiossa näytetään suhteellisen paljon dramaattisia kuvia, jotka painuvat katsojien mieliin paremmin kuin tilastot, jotka saattaisivat kertoa tilanteesta enemmän kuin yksi kuvattu skandaali. (Mt.) Lisäksi toimittajista on tullut entistä koulutetumpia ja esimerkiksi Yhdysvalloissa monet heistä tavoittelevat tietoisesti julkisuuden henkilöiksi tulemistä. Toimittajat näkevät itsensä poliitikkojen sankarillisina vastustajina ja pitävät oman legitimitteettinsä perustaa tärkeämpänä kuin kansanvaalien. Kun näin käyttäytyvät toimittajat välittävät tietoa hallinnon ja kansalaisten välillä, he voivat lisätä kansalaisten epäluottamusta hallintoon. (Neustadt 1997, 184.)

Joukkotiedotusvälineiden lopullisesta vaikutuksesta ei voi sanoa mitään varmaa. Sen takia joukkotiedotusvälineitä ei tulisikaan katsoa siltä kannalta, että niillä olisi tietty vaikutus, joka mahdollistaisi sen, että tekstit saisivat aikaan jonkin tietyn vaikutuksen. Sen sijaan ne levittävät tiettyjä ajatusmalleja, tekevät jotkin käytännöt ja asenteet tavanomaisiksi ja edustavat ”maalaisjärkeä”. Tämän ajattelun mukaan joukkotiedotusvälineet eivät välttämättä aiheuta äänestyspääöstä tai asennetta, mutta ne voivat legitimoida jotkin tietyt ideologiat tai agendat. (Street 2001, 97–98.) Tähän ajatukseen perustan myös oman tutkielmani, kun etsin yhden sanomalehden teksteistä hallitsevia puhetapoja. Tavoitteenani ei kuitenkaan ole arvioida sitä, miten luettu lukijoihin vaikuttaa, koska sellaisen arvion tekeminen ei ole tällaisen tutkimuksen puitteissa mahdollista.

3.2. Mediajärjestelmä ja sanomalehti Venäjällä

Ivan Zassourskyn (2001) mukaan venäläinen mediajärjestelmä on muuttunut neuvostoajan propagandakoneesta 2000-luvun manipulaation välineeksi. Hän jakaa Venäjän mediajärjestelmän kahteen osaan eli politisoituneeseen ja kaupalliseen, vaikka niiden välinen ero ei aina olekaan täysin selkeä. Suurin osa televisiokanavista, perinteisistä maanlaajuisista radioasemista sekä moskovalaiset laatusanomalehdet kuuluvat politisoituneisiin joukkotiedotusvälineisiin, kun taas viihteellinen televisio, aikakausi- ja iltapäivälehdet ovat kaupallisia. Nykyisin joukkotiedotusvälineillä on valta ohjata julkista näkyvyyttä (spectacle) haluamaansa suuntaa ja vaikka ne eivät esimerkiksi avoimesti kannattaisi jotain tiettyä ehdokasta vaaleissa, ne voivat tarjota kanavan kampanjoinnille. (Mt.)

Erityisesti vuoden 1996 Venäjän presidentinvaalit osoittivat joukkotiedotusvälineiden tehokkuuden informaation tuottajina ja välittäjinä, minkä takia poliittinen eliitti ryhtyi ostamaan tiedotusvälineitä itselleen ja sai näin aikaan media-poliittisen järjestelmän. Venäjän poliittinen järjestelmä pysyi heikkona koko 1990-luvun ajan, ja myös puolueet olivat heikkoja ja toimivat lähinnä vaalien aikaan. Tämä aiheutti sen, että mediayhtiöt hoitivat puolueiden tehtäviä järjestelmässä eli esimerkiksi tiedonvälitystä hallinnon ja kansalaisten välillä. (Zassoursky 2001, 73–89.) Tilanne oli samanlainen kuin Pattersonin (1994) mukaan Yhdysvalloissa, missä lehdistö on 1960-luvulta lähtien ottanut itselleen aiemmin poliittisille puolueille kuuluneita tehtäviä. Myös Yhdysvalloissa puolueet ovat suhteellisen heikkoja ja niiden toiminta keskittyy vaalien aikoihin.

Vuodesta 2000 alkaen Venäjällä on Zassourskyn mukaan ollut vallalla instrumentaalinen mediamalli, jossa on voimakas valtion kontrolli sekä suostuttelu ja manipulaatio vallankäytön välineinä. Toimittajien asema lehdistössä ja internetissä on säilynyt tärkeämpänä kuin televisiossa. Johtavia joukkotiedotusvälineitä ovat ORT-televisiokanava (1. kanava), viihteellinen televisio, radio, suuret sanomalehdet kuten Komsomolskaja Pravda ja Izvestija, kaupalliset lehdet kuten naistenlehdet, elokuvateollisuus sekä internetsanomalehdet ja -yhteisöt. (Zassoursky 2001, 73–89.)

Jonathan Becker (2004) kuvaa Putinin ajan Venäjän mediajärjestelmää neo-autoritaariseksi. Hän erottaa neljä tapaa, joilla Venäjän mediajärjestelmä eroaa demokraattisesta mediajärjestelmästä: autonomia, lain suojelukeinot, sisällön kontrolli ja pluralismi. Tiedotusvälineiden autonomiaa on rajoitettu muun muassa omistajanvaihdoksilla, verotus- ja rikoslakien valikoivalla soveltamisella sekä valtion hallitsevalla asemalla suhteessa talouteen. Myöskään lainsäädäntö ei turvaa tiedotusvälineitä, vaan sallii valtion valikoivan puuttumisen niiden toimintaan. Lisäksi pluralismi on nykyisin vähäistä ja esimerkiksi oppositiopuolueiden edustajilla on vaikeuksia päästä esittämään mielipiteitään koko maan kattavissa tiedotusvälineissä. (Mt.)

Sanomalehden asema Venäjällä muuttui oleellisesti Neuvostoliiton hajoamisen myötä, koska valtion tuki sanomalehdille loppui ja niiden hinnat nousivat aiheuttaen sen, että yhä harvemmillä ihmisillä oli varaa lukea lehtiä. Vuonna 1999 kaikki painetut lehdet yhteensä tavoittivat noin 80 prosenttia väestöstä, kun taas johtava tiedotusväline eli televisio tavoitti noin 95 prosenttia kaikista venäläisistä. (Vartanova 2001, 24–25.)

2000-luvun alussa venäläiset pitivät televisiota kaikkein luotettavimpana tiedotusvälineenä ja se on ottanut lehdistön entisen aseman. Television nykyistä suosiota Vartanova selittää sillä, että ihmisillä on varaa sen katsomiseen ja se on teknisesti saatavilla jokaiselle venäläiselle. Suuri luottamus televisioon on varsin mielenkiintoinen havainto, koska juuri televisiokanavat Venäjällä ovat lähes poikkeuksetta joko valtion tai suuryritysten omistuksessa ja niitä ei varsinaisesti voi pitää riippumattomina tiedonvälittäjinä. Sanoma- ja aikakauslehtien joukosta sen sijaan löytyy kriittisesti valtiovaltaan ja suuryrityksiin suhtautuvia painoksia, ja lehdistö ylipäättään on monimuotoisempi tietokanava kuin televisio. (Vartanova 2001.)

Lehtien taso vaihtelee maan sisällä voimakkaasti niin, että alueellisten lehtien toimittajat eivät kerää tietoa ja toimita uutisia yhtä ammattimaisesti kuin moskovalaiset toimittajat. Lisäksi paikallisella hallinnolla on enemmän vaikutusvaltaa alueellisiin lehtiin kuin moskovalaisiin lehtiin. (Vartanova 2001, 68.) Moskovalaiset lehdet eroavat alueellisista lehdistä siinä, että niiden levikki on maanlaajuinen, eikä vain yhdelle alueelle keskittyvä (vrt. Helsingin Sanomat Suomessa). Ainakin tässä mielessä Izvestija on hyvä valinta tutkimuskohteeksi, koska se on moskovalainen, eikä siihen kenties näin ollen vaikuta samanlaiset aluehallinnon poliittiset

suuntaukset kuin johonkin alueelliseen sanomalehteen. Vartanovan mukaan moskovalaiset päivälehdet ovat edelleen tärkeitä mielipidevaikuttajia, koska ne määräävät usein agendan alueelliselle lehdistölle ja vaikuttavat huomattavasti alueellisten päättäjien ja toimittajien tukemaan julkiseen mielipiteeseen (Vartanova 2001, 29).

Venäläisistä sanomalehdistä laajimmat levikit ovat Trudilla ja Izvestijalla. Izvestijan enemmistöosuus siirtyi kesäkuussa 2005 Prof-medialta Gazprom-medialle, mitä on pidetty merkinä siitä, että tiedotusvälineet keskittyvät valtion käsiin. Katja Koikkalaisen mukaan Rossiiskaja gazetassa asiantuntijat ovat olleet sitä mieltä, että mediayhtiöiden kaupat liittyvät vuosien 2007 ja 2008 duuman ja presidentin vaaleihin. (Koikkalainen 2006, 116–117.)

Vuosina 1996–2005 Izvestijan omistajina olivat monet eri yhtiöt, mutta periaatteessa omistus kuului koko ajan Oneksimbankille, joka on liikemies Vladimir Potaninin perustama (Pietiläinen, 22.5.2007). Oman tutkimukseni aineisto on siis kerätty tältä ajalta, ennen omistuksen siirtymistä Gazprom-medialle. IREXin mukaan joukkotiedotusvälineiden vapautta Venäjällä rajoitettiin merkittävästi vasta vuonna 2005 ja osana tätä oli muun muassa se, että Gazprom osti Izvestijan, jota se piti potentiaalisena poliittisena välineenä (IREX Media Sustainability Index).

Katrin Voltmerin (2000) mukaan Izvestija on kehittynyt Neuvostoliiton aikaisesta virallisesta äänenkannattajasta arvostetuksi laatulehdeksi. Izvestija perustettiin vuonna 1917 ja se oli 75 vuotta Neuvostoliiton ylimmän neuvoston virallinen lehti, jolla oli velvollisuus julkaista lakisäädöksiä. Vaikka Izvestija noudattikin marxismi-leninismiä uutisoinnissaan, se oli esimerkiksi Pravdaa avoimempi ja sen lukijoissa oli paljon koulutettuja ja älymystön jäseniä. Tämän takia myös Gorbatšov valitsi sen kanavaksi, jolla levitti perestroikan aatteita. Lyhyessä ajassa Izvestijan sisällössä ja tyylissä tapahtui suuria muutoksia, ja sen journalistinen linja saavutti suurta arvostusta sekä Venäjällä että ulkomailla. (Mt.)

Vuosina 1996–1997 monien muiden lehtien tapaan Izvestija tuki Jeltsinin uudelleenvalintaa, jolloin lehti syyllistyi muun muassa tiedon salaamiseen ja valehteluun. Tämän jälkeen lehti joutui taloudellisiin vaikeuksiin, joista se yritti selvitä omistajanvaihdoksilla. Izvestijaa voidaan kuitenkin pitää menestysesimerkkinä lehdestä, joka onnistui säilyttämään

markkinaosuutensa uutisointinsa uudistamisella. Se on myös edelleen yksi Venäjän arvostetuimmista sanomalehdistä ja mielipidejohtaja sekä muille tiedotusvälineille että eliitille. (Voltmer 2000.)

Voltmer tutki Izvestijan uutisoinnin muutosta vuodesta 1988 vuoteen 1996. Hänen mukaansa Izvestija muuttui tänä aikana kriittisemmäksi ja negatiivisemmäksi poliittisia auktoriteetteja kohtaan. Se säilytti kuitenkin venäläisen median perinteisiä piirteitä kuten ironian käytön. Suurimmaksi puutteeksi Izvestijan uutisoinnissa Voltmer arvioi objektiivisuuden puutteen ja sen, että lehdellä oli vahvat kannanotot eikä se juuri erotellut uutisia ja kommentteja toisistaan. Tämä voi osaltaan johtui myös siitä, että kommunismin romahtamisen jälkeen sananvapaus on Venäjällä ymmärretty toimittajien oikeutena tuoda omia mielipiteitään esille, eikä niinkään kansalaisten oikeutena informaatioon. (Voltmer 2000.)

3.3. Vaaliuutisointi

David Swansonin ja Paolo Mancinin (1996, 255) mukaan median rooli vaalikampanjoinnissa on kasvanut ja poliittisten puolueiden rooli pienentynyt modernisaation myötä. Osaltaan tähän ovat vaikuttaneet modernit kampanjointikeinot, joissa käytetään joukkotiedotusvälineitä. Uusissa demokratioissa, kuten esimerkiksi Venäjällä, tämä suhde voi toimia myös niin päin, että modernien kampanjointikeinojen käyttöönotto voi lisätä modernisaatiota. (Mt.) Median kasvanut rooli vaaleissa voi siis auttaa koko poliittisen järjestelmän uudistumisessa ja muuttaa venäläistä järjestelmää länsimaisempaan suuntaan.

Dean Algerin (1989, 185) mukaan vaalit ovat demokraattisen prosessin perusta ja ne ovat myös poliittisen järjestelmän osa, jossa median rooli on kaikkein selvin. Vaaliuutisointia on kenties laajimmin tutkittu Yhdysvalloissa, mutta jonkin verran myös Venäjällä. Yhdysvalloissa tutkimus on keskittynyt erityisesti presidentinvaaleihin ja television rooliin niissä. Samoin Venäjällä kiinnostuksen kohteena ovat yleensä olleet juuri presidentinvaalit. Tämä on ymmärrettävää, koska molemmissa maissa presidentillä on suhteellisen paljon valtaa, ja presidentinvaaleilla on hyvin suuri merkitys maiden hallinnoille.

Uutisoinnin puolueettomuus tai puolueellisuus on yksi eniten keskustelua herättävistä asioista politiikasta uutisoimisessa. Tämä johtuu John Street'n (2001, 16) mukaan siitä, että demokratiassa mitään tiettyä ryhmää tai tiettyjä intressejä ei saisi systemaattisesti suosia suhteessa muihin ja että kansalaisten saaman tiedon tulisi olla tarkkaa ja puolueetonta. Jos joukkotiedostusvälineet eivät kuitenkaan toimi tämän ideaalin mukaisesti, vaan ajavat joitain tiettyjä etuja ja antavat väärää tai puutteellista tietoa kansalaisille, demokraattinen prosessi ei toimi tehokkaasti. Puolueellinen tiedonvälitys voi vaikuttaa myös siihen, miten ihmiset näkevät itsensä, miten muut näkevät heidät, mitkä ovat poliittisten prosessien tulokset sekä millaisia ovat demokraattiset käytännöt. (Mt.)

Denis McQuailin (1994, 142) mukaan tiedotusvälineiden tulee suhtautua tasavertaisesti vallanpitäjiin ja tiedotusvälineisiin pääsyn tulisi olla yhtäläinen kaikille virkaa tavoitteleville, oppositiossa oleville ja poikkeaville mielipiteille, näkökulmille ja väitteille. Esimerkiksi television vaaliuutisoinnissa on kaksi vallitsevaa vaihtoehtoista tapaa, joista ensimmäinen painottaa tasapainoa eli pyrkii antamaan yhtä paljon näkyvyyttä kaikille ehdokkaille. Toinen tapa puolestaan painottaa asioiden uutisarvoa eli vaaliuutisoinnin määrää se, miten tärkeiksi toimittajat arvioivat kunkin puolueen toiminnan. (Street 2001, 18–19.)

Venäjällä joukkotiedotusvälineiden tiedonvälitystä vaalien aikaan säädetään vaalilaililla. Duuman vaalien kampanjoinnissa sanomalehdistön tulee muun muassa taata kaikille ehdokkaille, alueellisille ehdokasryhmille ja poliittisille puolueille yhtä paljon palstatilaa suhteessa niiden ehdokasmääriin (Laki duuman edustajien valitsemisesta, artikla 61:4). Valtion omistamilla tiedotusvälineillä on myös velvollisuus taata tasavertaiset ehdot ja olosuhteet kampanjoinnissa kaikille ehdokkaille ja poliittisille puolueille, erityisesti vaaliohjelmien esittämisessä äänestäjille (mt., artikla 59: 3).

Puolueellisuutta tarkasteltaessa ei kuitenkaan riitä, että kiinnitetään huomiota vain siihen, kuinka paljon palstatilaa tai lähetysaikaa mikäkin näkökulma tai vaalikilpailija saa. Tärkeää on myös se, millaista tuo näkyvyys on, eli esitetäänkö toimija positiivisessa vai negatiivisessa valossa tai onko kilpailija vakavasti otettava vai vain täytteenä kisassa mukana. Tällaista voidaan tutkia laadullisesti, kiinnittämällä huomiota esimerkiksi siihen, minkälainen kuva eri toimijoista rakennetaan, mitä sanotaan ja mitä jätetään sanomatta, sekä ketkä päästetään itse

ääneen. Olen valinnut menetelmäkseni semiotiikan ja sen puitteissa on mahdollista tarkastella myös sitä, onko Izvestijan uutisoinnissa havaittavissa puolueellisuutta, esimerkiksi siinä, ketkä päästetään ääneen.

Vaaliuutisoinnissa huomio on myös entistä enemmän kiinnittynyt henkilöihin niin, että nykyisin puolueiden johtajat saavat uutisoinnissa enemmän tilaa kuin puolueet ja henkilöhahmoista on tullut yhtä tärkeitä kuin heidän ideologioistaan (Street 2001, 200). Toiseksi tiedotusvälineillä on tapana uutisoida vaaleista kampanjastrategioina ja pelinä eikä niinkään demokratian toimintana (Curran 1996, 100). Myös Patterson on painottanut eroa kansalaisten ja lehdistön erilaisten vaaleja koskevien tulkintojen välillä. Kansalaiset ovat yleisesti kiinnostuneita ohjelmista, joita eri ehdokkaat ajavat kun taas lehdistö keskittyy pelin kuvaamiseen. Lehdistö näkee politiikan strategisena pelinä ja ehdokkaat pelaajina, joiden siirrot ovat tärkeitä juuri pelin kannalta. (Patterson 1994, 56–58.)

Venäläistä vaaliuutisointia tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon pitkä aikakausi, jolloin maassa oli yksipuoluejärjestelmä, ja vaikka vaaleja järjestettiin, niissä ei ollut todellista kilpailua. Kilpailulliset vaalit ovat muuttaneet Venäjän poliittista kenttää merkittävästi (Mickiewicz & Richter 1996, 124), vaikkakin vaaleissa ja joukkotiedotusvälineiden vaaliuutisoinnissa on edelleen näkyvissä neuvostoajan piirteitä.

Vuoden 1993 duuman vaaleissa joukkotiedotusvälineet antoivat enemmän näkyvyyttä ja uutisointi oli muita puolueita positiivisempaa puolueelle (Vybor Rossii), jota presidentti Jeltsin tuki. Neuvosto aikaan verrattuna näissä vaaleissa oli kuitenkin erilaista se, että muut vaaleihin osallistuvat saivat huomattavan paljon näkyvyyttä viestimissä, vaikkakin vähemmän kuin Jeltsinin tukema puolue. Lisäksi puolueellisuus uutisoinnissa väheni ja monet toimittajat onnistuivat pysyttelemään neutraaleina uutisoinnissaan. (Mickiewicz & Richter 1996.)

Andrei Raskinin (2001, 93–94) mukaan Venäjällä televisio tukee presidentinvaaleissa voimakkaasti yhtä ehdokasta, mikä on tullut esiin Jeltsinin pyrkiessä toiselle kaudelle sekä Putinin ehdokkuuksissa. Tähän on syynä se, että televisio on edelleen suurelta osin valtion kontrollissa. Valtiovalta voi vaikuttaa yhtiöiden mainontapolitiikkaan, taajuuksien jakamispolitiikkaan, hintasääntelyyn ja myöntää suoria budjettitukia. Television

vaaliuutisoinnissa on kaksi eri tasoa, niin kutsuttu virallinen taso, jonka puitteissa kaikki ehdokkaat pääsevät keskustelu- ja uutisohjelmiin sekä toinen, niin sanottu ”varjotaso”, missä jopa uutisankkurit esittävät puolueellisia mielipiteitä tietyn ehdokkaan puolesta. Raskinin mielestä se, että valtio kontrolloi joukkotietoisuutta median avulla, on aiheuttanut sekä television että koko yhteiskunnan loittonemisen demokraattisesta kehityksestä. (Raskin 2001, 93–94.)

Vuoden 1999 duuman vaalien aikaan Venäjän lainsäädäntöä tulkittiin keskusvaalikomiteassa niin, että toimittajat ja yleisön jäsenet eivät saaneet ilmaista kannatustaan millekään poliittiselle puolueelle tai ryhmittymälle tiedotusvälineiden kautta. Poliittisten suositusten tai toimittajien vaalikampanjoita koskevien mielipiteiden ilmaiseminen tuli laittomaksi. Tämä tulkinta vahingoitti tiedotusvälineiden roolia vahtikoirina ja vaalien kommentaattoreina. (Raskin 2001, 96.) Kuitenkin lakia on sovellettu niin, että joistakin ehdokkaista annettu tieto on selvästi positiivisempaa ja sitä on määrällisesti enemmän kuin joistakin toisista ehdokkaista. Raskinin mukaan vuoden 1999 parlamenttivaalien televisiokampanja oli erityisen likainen, samoin kuin vuoden 2000 presidentinvaalien. (Mt., 112).

4. MENETELMÄ

4.1. Menetelmän valinta

Tarkastelen tutkielmassani sanomalehden puhetapoja ja käytän tutkielmani aineistona sanomalehtiaineistoa. Tiedotusvälineiden puhetapoja eli diskursseja on tutkittu monin eri menetelmin ja monien eri tutkimustraditioiden lähtökohdista. Käytännössä näiden tutkimusmenetelmien ja -traditioiden tarkkarajainen erittely on mahdotonta ja tutkimuksissa niitä usein yhdistellään keskenään (Fairclough 2002, 33). Pohtiessani tutkielmaani sopivaa menetelmää sain innoitusta Jukka Törrösen (Törrönen 2005, 139–161) artikkelista, jossa hän esittelee tutkimustaan kuuden sanomalehden alkoholipolitiikkaan liittyvistä pääkirjoituksista vuosina 1993–2000. Menetelmässä yhdistyvät kriittisen diskurssianalyysin näkökulma, jota

esimerkiksi Norman Fairclough edustaa, sekä semioottinen sosiologia, josta hyödynnetään eritoten A.J. Greimasin semiotiikkaa.

Diskurssianalyysia ja semioottista sosiologiaa käytetään usein tiukan aineistolähtöisissä tutkimuksissa, mutta niitä voidaan soveltaa myös taustateoriaan sitoutuneisiin tutkimusasetelmiin. Törrösen mukaan hänen kehittämänsä tekstin tulkintateoriaa tarvitaan juuri siksi, että se huomioi lausetta laajemmat tekstuaaliset rakenteet paremmin kuin esimerkiksi Fairclough'n kielitieteellisempi lähestymistapa. Lisäksi Törrönen tekee eron tekstin analysoimiseen käytettävän tulkintateorian ja taustateorian välille. (Törrönen 1999, 38.)

Tutkimuskysymykseni juontuu kansalaisten parlamenttiin kohdistamasta epäluottamuksesta. Sanomalehtiartikkeleita analysoidessani kohdistan huomion juuri siihen, miten parlamentista ja siihen liittyvistä asioista puhutaan, ja minkälainen kuva toimijoista tekstissä muodostuu (esim. tehokas/merkityksetön/riitaisa). Tutkimuskysymyksen sitoutuminen poliittisen luottamuksen teoreettiseen viitekehykseen ei ole käyttämäni menetelmän kannalta ongelma, koska teoriassa on juuri korostettu joukkotiedotusvälineiden merkitystä luottamuksen tai epäluottamuksen synnyttäjinä, joten myös poliittisen luottamuksen teorian näkökulmasta sanomalehtiaineiston analysointia voi pitää järkevänä valintana.

Huomioon menetelmää valittaessa oli otettava myös se, että kyseessä on uutisartikkeliaineisto, eikä esimerkiksi pääkirjoituksista tai vaikkapa poliitikkojen kirjoittamista kolumneista muodostuva aineisto. Esimerkiksi pääkirjoitusten tarkasteleminen on siinä mielessä hiukan erilaista, että niiden tarkoituksena on usein juuri vaikuttaa lukijaan, eikä vain uutisoida (ks. Törrönen 1997, 221–247). Lisäksi huomioon täytyy ottaa myös aineiston suhteellisen suuri koko, joka aiheuttaa sen, ettei joka ikistä artikkelia ole mahdollista ruotia sanasta sanaan, kuten diskurssianalyysissa usein tehdään. Toisaalta se ei myöskään ole tarpeellista, koska tutkimusongelmana on nimenomaan tarkastella hallitsevia puhetapoja valitulta ajalta.

4.2. Analyysivälineistö

4.2.1. Diskurssianalyysin perusteet

Diskurssianalyysissa kielen käyttöä analysoidaan todellisuuden rakentamisena ja sillä on juurensa sosiaalisen konstruktionismin näkökulmassa (Jokinen & Juhila & Suoninen 2004, 9). Sosiaalinen konstruktivismi on suuntaus, joka korostaa ongelmien kielellistä määrittelyä niiden syiden selvittämisen sijaan (Sulkunen 1998, 146). Sen mukaan sosiaalisista ilmiöistä, jotka ovat ongelmia yksilölle, tulee sosiaalista todellisuutta vasta määrittelyn kautta. Määrittelyihin liittyy arvoja ja etuja, joten ne eivät ole samanlaisia kaikista näkökulmista. (Mt., 146.)

Diskurssi puolestaan voidaan määritellä verrattain eheäksi merkityssuhteiden kokonaisuudeksi tai merkitysulottuvuudeksi, *"joka rakentaa todellisuutta tietyllä tavalla"* (Suoninen 2006, 21). Diskurssit ovat toisaalta sosiaalisten rakenteiden tuotteita sekä myös näiden rakenteiden tuottajia (Fairclough 1989, 39). Tutkielmassani aion käyttää suomenkielistä sanaa puhetapa, joka mielestäni on sinänsä kuvaava, että siihen sisältyy ajatus siitä, miten tai mitä jostain asiasta puhutaan.

Diskurssianalyysin muodoista tutkielmani liittyy lähimmin valta-analyysiin, jossa kiinnitetään huomiota siihen, minkälaiset sosiaalisen todellisuuden jäsenystavat hallitsevat aineistossa ja vievät tilaa muilta diskursseilta (Jokinen & Juhila 2004, 76). Valta-analyysissa voidaan tarkastella sitä, kuinka jotkut sosiaalisen todellisuuden versiot saatuaan hallitsevan aseman legitimoivat erilaisia alistussuhteita ja niillä voi olla myös ideologisia seurauksia (mt., 96–97). Valtasuhteiden analyysiin liittyvät uusintamisen ja transformoimisen käsitteet. Uusintamisen voidaan ajatella olevan hallitsevan tai hallitsevien diskurssien ylläpitämistä ja transformaatio eli muuntuminen on sen kanssa jännitteisessä suhteessa, kun vakiintuneet diskurssit ovat uhattuina vallan ja vastarinnan välisen kamppailun takia (mt., 101–102).

Fairclough'n mukaan diskurssien voidaan odottaa muuntuvan silloin, kun sosiaaliset muutokset aiheuttavat muutoksia valtasuhteissa. Vastaavasti silloin, kun valtasuhteet yhteiskunnassa pysyvät suhteellisen vakaina, voidaan olettaa diskurssien uusintumista.

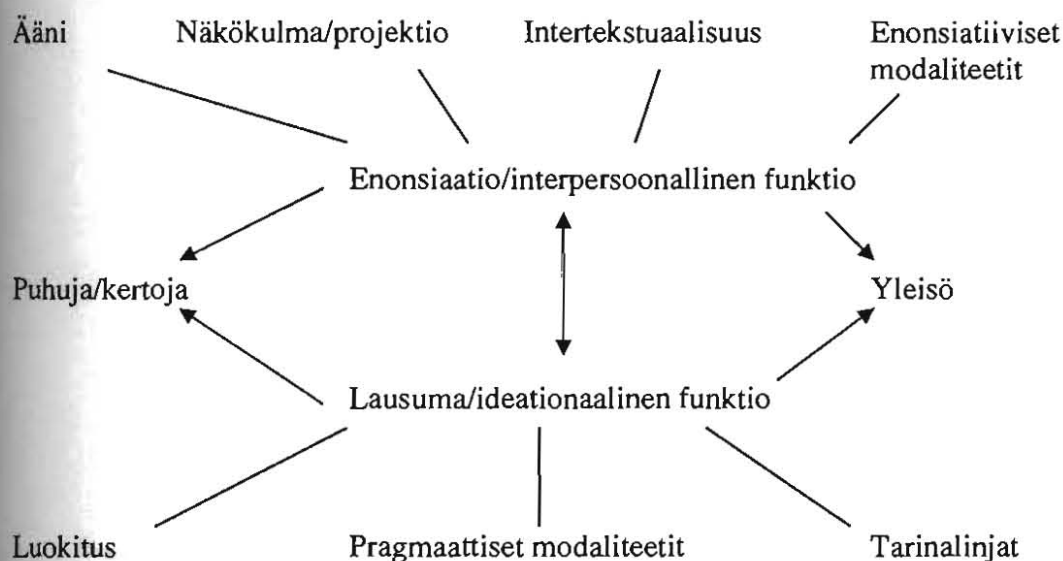
Uusintaminen ja transformoiminen eivät kuitenkaan välttämättä seuraa näin yksiselitteisesti yhteiskunnallisia muutoksia. (Fairclough 1989, 40.) Tämä näkökulma sopii hyvin myös tutkielmaani, koska aineisto on kerätty ajanjaksolta, jolloin vaalit ovat aiheuttaneet muutoksen puolueiden välisissä valtasuhteissa. Kyseisen muutoksen voi ymmärtää myös duumaa laajemmaksi poliittisten valtasuhteiden muutokseksi, koska presidentin puolueen vaalivoitto lisäsi myös presidentin valtaa, jopa presidentin varsinaisten valtaoikeuksien ulkopuolelle. Yhdeksi tarkasteltavaksi kysymykseksi olenkin valinnut juuri sen, tapahtuuko puhetavoissa muutoksia vaalien muutettua duuman valtasuhteita.

4.2.2. Semiotiikan periaatteet

Semioottisen sosiologian voidaan sanoa olevan, ei niinkään *"analyysimenetelmä, vaan metateoria todellisuuden ymmärrettävyydestä ja sen tuottamisen sosiaalisuudesta, ja sen menetelmänä on tulkinta"* (Sulkunen 1997, 17). Toisaalta semiotiikka voidaan myös ymmärtää *"tekstirakenteiden teoriaksi ilman ylimitoitettuja metafysisiä taustaoletuksia tai tavoitteita"* (mt., 35) ja omassa tutkimuksessani käytänkin semiotiikkaa juuri tekstirakenteiden analysoimisen ja tulkinnan välineenä. Juuri tulkinta on tärkeällä sijalla eli tulokset ovat riippuvaisia siitä, kuinka tekstien lukija tai analysoija tekstejä tulkitsee ja myös vaihtoehtoisia tulkintoja voi olla olemassa.

Semiotiikan mukaan tekstit ja niiden rakentamat todellisuudet rakentuvat olemisen ja tekemisen lausumien varaan (Törrönen 1999, 41). Kielenkäytössä nämä lausumista muodostuvat perusrakenteet kehittyvät monimutkaisiksi merkityksen vivahteiksi ja antavat arvoja tekstien tapahtumille. Teksteissä esiintyviä haluamista, täytymistä, kykenemistä ja osaamista kutsutaan pragmaattisiksi modaalisuuden lajeiksi ja ne rakentavat ja arvottavat käsitystä todellisuudesta. Esimerkiksi tekstin toimijoiden välisiä suhteita jäsentävän aktanttimallin avulla voi analysoida pragmaattista modaalisuutta, jolloin on mahdollista ymmärtää, miten arvot ja merkitykset kytkeytyvät toisiinsa. (Sulkunen 1997, 40–42.) Pragmaattisen modaalisuuden lajien avulla on mahdollista myös päästä käsiksi tarinalinjoihin eli siihen miten tekstissä tuotetaan arvoja (Törrönen 2005, 150).

Lausuman ulottuvuuden yläpuolella on enonsiaation ulottuvuus, jolla ilmaistaan puhujan, kertojan tai kirjoittajan suhdetta lausuttuun sisältöön. Tekstin tulkinnan kannalta enonsiaation ulottuvuudella tärkeitä ovat sellaiset kysymykset kuten keitä ovat esittäjät ja yleisö, millaisia ominaisuuksia heihin liitetään, millaisia heidän väliset suhteensa ovat, sekä millainen on esittäjien ja yleisön suhde esitettävään maailmaan. (Sulkunen 1997, 43.) Enonsiaation tarkastelu on tärkeää, koska puhujalla ja yleisöllä on tärkeä osa sosiaalisen todellisuuden rakentamisessa ja kielellisessä vallankäytössä. Enonsiatiivinen rakenne on tekstissä usein huomaamaton, jolloin tekstin yleisölle jää vaikutelma, että tekstin maailma ja tekstin kuvaamat ilmiöt välittyvät objektiivisesti. (Sulkunen & Törrönen 1997b, 96–107.) Tämä koskee luultavasti myös omaa uutisartikkeleista muodostuvaa aineistoani.

Kuvio 1. Semioottisen sosiologian analyysivälineistö. (Törrönen 2005, 149.)

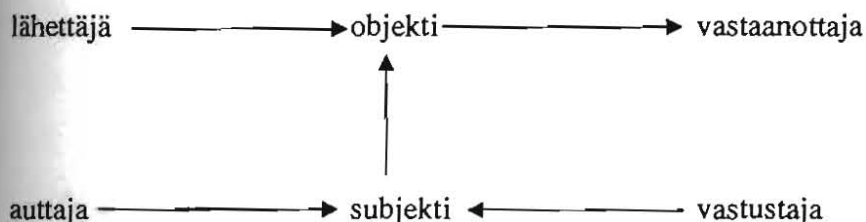
Äänellä viitataan siihen, kuka puhuu ja näkökulmalla siihen, kenen silmin asiat tai tapahtumat nähdään (Sulkunen & Törrönen 1997b, 103). Uutisissakin puhuja voi esimerkiksi olla toimittaja tai poliitikko, mutta kyseessä voi olla työttömien tai opiskelijoiden näkökulma. Niin puhujia kuin ääniäkin voi olla useita (mt.). Luokituksilla tarkoitetaan erottelua meihin ja muihin ja niissä annetaan usein neuvoja siitä, minkälaisiin arvoihin meidän tulee sitoutua ja millaisiin ei. Luokitukset näkyvät teksteissä esimerkiksi vastakkainasetteluina, jännitteinä tai metaforina. Intertekstuaalisuudella tarkoitetaan tietolähteitä, joihin tekstissä viitataan. (Törrönen 2005, 149–155.)

Enonsiatiivisella modaalisuudella tarkoitetaan arvioita lausumien uskon- ja tiedonvaraisuudesta sekä arviointia siitä, onko maailma todella sellainen miltä näyttää. Enonsiatiivinen modaalisuus tarkastelee puhuja- ja yleisökuvien rakentamista ja asettaa enonsiaation subjektin näkyväksi. (Sulkunen 1997, 45.) Enonsiatiivisesta modaalisuudesta voidaan erottaa veridiktorinen ja episteeminen modaalisuus. Veridiktorinen modaalisuus on kyseessä silloin, kun puhuja taivuttelee yleisön uskomaan, että todellisuus joko on tai ei ole sitä miltä se vaikuttaa, todellisuus on jotakin mikä ei ilmene eli salaisuus tai että todellisuudesta välitetään virheellistä tietoa ja tämä virhe on myös nähtävissä. Episteemisessä modaalisuudessa puhuja puolestaan arvioi lausumaa oman tietonsa perusteella. Tällöin lausuma voi olla varmaa eli yhtäpitävää puhujan tiedon kanssa, ristiriitaista tai kuvitelmaa, joka ei perustu uskomiseen eikä tietämiseen. (Sulkunen & Törrönen 1997a, 87–88.)

Irti- ja takaisinkytkennän avulla voidaan eritellä tekstin ajallisuutta, paikallisuutta ja henkilöitä. Irtikytkenän avulla puhuja voi irrottaa itsensä tekstissä kuvatusta todellisuudesta ja takaisinkytkennän avulla kytkeä itsensä siihen takaisin. Näitä kytkentöjä Sulkunen ja Törrönen kutsuvat projektioiksi (Sulkunen & Törrönen 1997b, 108–109).

4.2.3. Aktanttimalli

Greimasin luoma aktanttimalli on narratiivisen kieliopin peruskaava. Malli perustuu subjektin ja objektin, lähettäjän ja vastaanottajan sekä auttajien ja vastustajien välisiin suhteisiin. Mallin ytimessä on subjektin ja objektin suhde eli objekti on jotain mitä subjekti tavoittelee. (Greimas 1980, 206.) Lähettäjän tehtävä on motivoida subjekti objektin eli päämäärän tavoitteluun sekä määrittää toiminnan arvopäämäärät. Auttaja nimensä mukaisesti tukee subjektia, kun taas vastustaja yrittää estää subjektia saavuttamasta tavoitettaan. Vastaanottaja arvioi toiminnan onnistumista. (Korhonen & Oksanen 1997, 57; Törrönen 2005, 150.) On myös mahdollista, että sama toimija sijoittuu eri aktanttiasemiin ja toimijoiden asema voi myös vaihtua (Sulkunen & Törrönen 1997a, 77).

Kuvio 2. Aktanttimalli. (Greimas 1980, 206.)

Pragmaattisen modaalisuuden lajien analyysissä tarkastellaan ”*millaisia velvoitteita, haluja, kykyjä ja kompetensseja teksti rakentaa toiminnalle*” ja se kiinnittää huomion tarinalinjoihin eli arvojen tuotantoon. Analyysissä toiminta nähdään arvojärjestyksien välisenä taisteluna, jossa jokin epäkohta on toiminnan käynnistäjä ja lähettäjä, subjekti, auttajat, vastasubjekti tai vastustajat ja vastaanottaja osallistuvat päämäärän tavoitteluun. (Törrönen 2005, 150.) Aktanttimallin avulla puhetapoja voidaan erotella toisistaan. Se ei anna tarinoille yksiselitteistä tulkintaa, vaan pyrkimällä tunnistamaan tarinassa esiintyviä toimija-asemia eli aktanttirooleja se pyrkii jäsentämään vaihtoehtoisia tulkintamahdollisuuksia (Sulkunen 1998, 163–164).

Aktanttimalli perustuu toimijoiden vastakkaisuuksille ja ristiriitaisille pyrkimyksille, jotka luovat jännitteitä (Korhonen & Oksanen 1997, 57). Myös sanomalehden uutisoinnista rakennetaan mielenkiintoista yllättävillä tapahtumilla, vastakkaisten pyrkimyksien välisillä jännitteillä, menestymisillä ja tappioilla. Lukijan kiinnostuksen herättämiseen on välttämätöntä myös, että hän kokee tapahtumat ja päämäärät arvokkaiksi ja silloin ne on nähtävä jonkun tai jostakin tietystä näkökulmasta. (Sulkunen & Törrönen 1997a, 72.) Erittelen aineistossani esiintyviä vastakkaisuuksia, päämääriä ja jännitteitä aktanttimallin ja luokitusten avulla.

4.3. Menetelmän käytännön toteutus

Tutkielmassani sovellan esiteltyjä menetelmiä niin, että diskurssianalyysi on laajempi näkökulma. Diskurssianalyysiin kuuluu valtasuhteiden analyysi, johon liittyy tavoitteeni löytää aineistosta hallitsevia puhetapoja. Hallitsevat puhetavat toistuvat aineistossa ja vievät

tilaa muilta puhetavoilta. Semiotiikka on puolestaan menetelmä, jolla erittelen tekstejä pienempiin osiin.

Semiotiikan analyysivälineistö on varsin laaja, joten olen tutkielmaani valinnut sovellettaviksi vain osan käsitteistä. Tutkielmassani keskeiset käsitteet lausumaa analysoitaessa ovat tekemisen ja olemisen lausumat, luokitus, metafora ja selitys. Enonsiaation ulottuvuudella keskeiset käsitteet ovat intertekstuaalisuus ja puhujat. Näiden käsitteiden avulla on mahdollista eritellä, minkälaisista aineksista ja millä tavalla tekstit rakentuvat merkityksellisiksi kokonaisuuksiksi (Törrönen 1999, 39.)

Taulukoin ensiksi artikkelit niiden pääteemojen mukaan, jolloin on mahdollista nähdä, kuinka monta artikkelia kummaltakin ajanjaksolta käsittelee kutakin pääteemaa. Pääteemoja varten teen luokittelun aineistossa esiintyvien aihepiirien perusteella, niitä voivat olla esimerkiksi valtakamppailu duumassa, duuman lainsäädäntötyö, kansanedustajaehdokkaiden vilpallinen käytös tai duuman paikkajako. Kahteen muuhun sarakkeeseen tulee kunkin pääteeman alaan kuuluvien aiheiden lukumäärä kummallakin ajanjaksolla.

Tämän jälkeen etsin artikkeleista luokitukset eli vastakkainasettelut ja taulukoin ne määrän mukaan. Sitten tarkastelen tekstien toimijoita, eli teen aktanttimallin jokaisesta aineistoni artikkelista lausuman ulottuvuuden mukaisesti. Nämä aktanttimallin mukaiset taulukot kokoan yhteen, jolloin on mahdollista havaita, kuinka usein mikäkin toimija ilmeni kussakin toimija-asemassa. Lisäksi kokoan taulukkoon tekstien puhujat ja intertekstuaalisuuden eli lähteet, joihin viitataan. Tämän jälkeen luvussa kuusi käyn läpi puhettavat esiin nousseiden toimijoiden ja tasojen osalta sekä puhetaojen ajallisen muutoksen. Tässä apuvälineinä ovat olemisen ja tekemisen lauseet, selitykset sekä metaforat.

5. AINEISTO JA SEN LUOKITTELU

5.1. Aineiston kerääminen

Suurimman osan aineistosta keräsin selaamalla ja lukemalla Izvestija-lehtiä Helsingin slaavilaisessa kirjastossa heinäkuussa 2006. Lisäksi täydensin vielä syksyllä 2006 aineistoani lehden internetarkistosta, jotta kaikki tärkeät ja aiemmin mahdollisesti huomaamatta jääneet artikkelit varmasti valikoituivat mukaan aineistoon. Tein vertailuja lehdestä otettujen artikkelien ja internetarkiston välillä ja totesin, että artikkelit ovat internetarkistossa kokonaisuudessaan. Lehti ilmestyy viitenä päivänä viikossa, tiistaista lauantaihin, mutta internetarkistoa päivitettiin useammin.

Izvestijassa ei ole sellaisia pääkirjoituksia, joissa kirjoittajan nimeä ei ole mainittu kuten monissa suomalaisissa päivälehdissä. Aineiston tekstit ovat eri toimittajien tuottamia, mutta usein niissä myös haastatellaan esimerkiksi poliitikkoja tai asiantuntijoita. Kaikki uutiset, haastattelut ja artikkelit ovat päätoimittajan lehteen hyväksymiä. Kolumneissa taas lukee aina alareunassa, että ne ovat kirjoittajansa henkilökohtaisia mielipiteitä eivätkä edusta Izvestijan kantaa. Tämän takia jätin kolumnit pois aineistostani, koska niiden ei voi varmasti sanoa edustavan Izvestijan uutisointia tai puhetapoja.

Käytännössä aineiston valikointimenetelmänä oli siis lukeminen, eli luin artikkeleista alkua tai artikkelin kokonaan ja päätin sen perusteella kuuluuko teksti aineistoon vai ei. Pelkän otsikon perusteella hylkäsin esimerkiksi urheilun tai kulttuurin alaan kuuluvia tekstejä eli en käyttänyt aikaa niiden lukemiseen. Lehdet selasin kokonaan, mutta internet-arkiston suhteen keskityin erityisesti sen Venäjä- ja talousosioihin. Lisäksi pari artikkelia löytyi myös kulttuuriosioista. Lehti ja sen internetarkisto ovat jaoteltu samaan tapaan kuin monet suomalaiset sanomalehdet, eli erikseen ovat esimerkiksi kotimaahan, ulkomaihin, talouteen ja urheiluun keskittyvät osiot. Uutisosiota en internetarkistosta käyttänyt, koska siellä on suurimmaksi osin hyvin lyhyitä uutissähkeitä ja pidemmät uutiset olivat jo valikoituneet lehtien kotimaanosioista aineistoon.

Aineistoa varten kävin läpi lehdet ajalta 18.11.–29.12.2003. Aineistoon valitsin mukaan vain artikkeleita, en lyhyitä uutissähkeitä. Ehtona artikkelin valituksi tulemiseen oli ensinnäkin se, että artikkelissa esiintyi jokin sanoista ”duuma”, ”edustaja” tai ”kandidaatti” tai ne kaikki, ja niin, että ne viittasivat nimenomaan valtiolliseen duumaan ja sen edustajiin, eivätkä esimerkiksi jonkun kaupungin vastaaviin. Toisekseen kriteerinä oli se, että artikkeleissa käsiteltiin jollain tavalla duumaan liittyviä asioita, eli duuma tai edustajat olivat jonkinlaisina toimijoina tai toiminnan kohteina.

Aineiston valinnassa oli paljon haasteita. Vaikeaa oli esimerkiksi keksiä kriteerit artikkelien valitsemiseen ja toisaalta se, että artikkelit olivat aiheiltaan niin toisistaan poikkeavia. Välillä esimerkiksi hyvinkin oudon ja alkuun täysin asiaankuulumattomalta vaikuttavan otsikon takaa saattoi löytyä aineistoon kuuluva artikkeli. Myös lakien käsittelyä käsittelevät artikkelit tuottivat päänvaivaa: tekstin aihe saattoi olla pelkästään lainsisältö, mutta duuma kuitenkin mainittiin useasti. Tämänkaltaiset tekstit tulivat osaksi aineistoa, koska duuma oli niissä selkeästi toimijana.

Harkinnan jälkeen jätin pois kaksi duuman budjettikäsittelyä koskevaa artikkelia, jotka löytyivät internetarkistosta marraskuun lopulta. Näin päätin siksi, että ne perustuivat ulkopuolisen uutistoimiston uutiseen, eivätkä siksi kuuluneet Izvestijan omaan uutisointiin. Nämä olivat ainoat tapaukset, kun vastaan tuli tekstejä, joiden ilmoitettiin olevan Izvestijan ulkopuolisen lähteen uutisoimia. En usko, että näiden kahden artikkelin uupuminen aineistostani on mikään ongelma, vaikeampaa olisi ollut perustella niiden mukaan ottaminen.

5.2. Aineiston luokittelu päätteemoittain

Aineistoon valikoitui yhteensä 65 tekstiä, joista 33 oli vaaleja edeltävältä aikaväliltä ja 32 vaalien jälkeiseltä aikaväliltä. Tekstit numeroin juoksevilla numeroilla niin, että vaaleja edeltävän ajan artikkelit saivat etuliitteekseen A:n (A1, A2...A33) ja vaalien jälkeisen ajan tekstit B:n (B1, B2...B32). Alla olevaan taulukkoon olen jakanut tekstit niiden päätteemojen mukaan. Joissain artikkeleissa oli selkeästi useampi eri teema ja olen taulukkoon merkinnyt

ne kaikki, joten teemojen yhteenlaskettu summa on suurempi kuin tekstien kokonaismäärä. Kaikkien artikkelien yksittäiset pääteemat ovat liitteenä (liite 2.).

Pääteema	artikkelien lkm, joissa teema esiintyy 1. ajanjakso	artikkelien lkm, joissa teema esiintyy 2. ajanjakso	Yhteensä
duuman lainsäädäntötyö	8	0	8
poliitikkojen vilpillinen tai epäasiallinen toiminta	8	0	8
valtataistelu/ poliittisten voimien jakaantuminen maassa	4	2	6
äänestäjien mielipiteet	2	2	4
vaaleissa tapahtuneet rikkomukset	2	2	4
vaalituloksen spekulointi, vaalitulos, vaalituloksen vaikutus	3	9	12
Jablokon ohjelma	2	0	2
SPS:n ja Jablokon erimielisyydet	2	0	2
duuman paikkajako ja johtopaikat	0	7	7
voittajapuolueet	0	5	5
hävinneet	0	6	6
presidentinvaalit	0	6	6
rinnakkainen ääntenlasku	0	4	4
muut	5	1	6

Taulukko 4. Artikkelien pääteemojen jakautuminen ajanjaksoille.

Tekstien jakaminen pääteemoittain toi näkyviin joitakin mielenkiintoisia näkökohtia. Poliitikkojen eli edustajien ja ehdokkaiden vilpillinen tai epäasiallinen käytös sai pääteemojen määrällä mitattuna yhtä paljon huomiota kuin duuman varsinainen työ säätää lakeja. Myös vaalilain rikkomuksiin valmistauduttiin jo etukäteen, kun lehti julkaisi juuri ennen vaaleja ohjeet siitä, kuinka kansalaiset voivat tehdä valituksen erinäisistä havaitsemistaan laittomuuksista. Varsin mielenkiintoista oli myös se, että ainoastaan Jablokon ja SPS:n ohjelmia esiteltiin lehdessä juuri ennen vaaleja. Sen sijaan merkittävimmän lopullisen voittajapuolueen Jedinaja Rossijan ohjelmaa ei etukäteen käsitelty, mikä toisaalta voi selittyä sillä, ettei puolueella yleisesti (tai ainakaan Izvestijan mukaan) ajatella olevan mitään muuta ohjelmaa kuin Putinin lakiesityksien hyväksyminen.

Tällainen trendi, että sanomalehti ei välitä tietoa eri puolueiden ohjelmista äänestäjien äänestyspäättöstä helpottaakseen, on havaittu myös aiemmin. Pattersonin mukaan monet toimittajat ajattelevat, että politiikka on strategista peliä ja vaalikampanjan aikana heillä on tapana tulkita asioita siitä lähtökohdasta, että ehdokkaat kilpailevat hyödyn saamisesta (Patterson 1994, 57). Kansalaiset ovat puolestaan kiinnostuneita siitä, ketä heidän tulisi äänestää ja miten ehdokkaat ratkaisisivat heidän ongelmiaan (mt., 59), eli kansalaisten kiinnostus kohdistuu puolueiden ja poliitikkojen ohjelmiin.

Tämä lehdistön ja äänestäjien kiinnostuksen kohteiden eroavaisuus on pahentunut erityisesti viime vuosikymmenien aikana: samaan aikaan kun lehdistö on ottanut itselleen välittävän roolin, joka ennen kuului puolueille, ovat tiedonvälityksen suuntauksat aiheuttaneet sen, etteivät äänestäjät voi tehdä valintojaan vaaliuutisoinnin perusteella (mt., 60). Muutokset ovat olleet erityisen suuria sellaisissa poliittisissa järjestelmissä, joissa puolueet ovat heikkoja, kuten Yhdysvalloissa. Tilanne voi olla samankaltainen myös Venäjällä, missä sekä puolueet että puoluejärjestelmä ovat heikkoja. Toisin sanoen pääteemoissa havaitsemani suuntaus tukee käsitystä, että lehdistöä kiinnostaa vaalituloksella spekulointi enemmän kuin puolueiden ja poliitikkojen poliittisten ohjelmien esitleminen.

Kiinnostava näkökulma on myös se, että Pattersonin mukaan lehdistöllä on peliin keskittyvän näkemyksensä takia taipumus keskittyä uutisoinnissaan eniten juuri todennäköisiin voittajiin (Patterson 1994). Myös tämä oli näkyvässä aineistossa, missä lehden omat ja asiantuntijoiden käsitykset mahdollisista vaalimenestyjistä saivat enemmän palstatilaa kuin muut vaaleihin osallistuvat puolueet ja ryhmittymät. Esimerkiksi Jablonin jatkamista duumassa ei millään tavoin epäilty, mikä näkyi uutisoinnin määrässä ja lehden esittämissä gallupeissa. Puolueen kokeman vaalitappion jälkeen käynnistyi ankara selittely. Näissä kirjoituksissa oli havaittavissa myös selkeä ristiriita lehden aikaisemman uutisoinnin välillä, ikään kuin toive siitä, että lukijat olisivat unohtaneet, mitä lehti ennen vaaleja kirjoitti.

Mielenkiintoista oli myös se, että Jedinaja Rossija ei saanut ennakkosuosikkina huomiota, vaikka vaalitulosta ennustettaessa sille arvioitiin yli 200 edustajanpaikkaa. Arvioin Izvestijan lukeutuvan vaaleja edeltävänä aikana Jablonin ja SPS:n eli Venäjän perinteisen

demokraattisen opposition tukijoihin, mutta vaalien ja niissä koetun tappion jälkeen lehti vähensi tätä tukea jonkin verran. Myös Jablokon ja SPS:n väliset erimielisyydet, jotka tuomittiin vain niiden johtajien välisiksi, olivat esillä ennen vaaleja ja näiden kahden puolueen tulevaisuutta pohdittiin myös vaalien jälkeen.

Kommunistipuolue KPRF sai huomiota osakseen vaalien jälkeen, erityisesti aloittamansa äänten rinnakkaislaskun ja vaalituloksen kieltämisen takia. Vaalien jälkeen hävinneet puolueet eli SPS, Jabloko ja KPRF saivat varsin paljon huomiota, mikä on erikoista siksi, että SPS ja Jabloko eivät kyenneet edes ylittämään vaalikynnystä. Tätä voisi kuitenkin selittää sillä, että Izvestija kannattaa samoja arvoja kuin Jabloko ja SPS ja siksi se tuo kyseisten puolueiden kantoja esille yllättävästä vaalitappiosta huolimatta.

Vladimir Žirinovskin johtama LDPR tuli ennen vaaleja esille ainoastaan johtajansa esiinnyttyä tv-ohjelmassa epäasiallisesti. Rodina-puolue taas oli varsin näkymätön ennen vaaleja ja sen vaalivoitto tuntui tulevan yllätyksenä myös Izvestijalle. Pääteemojen jakautumisesta ennen vaaleja voidaan siis todeta se, ettei Izvestija toteuta ainakaan tasapainoperiaatetta eli suo kaikille yhtä paljon näkyvyyttä uutisoinnissaan. Toisaalta se, etteivät joukkoviestimet noudata tasapainoperiaatetta, on ollut tyypillistä kaikissa vaaleissa, mitä Venäjällä on järjestetty (ks. Mickiewicz & Richter 1996, 120).

Pääteemojen luokittelu paljasti Izvestijan uutisoinnin olevan ainakin osittain puolueellista, koska vain Jablokon ja SPS:n ohjelmista uutisoitiin ennen vaaleja. Ylipäättään puolueiden ohjelmista uutisoitiin vähän suhteessa vaalituloksesta uutisoimiseen. Tämä tukee näkemystä siitä, että tiedotusvälineillä on tapana kuvata vaaleja pelinä ja kilpailuna, eikä uutisoida politiikkaohjelmista.

5.3. Aineiston luokittelu luokituksien mukaan

Izvestija rakensi teksteissään vastakkainasetteluja eli luokituksia. Luokituksia löytyi vähintään yksi jokaisesta artikkelista ja ne olivat usein myös hyvin hallitsevia, eli monista teksteistä jäi päällimmäisenä mieleen juuri sen rakentama vastakohta-asetelma. Erilaisia luokituksia oli

varsin paljon, mutta muutamat niistä toistuivat aineistossa useammin kuin toiset (ks. liite 3.). Yleisin luokitus oli vastakkainasettelu Jedinaja Rossijan sekä oikeiston ja vasemmiston välillä (12 kertaa). Näissä luokituksissa oikeisto ja vasemmisto olivat yhdessä keskustaan asettuvaa Jedinaja Rossijaa vastaan, mikä ideologisen ulottuvuuden kannalta ajateltuna on varsin kiintoisaa. Venäjän oikeistolaiset ovat hyvin länsimielisiä ja korostavat demokratian ja markkinatalouden arvoja. Vasemmistoon taas kuuluvat perinteiset kommunistit, eli näiden kahden tahon ideologiat ovat varsin kaukana toisistaan.

Merkittävä luokitus oli myös voittajien (Jedinaja Rossija, LDPR, Rodina) ja häviäjien (SPS, Jabloko) vastakkainasettelu (9 kertaa). KPRF kuului välillä voittajiin äänikynnyksen ylittämisen vuoksi, ja välillä häviäjiin vähentyneen paikkamäärän takia. Yksittäiset poliitikot olivat usein vastakkain (6 kertaa), erityisesti puhemieskysymyksessä ja presidenttiehdokkuuksista puhuttaessa. Kansan ja vallan vastakkainasettelu oli myös yleinen (5 kertaa). Valta-käsitettä käytettiin teksteissä vaihtelevissa merkityksissä, se saattoi viitata joko duumaan, presidentin hallintoon eli Kremliin, jossa Jedinaja Rossija välillä oli ja välillä ei ollut mukana, tai duuman johtopaikkojen jakamiseen. Usein ”valta” myös henkilöityi eli sen haluttiin kuuntelevan tai tekevän jotakin. Kansan ja vallan vastakkainasettelussa kyseessä oli kuitenkin aina jonkinlainen kansan ja poliittisen eliitin vastakkaisuus, eli esimerkiksi tavallisen kansan vieraantuminen vallasta ja politiikasta yleisesti.

Presidentin ”ohjattu demokratia” oli vastakkain vastustajiensa kanssa (5 kertaa). Näitä vastustajia olivat erityisesti demokraatit, mutta Izvestija kehotti myös kansalaisia vastustamaan ohjattua demokratiaa, esimerkiksi ilmoittamalla vaalilain rikkomuksista. Ohjattuun demokratian kuuluivat niin hallitus, Jedinaja Rossija, epäitsenäinen tuomiovalta kuin hallintaan saatu duumakin. Tämä vastakkainasettelu syntyi ensimmäisen kerran vasta vaalien jälkeen eli sen voidaan nähdä olevan vaalituloksesta riippuvainen. Vaalitulos luultavasti herätti ohjatun demokratian vastustuksen siksi, että nyt myös duuma joutui aiempaa enemmän ohjauksen alaiseksi.

Duuma ja presidentti olivat vastakkain varsinkin ennen vaaleja (4 kertaa), jolloin lakiasioiden käsittely aiheutti jännitteitä. Näissä puhetavoissa presidentti oli usein järkevä ja maltillinen, kun taas duuma työskenteli vaalien aiheuttaman paineen alaisena eikä käyttäytynyt järkevästi.

Vaalien jälkeen rakennettiin vastakohtaisuuksia myös työnsä lopettavan ja uuden duuman välille (4 kertaa). Uudesta duumasta puhuttiin näissä luokituksissa erilaisena, uutta aikaa edustavana ja tehokkaampana kuin mitä vanha duuma oli ollut. Duuma ja hallitus ministereineen esiintyivät myös luokituksissa (3 kertaa), mikä oli samantyylistä vastakkainasettelua kuin duuman ja presidentin välisen luokituksen kohdalla. Lisäksi aineistossa näkyi myös arvojen taistelu (3 kertaa), kun nykyiset, voimassa olevat ja noudatettavat arvot olivat vastakkain tavoiteltavien arvojen kanssa. Tällaiset tavoiteltavat arvot olivat usein juuri demokratiaan tai vallanjakoon liittyviä.

Aineistossa näkyi selvästi se, että teksteistä pyrittiin tekemään mielenkiintoisia jännitteitä ja vastakkaisuuksia luomalla. Osa luokituksista oli normaaliin politiikkaan kuuluvia, kun eri tahot kilpailivat siitä kenen näkemykset voittavat. Osa luokituksista oli sen sijaan venäläiselle järjestelmälle ominaisia. Tällaisia olivat esimerkiksi kansan ja vallan jyrkkä vastakkainasettelu, sekä ohjatun demokratian ja sen vastustajien käymä kamppailu siitä, millainen maan poliittisen järjestelmän tulisi olla.

5.4. Aineiston luokittelu aktanttien mukaan

Aktanttien luokittelun avulla tarkoitukseni oli päästä kiinni artikkelien tarinalinjoin. Tarinalinjojen lähettäjiä, subjekteja, objekteja, auttajia, vastustajia ja vastaanottajia kertyi kuitenkin paljon erilaisia (ks. liite 4.), joten kovin merkittäviä päätelmiä niiden avulla on vaikea tehdä. Tarinalinjoista ja toimijoista on jotakin kuitenkin pääteltävissä aktanttimallin luokittelun avulla. Lähettäjiä eli toimintaan velvoittajia olivat usein valta ja vallan halu (14 kertaa), vaalit (13 kertaa), demokratia (9 kertaa), laki tai tarve laille (9 kertaa) ja kansalaiset (7 kertaa).

Subjekteja olivat usein demokraatit eli Jabloko ja/tai SPS (11 kertaa), kansalaiset (9 kertaa), duuma (8 kertaa), Jedinaja Rossija (7 kertaa) ja LDPR (6 kertaa). Objektina eli halun kohteena oli ylivoimaisesti useimmiten omien poliittisten tai muiden vastaavien tavoitteiden ajaminen ja toteuttaminen (34 kertaa). Myös lain muuttaminen oli usein objektina (8 kertaa). Teksteissä auttajina eli tahoina, jotka auttoivat subjektia saavuttamaan objektin, olivat usein

duuma (10 kertaa), kansalaiset (10 kertaa), presidentti hallintoineen (10 kertaa), Jedinaja Rossija (9 kertaa), joku yksittäinen poliitikko (9 kertaa), osa edustajista duuman jakautuessa kahtia (7 kertaa) ja tuomiovalta (7 kertaa).

Vastustajia eli tahoja, joilla oli tai saattoi olla kyky estää subjektia saavuttamasta objektia, olivat usein duuma (8 kertaa), Jedinaja Rossija (7 kertaa), KPRF (7 kertaa), osa edustajista duuman jakautuessa (7 kertaa) sekä huonoa järjestelmää tukevat (6 kertaa), jotka jäivät useimmiten nimettömiksi. Tarinalinjojen vastaanottajina olivat kaikkein yleisimmin kansalaiset (35 kertaa), puolueet tai poliitikot yleisesti (17 kertaa) ja duuma (13 kertaa).

Tarinalinjojen lähettäjinä vallan halu ja vaalit kannustivat poliittisia toimijoita tavoittelemaan kansan suosiota, edustajan paikkoja ja suuria koalitioita. Demokratia ja demokraattisten arvojen toteutuminen puolestaan velvoitti toimintaan niin kansalaisia kuin esimerkiksi demokraattejakin. Duuman yleinen esiintyminen eri toimija-asemissa on varsin ymmärrettävää, koska valitsin aineistooni juuri duumaa käsitteleviä artikkeleja. Duuma oli lähes yhtä usein tarinalinjoissa subjektina, auttajana, vastustajana ja vastaanottajana. Vanhan, työnsä lopettavan duuman jakautuminen näkyi esimerkiksi siinä, että ”osa edustajista” oli vastustajana seitsemän kertaa ennen vaaleja, mutta ei kertaakaan vaalien jälkeen.

Samoin Jedinaja Rossija oli varsin tasaisesti niin subjektin, auttajan kuin vastasubjektinkin toimija-asemissa. Sen sijaan KPRF oli selvästi useammin vastasubjektina (7 kertaa) kuin subjektina (3 kertaa) tai auttajana (2 kertaa). Tällainen suuntaus näkyi lievästi myös luokituksissa, joissa KPRF oli yhden kerran vastakkain usean eri tahon kanssa (ks. liite 3.).

Aktanttimalli ei antanut kovin selkeää kuvaa tekstien tarinalinjoista, minkä aiheutti luultavasti se, että aineisto oli varsin suuri ja tekstit olivat keskenään hyvin erilaisia. Toimija-asemissa näkyi kuitenkin esimerkiksi se, että duuman edustajat jakautuivat auttajiksi ja vastustajiksi, eli duuman sisällä oli havaittavissa ristiriitoja. Lisäksi demokraatit olivat hyvin usein subjekteina, kun taas KPRF oli useimmiten vastustajana. Myös tämä vahvisti arviotani Izvestijan oikeistodemokraatteja suosivasta linjasta.

5.5. Aineiston luokittelu puhujien ja intertekstuaalisuuden mukaan

Izvestija käytti uutisoinnissaan paljon suoria lainauksia eli henkilöt päästettiin itse ääneen, eikä ainoastaan toimittajan tekstin ja tulkinnan läpi. Toisaalta niin lehdessä yleisestikin kuin myös aineistossani oli paljon haastatteluja. Tämä on varsin tyypillistä venäläisissä sanomalehdissä nykyisin (ks. Vanhala-Aniszewski 2005, 144) ja se on myös hyvä asia, koska toimittajan käsitykset eivät pääse värittämään kaikkea puhetta. Kuitenkin kaikissa testeissä ainakin alussa puhui kaikkietävä kertoja ja haastatteluja lukuun ottamatta myös artikkelien sisällä. Toimittajien käsitykset olivat toisin sanoen varsin suuressa roolissa suorista lainauksista huolimatta.

Toimittajat kytkivät itsensä usein lähes tyystin irti Venäjän kansalaisuudesta. ”Me äänestäjät” tai ”me venäläiset” -tyyppisiä ilmauksia ei teksteistä juuri löytynyt, äänestäjiin toimittajat kytkivät itsensä ainoastaan huokuessaan sympatiaa KPRF:n vaalitulaisuudessa pahoinpideltyä kollegaansa kohtaan. ”Me” tai ”meidän” ilmaukset tulivat esiin teksteissä oikeastaan vain silloin, kun venäläisen järjestelmän toimintaa tai periaatteita verrattiin ulkomaihin.

Puhujien luokittelu toi näkyviin joitakin mielenkiintoisia asioita (ks. liite 5.). Yksittäisiin poliitikkoihin viitattiin usein niin, ettei puoluetta mainittu. Tämä oli erityisen yleistä silloin, kun edustajalla oli komitean johtopaikka, jolloin häneen liitettiin ainoastaan kyseinen komitea, ei edustettua puoluetta. Myös yritysten edustajat ja asiantuntijat pääsivät usein itse ääneen. Ulkomaiset lehdet olivat mainintojen määrässä korkealla, mutta tämän aiheutti yksi juuri vaalien jälkeen ilmestynyt artikkeli (B2), johon oli kerätty lukuisia eri ulkomaisten lehtien kommentteja Venäjän vaaleista.

Kaikkietävän kertojan eli toimittajan mukaan ulkomaiset lehdet kommentoivat duuman vaaleja ”kuin lääkäri kommentoi hänelle tärkeän potilaan kuolemaa”¹ (sitaatit venäjäksi ks. liite 6.) eli tämän näkemyksen mukaan länsimaat laittoivat itsensä auktoriteetin asemaan ja kokivat oppiansa kuolleen Venäjällä (B2). Tässä metaforassa voi nähdä Izvestijan suhtautumisen ulkomaisten kommentointiin, kun Venäjä nähdään sairaana ja länsimaat jonain sellaisena, jolla olisi saattanut olla mahdollisuus parantaa sairas. Periaatteessa Izvestijasta

kuitenkin välittyi kuva, ettei ulkomaiden mielipiteillä Venäjistä juurikaan ole väliä, vaikka toisaalta lausuman ulottuvuudella venäläistä järjestelmää usein verrattiinkin muihin maihin.

Puolueista SPS:n ja Jedinaja Rossijan edustajat puhuivat useimmiten, kuitenkin niin, että SPS:llä mainintojen määrä oli lähellä toisiaan (6/8) ennen vaaleja ja vaalien jälkeen, kun taas Jedinaja Rossijan puheenvuorot lisääntyivät huomattavasti (2/11) vaalien ja niiden voittamisen jälkeen. Sinänsä on mielenkiintoista, että myös SPS:n mainintoja oli enemmän vaalien jälkeen, vaikka puolue ei edes ylittänyt äänikynnystä. Rodinan edustajat eivät päässeet puhumaan itse kertaakaan ennen vaaleja, mutta vaalien jälkeen puolue sai kolme mainintaa johtajiensa haastatteluista. Samankaltainen suorien lainausten rajoittaminen oli havaittavissa venäläisissä tiedotusvälineissä esimerkiksi joulukuun 1993 parlamenttivaaleissa, joissa presidentti Jeltsinin tukemat kannat olivat poikkeuksellisen paljon näkyvillä ja hän myös puhui itse enemmän kuin muut ääniä tavoittelevat, joiden puhe esitettiin useimmiten toimittajien tulkinnan kautta (Mickiewicz & Richter 1996, 116).

Enonsiaation ulottuvuudella tarkasteltuna Izvestija jatkoi demokraatteja suosivaa linjaansa myös välittömästi vaalien jälkeen. Vaikka Jedinaja Rossija, LDPR ja Rodina olivat vaalien voittajia, ensimmäisessä vaalien jälkeen ilmestyneessä artikkelissa vain oikeiston edustajat päästettiin itse ääneen, kun taas muista puolueista lehti kertoi omien tulkintojensa avulla (B1). Jos lehdistön tavoitteena on yleensä kuvata kilpailuasetelmaa, eikö voittajien haastateleminen vaalien jälkeen olisi paljon mielekkäämpää? Samoin jos ajatellaan perinteistä käsitystä vaaleista, voittajat ovat niitä, joita kansa kannattaa ja joiden mielipiteet ja arvot ovat ainakin sillä hetkellä kansan mieleen. Miksi siis kohdistaa niin paljon huomiota puolueisiin, jotka eivät edes ylitä äänikynnystä? Selityksenä voisi olla se, että koska Izvestija tuki jo vaaleja edeltävällä ajalla Jablokoa ja SPS:ää, myös omien lukijoiden ajateltiin kuuluvan näiden puolueiden kannattajiin.

Myös intertekstuaalisuutta eli lainattavia lähteitä tarkasteltaessa SPS sai varsin paljon mainintoja. Rodinan edustajiin viitattiin useimmiten juuri intertekstuaalisuudella (yhteensä 14 mainintaa), itse puhujina he olivat huomattavasti harvemmin. Asiantuntijat ja tutkimukset olivat intertekstuaalisuudessakin usein käytettyjä lähteitä, asiantuntijat kommentoivat ja tarjosivat selityksiä ja tutkimukset edustivat luotettavaa tietoa, jolla väitteitä perusteltiin.

Niin suorissa lainauksissa kuin intertekstuaalisuudessa Izvestija käytti varsin usein nimettömiksi jääviä lähteitä. Monesti näille nimettömille lähteille jäi myös niin sanotusti viimeinen sana, eli ne esimerkiksi kiistivät poliitikon sanat tai perustelivat totuuden ja selitykset erilaisiksi. Tämä heikensi jonkin verran uutisoinnin luotettavuutta, koska lukija ei voinut arvioida tiedonlähteiden asiantuntijuutta suhteessa kommentoitavaan asiaan, kun lähteiden asema jäi epäselväksi. Toisaalta tätä tietenkin voi ainakin osittain yrittää ymmärtää sillä, että Venäjän oloissa välttämättä kaikkea ei aina voi tai kannata omalla nimellä esittää. Viime aikoinahan on esimerkiksi arveltu, että vallanpitäjien arvostelu Venäjällä voi johtaa jopa kuolemaan tai vankeustuomioon.

Enonsiaation ulottuvuuden tarkastelu puhujien ja intertekstuaalisuuden mukaan tuki näkemystä, että Izvestija suosi SPS:ää ja Jablokoa. Nämä kaksi puoluetta pääsivät varsin usein ääneen, varsinkin suhteessa siihen, että ne kärsivät vaalitappion. Ennakkosuosikki Jedinaja Rossijan edustajat pääsivät puhumaan lehdessä vasta vaalien jälkeen.

6. PUHETAVAT ERI TASOJEN MUKAAN

6.1. Poliittiset toimijat

6.1.1. Ehdokkaat

Kokonaisuutena duuman vaaleissa ehdokkaana olevista välittyi jokseenkin kielteinen kuva. Ehdokkailla oli esimerkiksi tapana valehdella, mikä tuli erityisen hyvin esille ehdokkaiden ilmoittamattomia tuloja ja omaisuutta käsittelevässä artikkelissa:

Tuli ilmi, että ihmiset, jotka taistelevat oikeudesta edustaa yhteiskuntaa parlamentissa, "eivät muista" kalliita ulkomaisia autoja, rahalahjoituksia, hyviä palkkioita ja maapalstoja.² (A3)

Duuman vaaleissa oli koko maan laajuisilla puoluelistoilla noin 3700 ehdokasta ja lisäksi yhden ehdokkaan alueiden listoilla vajaat 1900 ehdokasta (Venäjän keskusvaalikomissio). Keskusvaalikomission tietojen mukaan tulonsa valehdelleita ehdokkaita oli yli 700, eli läheskään kaikki eivät jättäneet tulojaan ilmoittamatta, mutta artikkelissa tämä "maalaismainen tai talonpoikainen hajamielisyys" yleistetään siitä huolimatta.

Kansanedustajat olivat kuitenkin turvanneet valehtelevien ehdokkaiden tulevaisuuden:

Jos edellisessä vaalikampanjassa ehdokkaiden "unohtelevaisuus" saattoi aiheuttaa heidän vaalikampanjansa päättymisen, niin tällä kertaa heidän ei tarvitse olla huolissaan tulevaisuudestaan. Edustajat korjasivat vaalilakia niin, että nykyisin "unohtelevia" mandaatin tavoittelijoita ei uhkaa mikään. Ainut rankaisutoimi voi olla äänestäjäkunnan reaktio ehdokkaan huonoon muistiin.³ (A3)

Tämä antoi arveluttavan kuvan ehdokkaiden lisäksi jo duumassa olevista edustajista, koska he käyttivät asemaansa hyväkseen saattaakseen voimaan sellaisia lakeja, joista he itse voisivat hyötyä tulevissa vaalikampanjoissaan. Tällainen vaikuttaa varmasti myös kansalaisten mielikuvaan duumasta instituutiona, kun häikäilemättömät edustajat käyttävät sitä omien etujensa ajamiseen. Izvestijan kirjoituksesta välittyikin vaatimus kansalaisten oikeudesta saada ehdokkaista oikeaa tietoa, jota keskusvaalikomissio tässä tapauksessa tarjosi.

Vaikka väärin tietojen antamisesta ei seurannutkaan ehdokkaille rangaistuksia, on mielenkiintoista pohtia syitä, miksi he eivät ilmoittaneet kaikkia tulojaan tai omaisuuttaan totuuden mukaisesti. Yhtenä syynä voi olla ainakin se, etteivät ehdokkaat halua vaikuttaa niin hyvätuloisilta kuin todellisuudessa ovat suhteessa vähätuloisiin äänestäjiinsä (ks. Hill 1997). Toisaalta kyseessä voi olla myös ehdokkaiden haluttomuus ilmaista suhteitaan suuryrityksiin, koska äänestäjät eivät välttämättä suhtaudu niihin kovin positiivisesti. Suuryrityksillä ja niiden rikkailla johtajilla, eli oligarkeilla, on tavallisen kansan silmissä huono maine, mikä luultavasti johtuu ainakin osittain 1980- ja 1990-lukujen vaihteen roistoprivatisoinnista ja liikemiesten nopeasta rikastumisesta.

Duuman vaalien ehdokkaaksi oli jollain keinolla päässyt myös rikoksista kansainvälisesti etsintäkuulutettu Mihail Dvornikov, joka on moskovalainen suurliikemies. Rötöstelyn ja panettelun takia tutkinnassa oleva Dvornikov oli pakoillut virkavaltaa ulkomailta ja jäi arvoitukseksi kuinka hänen oli onnistunut rekisteröityä ehdokkaaksi ulkomailta käsin.

Izvestija kehotti kansalaisia ilmoittamaan poliisille, mikäli näkevät Dvornikovin, jotta hänet saataisiin tuomiolle rikoksistaan. (A32.) Rikollisesta liikemiehestä ehdokkaana julkaistu teksti oli viimeinen ehdokkaita käsittelevä eli nämä olivat ne vähäiset eväät, joilla Izvestija halusi lähettää lukijansa äänestyskoppiin.

Jossain määrin erikoista oli myös se, ettei lehti julkaissut minkäänlaisia luetteloita vaaleissa ehdoilla olevista, ei edes Moskovan eli oman alueensa ehdokkaista. Oliko tämä tietoinen päätös jättää tiedonvälitysvastuu poliittisille puolueille, ikään kuin sanoutua irti siitä, että sanomalehti olisi osaltaan vastuussa poliittisen tiedon välittämisestä? Mikäli näin oli, sen ei voinut ainakaan sanoa onnistuneen kovin hyvin, koska ehdokkaiden valehtelusta ja rikoksista muistettiin kyllä kertoa. Pattersonin mukaan toimittajilla on suuri valikoima viestejä, joilla he välittävät huonoja uutisia, mutta kaikista yleisin ja laajimmalla levinnyt niistä on viesti siitä, että ehdokkasiin ei voi luottaa (Patterson 1994, 7–8).

Izvestijan puheessa ehdokkasiin liittyvistä viesteistä kaikkein yleisin oli juuri se, että ehdokkaat ovat epäluotettavia. Jopa tavallinen kampanjointi onnistuttiin saattamaan negatiiviseen valoon, ja lisäksi uutisoinnissa painottuivat valehdelleet ja rötöstelleet ehdokkaat.

6.1.2. Puolueiden johtajat

Tunnetumpien puolueiden johtajat saivat aineistoni artikkeleissa paljon tilaa, heidän toimistaan puhuttiin ja he pääsivät usein itse ääneen, kertomaan omista ja puolueidensa tavoitteista sekä antamaan asiantuntijakommentteja. Esille tulivat erityisesti Grigori Javlinski (Jabloko), Boris Nemtsov, Anatoli Tšubais ja Irina Hakamada (SPS), Boris Gryzlov ja Ljubov Sliska (Jedinaja Rossija), Vladimir Žirinovski (LDPR), Sergei Glazjev ja Dmitri Rogozin (Rodina) sekä Gennadi Zjuganov ja Viktor Vidmanov (KPRF).

Puoluejohtajille jaettiin Izvestijassa niin valtaa kuin vastuutakin. Muutamien puolueiden johtajat joutuivat absurdisti hyvin negatiiviseen valoon, koska he olivat kampanjoineet ahkerasti Venäjän eri alueilla ja viettäneet paljon aikaa lentokoneessa. Liian matkustamisen arveltiin vaikuttavan heidän terveyteensä haitallisesti, mikä taas suurella todennäköisyydellä

vaikuttaisi haitallisesti uuden duuman työskentelyyn. Näitä ajattelemattomia puoluejohtajia olivat Jedinaja Rossijan Gryzlov, Narodnaja Partijan Gennadi Trošev, KPRF:n Zjuganov ja SPS:n Nemtsov. Toisaalta puolueiden johtajat saisivat levätä vaalien jälkeen, koska he eivät kuitenkaan koskaan tehneet parlamentissa varsinaista työtä, eli käyneet duuman äänestyksissä, vaan jättivät sen puolueidensa ”työhevosille”. Jabloko erottui edukseen joukosta, kun sen johtaja Javlinski ei ollut lähtenyt kampanjoimaan alueille, vaan keskittynyt erinäisten ongelmien ratkaisemiseen. (A23.) Javlinski ei kylläkään varsinaisesti ratkaissut ongelmia, vaan keskusteli niistä erinäisten tahojen kanssa, mutta Izvestija antoi hänelle uutisoinnissaan varsin aktiivisen toimijan roolin.

Vaalien jälkeen voittaneiden puolueiden johtajille ryhdyttiin petaamaan johtopaikkoja uuteen duumaan, kun taas joillakin hävinneiden puolueiden johtajilla oli edessään uusien työmahdollisuuksien kartoittaminen. Alueelliset toimijat arvelivat SPS:n Boris Nemtsovin palaavan kuvernööriksi, vaikka hänen oma toimistonsa kielsi tiedon (B11). Tässä asiassa Nemtsovista tehtiin nimenomaan omien sanojensa pettäjä, koska hän oli sanonut, ettei aio palata kuvernööriksi. Nemtsovin halu olla liittovaltion politiikassa kytkettiin hänen tarpeeseensa saada kansanedustajan koskemattomuus puolustukseksi mahdollisesti esiin nousevia rikosoikeudellisia seikkoja varten. Toisin sanoen vaalien jälkeen Nemtsov kuvattiin epäluotettavana ja mahdollisesti jopa rikoksiin syyllistyneenä. Sen sijaan SPS:n Irina Hakamada ja Jablokun Grigori Javlinski suhtautuivat edelleen vakavasti puolueidensa tulevaisuuteen ja pyrkivät jatkamaan niiden työtä SPS:n ja Jablokun mahdollisella koalitiolla (B11).

Loanheitto Nemtsovin päälle jatkui vaalien jälkeen myös omien parissa. Häntä syytettiin ”suosikkijärjestelmästä”, koska hän syrjäytti oman puolueensa poliittisen neuvoston vaaleissa ja oli mieltynyt ”palkkamanagereihin” eli puolueen ulkopuolelta tuleviin neuvonantajiin. Vaalien jälkeen osa hävinneiden puolueiden johtajista, erityisesti SPS:ssä, ilmoitti eroavansa tappion vuoksi. Tosin Izvestijan mukaan johtajien eroaminen puolueiden johtopaikoilta ei sinänsä ollut merkittävää, koska heidät kaikki voitaisiin valita uudelleen puoluekokouksessa. (B19.) Tässä lehti piti yllä epäluottamusta poliitikkoihin ja ylipäättään politiikkaan, koska se esitti arveluissaan, että epäkelvot, jo vaaleissa hylätyiksi tulleet johtajat saisivat kuitenkin jatkaa edelleen tehtävissään.

Myöhemmin, puheen siirtyessä tuleviin presidentinvaaleihin ja mahdollisesti ehdolle asettuviin puoluejohtajiin, sekä Nemtsovin että Javlinskin nimiin kytkettiin ”tappion palo” eli kummallakaan heistä ei olisi mahdollisuuksia presidentinvaaleissa. Lisäksi hävityt duuman vaalit olivat lyöneet leimansa molempiin johtajiin. (B23.) Nemtsov itse perusteli sitä, ettei osallistu presidentinvaaleihin sillä, että hänen puolueensa hävisi vaalit eikä yhdenkään häviäjän tulisi osallistua presidentinvaaleihin. Selityksenä oli myös se, että ihmiset eivät halua johtajien vaihtuvan nopeasti ja ihmiset haluavat, että virheet myönnetään. (B25.)

Jedinaja Rossijan Boris Gryzlovista ryhdyttiin puhumaan vasta silloin, kun hänen nimityksensä uuden duuman puhemieheksi oli varmistumassa. Gryzlovia kutsuttiin duumassa hänen selkensä takana ”harmaakarhuksi”, jolla viitattiin hirmuiseen petoon ja toisaalta puolueen tunnuseläimeen (B26). Gryzloviin liitettiin myös monia positiiviseksi mielletäviä ominaisuuksia, hän kesti kunnialla puoluekokouksessa sattuneen munanheittohyökkäyksen, ja hän oli joustava, rauhallinen ja suosittu (B27). Hänen uudesta työhuoneestaan oli näkymä kohti Kremliä, mitä Izvestija käytti myös Gryzlovin aseman symbolina eli metaforana siitä, että hän oli ”Kremlin pelaaja”. Hänen nimitystään selitettiin myös sillä, että:

Hänen nimityksensä on valmistelua vakavampaan askeleeseen Putinin toisella kaudella.⁴ (B26).

Tällä tarkoitettiin niitä lukuisia lakiprojekteja, jotka presidentti haluaisi viedä läpi ja joiden hyväksymisessä auttaisivat Gryzlov ja hänen johtamansa duuma.

Puoluejohtajat korostuivat aineistossa muita poliitikkoja enemmän, mikä on varsin tyypillistä nykyisessä vaaliuutisoinnissa ja suuntauksessa, joka korostaa yksittäisiä henkilöitä politiikassa politiikkaohjelmien sijaan (ks. Orren 1997, 98–99). Huomattavin ajallinen muutos uutisoinnissa oli se, että ennen vaaleja Gryzlovista ei juuri puhuttu, mutta vaalien jälkeen hän nousi hyvin tärkeäksi henkilöksi. Jablokun johtajasta Javlinskista uutisoitiin positiivisemmin kuin muista puoluejohtajista.

6.2. Järjestelmän instituutiot

6.2.1. Duuma

Duumasta piirtyi teksteissä hyvin erilainen kuva verrattaessa vaaleja edeltävän ajan puhetapoja vaalien jälkeisen ajan puhetapoihin. Vanha duuma, jota kutsuttiin myös kolmanneksi kokoonpanoksi ja joka oli valittu vuoden 1999 vaaleissa, näyttäytyi riitaisena ja tehottomana. Tämä tuli näkyviin erityisesti duuman lainsäädäntötyötä käsittelevissä teksteissä. Välillä duuma ei selvästikään näyttänyt tietävän mitä se on tekemässä. Tehdyt aloitteet ja päätökset saattoivat olla ristiriidassa jo voimassa olevien lakien tai omien aikaisempien päätöksien kanssa. Välillä päätöksiä myös tehtiin hätäisesti ja harkitsemattomasti. Kun duuma esimerkiksi hyväksyi ensimmäisessä istunnossa lakiprojektin, jonka tarkoituksena oli lykätä jo hyväksytyyn ja voimaantulleeseen autovakuutuslain voimaantuloa, arvioi yksi eri mieltä olleista edustajista duuman toiminnan vaikutuksia näin:

”Tällaisia lainsäädännönheittelyitä puolelta toiselle ei voi sallia (---) Tämä horjuttaa normaalin lainsäädäntöprosessin etenemistä ja kansalaisten luottamusta lakeihin.”⁵ (A1)

Duuma jakautui monissa asioissa kahtia ja ”taistelun” jälkeen hyväksyttiin kompromissiehdotuksia, kuten pankkitalletusten tapauksessa:

Lopputuloksena molemmat osapuolet olivat jonkin verran tyytymättömiä käytyihin taisteluihin, mutta ilmoittivat urheasti, että tärkeintä oli hyväksyä laki tallettajia varten.⁶ (A8)

Myös Izvestijan demokratiakäsityksestä voi tämän perusteella päätellä jotakin: lehti kuvaa normaalia demokratiaan kuuluvaa keskustelua ja mielipiteiden vaihtoa metaforalla ”taistelu”, mikä on jokseenkin negatiivisesti sävyttynyt käsite.

Havaittavissa oli myös vastakohtaisuus duuman arvaamattomuuden ja vaalikampanjointiin liittyvien ailahteluiden sekä presidentin tervejärkisyys ja oikeudenmukaisuuden välillä. Autovakuutuslain tapauksessa presidentti oli juuri se henkilö, joka ajoi lakia noudattaneiden kansalaisten etua, kun taas duuma päätöksellään toimi kansalaisten ja koko maan edun vastaisesti:

Vakuutusenantajat kutsuvat presidentin päätöstä ”tervejärkisen ihmisen päätökseksi” ja ovat sitä mieltä, että edustajat eivät itsekään usko, että lain voimaantulon lykkääminen

onnistuu, ”mutta haluavat pitää ääntä, pelata julkisuudella”. ”Täytyy myöntää, että duumassa istuu kyllin lukutaitoisia ihmisiä, jotka ymmärtävät, että maalle ei voi tehdä sellaista tyhmyyttä”.⁷ (A1)

Aineistossa oli tyypillistä se, että vanhan duuman ja presidentin välille rakennettiin luokituksissa jännitteitä ja vastakkainasetteluja. Esimerkiksi vanhan duuman viimeisessä istunnossa duuma ryyppäsi, itki ja halaili eikä pystynyt enää tekemään työtään, kun taas presidentti oli toimielias puhuessaan, kiittäessään, hyvästellessään, poseeratessaan ja esittäessään selkeän ohjelman (B12).

Vaalien alla duuman käyttäytymistä pidettiin arvaamattomana ja sitä selitettiin vaalien lähestymisellä:

”Laki joutui vaalien lähestymisen virtaan ja sen takia edustajien toimia on mahdoton aavistaa”.⁸ (A16)

Kansalaisten ääniä tavoittelevat edustajat tuntuivat tekevän lähinnä haittaa niin duumalle kuin sen edustamille kansalaisillekin, kun suurimmassa osassa duuman toimintaa oli Izvestijan mukaan nähtävissä vaalien lähestymisen aiheuttamat paineet. Osittain tähän liittyen duumalla oli myös taipumus tehdä päätöksiä asiantuntijoiden suosituksista välittämättä, esimerkiksi pankkitalletuksien vakuutusta koskevassa laissa vakuus laajennettiin asiantuntijoiden suosituksen vastaisesti kattamaan täysin myös suuremmat talletukset (A2).

Vaalien lähestyminen antoi myös virkamiehille hyvän syyn olla kuuntelematta duumaa:

Virkamiehet eivät hyväksyneet edustajien ideoita. Hallituksen komission asumispolitiikkaa käsittelevässä kokouksessa, joka pidettiin duumassa vierailun jälkeen, virkamiehistä muodostuvan komission jäsenet arvioivat yksimielisesti edustajien purkauksen johtuvan vaalien lähestymisestä. Sen jälkeen he päättivät jatkaa kunnallisteknisten objektien yksityistämisen järjestelyjä.⁹ (A9)

Duumaa pyrittiin käyttämään oman edun tavoitteluun, tähän näkyi jo aiemmin siinä, että vaalilakia oli muutettu niin, etteivät vaaliehdokkaat joudu vastuuseen antamistaan vääristä tiedoista (A3). Lisäksi vaalien alla keskustan puolueet eli Jedinstvo ja Otetšestvo (jotka yhdistyivät vaaleihin Jedinaja Rossijaksi), Regiony Rossii sekä LDPR pyrkivät valjastamaan duuman omien vaalikampanjojensa aseeksi. Kyseiset puolueet halusivat muuttaa viimeisten päivien työjärjestyksen vain itselleen mieluisaksi ja pyrkiä näin heikentämään vastustajien

mahdollisuuksia saada heille tärkeitä teemoja esille. (A4.) Duuman istuntoa, jossa tämä yritys tapahtui, SPS:n ryhmittymän apulaisjohtaja Boris Nadeždin luonnehti seuraavasti:

”Tämä oli hourekuva, absurdia teatteria”.¹⁰ (A4)

Duumaa syytettiin myös valehtelusta:

”Vaadin moraalista hyvitystä, he perääntykööt. Sen takia, että kaikki mitä duuma esitti kyselyssään yleiselle syyttäjälle, oli alusta loppuun valetta”, ilmoitti Vidmanov.¹¹ (A12)

Tässä oli kyseessä kahden edustajan tekemä tutkintapyyntö erään KPRF:n johtajan Viktor Vidmanovin toimista, mutta valehtelusyytös kohdistettiin siitä huolimatta koko duumaan instituutiona, eikä vain näihin kahteen tutkintapyynnön tehneeseen edustajaan. Tämä voisi olla esimerkkinä siitä, kuinka negatiiviset asiat yhdistyvät koko instituutioon, eivätkä ainoastaan yhteen tutkinnan alla olevaan poliitikkoon tai tutkintapyynnön tehneisiin. Jussi Simpura ja Galina Eremitcheva (1997, 61) havaitsivat tekemissään haastatteluissa, että venäläiset kohdistivat usein epäluottamuksen tiettyyn henkilöön eli poliitikkoon tai virkamieheen. Tutkijoiden mielestä se voitiin kuitenkin yhtä lailla tulkita epäluottamuksen ilmaisemiseksi instituutioon tai siksi, että tiettyihin yksilöihin kohdistettu epäluottamus saattaa vaikuttaa negatiivisesti myös heidän edustamansa instituution maineeseen (mt.).

Myös lakiprojektien käsittely kesti duumassa liian kauan, esimerkiksi juuri pankkitalletuksien vakuuslain hyväksyminen duumassa tapahtui vasta kolme vuotta sen jälkeen kun presidentti oli antanut toimeksiannon lainmuokkaamisesta (A2). Näin pitkä käsittelyaika tarpeellisella ja odotetulla lailla tuntui Izvestijan käsityksen mukaan olevan jokseenkin pitkä, eikä ollut omiaan antamaan duuman työskentelystä tehokasta kuvaa. Tosin verrattuna lakien käsittelyaikoihin esimerkiksi Suomessa, ei kolme vuotta kuitenkaan ole kovin pitkä aika. Olisiko tässä kyse kenties jonkinlaisesta malttamattomuudesta eli ei hyväksyttyä sitä, että yhteiskunnallisten uudistuksien tekeminen saattaa viedä paljonkin aikaa?

Edustajat olivat lisäksi usein suostuteltavissa, tekemään myös sellaisia päätöksiä, joista olivat eri mieltä:

Suurin osa kamarista kannatti rikoslain ja rikosprosessilain liberalisoimista. He eivät kannattaneet sitä siksi, että edustajat halusivat purkaa vankilat tai tehdä valtion rankaisutehtävän taloudellisesti hyödylliseksi. Huomattava osa kamarista juuri esitti ja

esittää rikoslakien äärimmäistä tiukentamista. (---) Näiden lakien tapauksessa edustajat eivät yksinkertaisesti ottaneet sitä riskiä, että vastustaisivat valtion päämiehen tahtoa.¹² (A5)

Vaalien jälkeen vanhan duuman työn vaikeutta ja tehottomuutta selitettiin myös sillä, että oligarkit lobbasivat duumassa ja estivät lakien käsittelyn (B3).

Duuma hyväksyi myös virkamiehiä koskevan lain tehden näin virkamiesten elämästä entistä vaikeampaa, "Paris-Dakarin rallia", jossa vain vahvimmat selviävät (A7). Erityisen kiinnostavaa oli se, että laki syntyi Putinin aloitteesta osana hallintouudistusta, mutta tekstissä juuri duuma ja sen suostuteltavissa olevat edustajat asetettiin vastuuseen siitä, että virkamiehien asema huononee ja siitä huolimatta palkat pysyvät edelleen alhaisina. Virkamiehien lisäksi duuman työskentelystä joutui kärsimään myös hallitus, samoin kuin tavalliset kuluttajat ja yrityksetkin:

"On hyvin mahdollista, että useiden riitojen tuloksena duuman nykyinen kokoonpano ei päättä mitään ja sakottaminen alkaa tammikuun alusta lähtien vääjäämättömästi. Autonomistajat rynnistävät vakuutusyhtiöihin ja tämä mutkistaa kaikkien elämää."¹³ (A16)

Vaalitulosta ennustettaessa Jedinaja Rossijan hallitseman duuman syntymisen ajateltiin ilahduttavan Kremlää, mutta tuottavan pettymyksen liberaaleille äänestäjille sekä niille, jotka toivoivat kommunistien revanssia. Jedinaja Rossijan voiton toteutuessa duuman aseman odotettiin muuttuvan huomattavasti:

(---) uudesta duumasta tulee perustava elementti vaalien jälkeisessä venäläisessä poliittisessa järjestelmässä. Tämä tarkoittaa uudistuksien jatkumista.¹⁴ (A33)

On varsin kiehtovaa, että kansanedustuslaitoksesta tulee "perustava elementti" järjestelmässä vasta sitten, kun sen enemmistö tukee presidentin hallintoa. Eikö se olisi ennemmin perustava elementti silloin, kun se tarjoaa vastavoiman presidentille eikä silloin, kun se toteuttaa kyselemättä kaikki presidentin määräämät uudistukset? Ehkä jopa mielenkiintoisinta lausahduksessa on se, että sen esitti amerikkalainen analyysiyhtiö Citigroup. Ajattelutapa on kuitenkin varsin suuressa ristiriidassa länsimaisen demokraattisen hallintotavan ja vallan kolmijakoon perustuvan ajattelun kanssa.

Toisin sanoen duumasta tulisi merkittävä vaalien jälkeen, kun Jedinaja Rossijan valtaisa enemmistö mahdollistaisi uudistusten hyväksymisen, ja aikaa ja resursseja ei enää kuluisi turhaan riitelyyn ja väittelyyn. Yhtenä monipuoluejärjestelmän hyvistä puolista pidetään yleensä sitä, että parlamentissa eri kansalaisryhmien edut pääsevät kattavasti esille keskustelun ja miksei riitelynkin kautta. Izvestijan puhetavat sen sijaan eivät tukeneet tällaista käsitystä, vaan kuvasivat keskustelun tehottomuutena. Näin Izvestijan demokratiakäsitys muodostui varsin erikoiseksi.

Ensimmäisissä vaalien jälkeen ilmestyneissä teksteissä duuman uutta institutionaalista asemaa kuvattiin ”melkein kontrollinalaiseksi” ja ”hiljaiseksi vedeksi”. Duumasta ennustettiin tulevan tekninen elin, joka toteuttaisi vain maalle välttämättömimmät ja tarvittavimmat lait. Kun myös tekniseksi muuttuva hallitus ryhtyisi toimeenpanemaan näitä lakeja, vuonna 2008 Venäjä tulisi olemaan aivan erilainen maa. Izvestija mukaan teknologeilla eli Jedinaja Rossijalla ei ollut minkäänlaista ohjelmaa, ja pelkkä poliittinen tahto oli heille tärkeämpää kuin duuma sinänsä. (B1.) Tällä osaltaan viitattiin siihen, että duuman merkitys kansaa edustavana poliittisena instituutiona oli katoamassa, koska sitä hallitsivat ohjelmattomat teknologit, joiden ainut tavoite oli toteuttaa presidentin uudistuksia.

Jedinaja Rossija oli asettanut tavoitteekseen tehdä duuman työstä tehokkaampaa, mutta Izvestija arveli tämän epäonnistuvan, koska oli olemassa tarve antaa monille ”hyville ihmisille” tärkeitä ja epätärkeitä johtopaikkoja duumassa. Vielä tässä vaiheessa juuri vaalien jälkeen Sergei Glazjev asetti kyseenalaiseksi uuden duuman tehokkuuden tai paremmuuden vanhaan nähden:

”Työ uudessa duumassa tulee olemaan vaikeaa, koska jokaisesta lakiprojektista joudutaan keskustelemaan presidentin kanssa.”¹⁵ (B3)

Kuitenkin hallitsevana oli puhetapa tehokkaammasta, selvemmin vastuuta kantavasta uudesta duumasta, joka asetettiin vastakkain vanhan tehottoman duuman kanssa. Jedinaja Rossija oli myös selkeä subjekti, joka halusi kantaa vaalivoittajan vastuun ja siksi ottaa kaikki duuman johtopaikat itselleen. Ainoiksi mahdollisiksi vastustajiksi jäivät KPRF ja Rodina, joiden aivoituksista ei vielä tiedetty. Perusteluina Jedinaja Rossijan johtopaikkojen ottamiselle käytettiin sitä, että näin tehdään myös Yhdysvalloissa, jossa vaalit voitettava puolue saa kongressin johtopaikat. (B3.)

Yksi ratkaisua vaativista ongelmista oli kansanedustajien haluttomuus tehdä työtä duumassa:

Edustajien suhteen on muita ongelmia: 57 viime duuman lainsäätäjää olivat duumassa korkeintaan kolme kertaa. ”Juttu on niin, että duumassa työskentelee aktiivisesti 150–170 edustajaa 450:stä. Miksi meillä on niin suuri määrä ihmisiä?”¹⁶ (B11)

Jedinaja Rossijan johtajien ratkaisu tähän olisi lainsäädännön tiukentaminen, mikä tehostaisi työtä, mutta vähentäisi edustajien vapautta (B11). Samaan aikaan Putinin retoriikka puhui uuden, paremman duuman puolesta:

”Duuma on työskennellyt hyvin, mutta voi työskennellä paremminkin niin kuin tulemme tekemään seuraavina neljänä vuotena”¹⁷ (B12)

Vielä vanhan duuman päättäessä työnsä, se oli kokoonpano, joka ei saanut tehtyä kaikkea mitä piti ja se oli jännitteisessä suhteessa uuteen duumaan, joka jatkoi vanhan työtä ja jolla oli perusteellisesti uusi rakenne (B16).

Kansalaiset eivät sen sijaan suhtautuneet yhtä positiivisesti uuden duuman erinomaisuuteen:

Neljäs duuma ei ole vielä aloittanut työtään, mutta yhteiskunnallinen mielipide siitä on jo muodostunut. Se on paheksuva – kansalaisilla on vähintään yksi valitus äänestyksensä tuloksiin. Kysyttäessä (---) ”Kuinka suhtaudutte siihen, että ehdokaslistoille on liitetty ministereitä, kuvernöörejä, artisteja ja urheilijoita, jotka eivät aio tosiasiaassa työskennellä duumassa” puolet vastanneista ilmoitti, että tätä on mahdotonta hyväksyä.¹⁸ (B18)

Vaikka puhuttiinkin duumasta eli instituutiosta, kohdistui paheksunta enemmän puolueiden toimintaan ja toisaalta muuallakin maailmassa yleiseen julkkisehdokas-ilmioon. Tässä voisi erityisesti kritisoida Izvestijan tapaa kirjoittaa paheksuvasta suhtautumisesta duumaan, vaikka paheksunta ei varsinaisesti kohdistu duumaan, vaan puolueiden toimintaan.

Uusi, Putinille myönteinen duuma oli mieluinen ulkomaisille sijoittajille. Venäläisten finanssianalyttikkojen mukaan vaalit antoivat ulkomaalaisille toimijoille takuun poliittisesta vakaudesta ja näin he uskaltaisivat investoida tulevaisuudessa Venäjälle. (B7.) Aineistossa ”ulkomaat” olivat varsin moniäänisiä. Vaikka sanottiin, että vaalit olivat epäreilut tai että tulos oli demokratian vastainen, ulkomaisten rahoitusmarkkinoiden odotettiin reagoivan positiivisesti vaaleista syntyneeseen vakauteen ja uudistuspolitiikan jatkumiseen. Toisin

sanoen rahoitusmarkkinoiden arvio oli samassa linjassa usein kuullun venäläisen ajattelutavan kanssa, eli sen, että maan vakaus ja sisäinen järjestys ovat tärkeämpiä kuin esimerkiksi demokratia tai kansalaisyhteiskunnan toiminta. Kenties venäläiset ja länsimaiset käsitykset eivät olekaan kaikilta katsantokannoilta niin kaukana toisistaan.

Eräs keskusvaalikomission jäsen arvioi KPRF:n vaatimuksen rinnakkaisesta äänten laskusta koituvan iskuksi nimenomaan duumalle. Keskusvaalikomission kieltäytyminen annettujen äänten uudelleen laskemisesta saattaisi asettaa epäilyksen alaiseksi venäläisen parlamentin alahuoneen legitimitetin. (B22.) Luokituksissa tsaarin aika ja viimeiset 10 vuotta asetettiin vastakkain uuden ajan kanssa. Tämän uuden ajan symbolina oli duuma, jossa oli suuri määrä vallalle kuuliaisia edustajia. (B26.) Tässä oli ilmeisen tietoisesti päätetty jättää neuvosto aika mainitsematta, koska silloinhan duuma oli vuosikymmeniä täynnä puolueelle kuuliaisia edustajia.

Vaikka vaalien jälkeen puhuttiin uudesta, tehokkaammasta duumasta, joka toteuttaa presidentin haluamat lakiasiat, ei muutos välttämättä ollut aivan niin suuri, kuin Izvestija antoi teksteissään ymmärtää. Jo ennen vaaleja rikoslakia käsiteltäessä, lakia kutsuttiin ”maastoautoksi”, millä tarkoitettiin sitä, että laki menee varmasti läpi duumassa, koska siinä on jo Putinin allekirjoitus (A5). Toisin sanoen jo vanha duuma pyrki toteuttamaan kuuliaisesti presidentin tahtoa, vaalien seurauksena eroon päästiin ehkä ennemminkin pitkistä keskusteluista ja ikävistä poikkeavista mielipiteistä.

Luokituksissa asetettiin vastakkain kaikki vanhat duumat sekä uusi, uutta aikaa edustava duuma. Vanhoihin duumiin ja niiden muodostamiseen yhdistettiin seuraavanlaisia asioita: paljon juonittelua ja sopimuksista lipeämistä, keskittyminen poliittisiin taisteluihin sekä puolueyhjmiien tarkoituksellinen hajottaminen, jotta saataisiin mahdollisimman paljon valtaa duuman neuvostossa. Uudessa duumassa olisi sen sijaan ”minimimäärä” juonittelua, ei poliittista kädenvääntöä vaan peruslainsäädäntötyötä, ja duuman neuvoston rakenne muutettaisiin sellaiseksi, ettei puolueyhjmiä hajoteta sen takia ja äänestäjien tahto toteutuisi. (B29.) Myös kansalaiset asettivat uuden ja vanhan duuman vastakkain. Mielipidemittauksessa kansalaiset odottivat uuden duuman työskentelevän paremmin ja työn odotettiin olevan

hedelmällisempää, kun taas vanha duuma työskenteli huonommin eikä sen työ ollut niin hedelmällistä (B31).

Institutionaalisen teorian mukaan poliittinen luottamus syntyy hallinnon suorituksen arvioimisen perusteella. Joukkotiedotusvälineet voivat olla tärkeä tiedonlähde tämän arvioinnin tekemiseksi. Ainakin kun Izvestijan puhetta duumasta arvioi, ei ole mikään ihme, että kansalaiset kokivat vanhan duuman tehottomana ja aikaansaamattomana. Mielenkiintoista oli myös se, että kun Izvestija alkoi vaalien jälkeen puhua uuden tehokkaamman duuman synnystä, myös kansalaisten mielipidemittauksessa havaittu käsitys oli kääntynyt samansuuntaiseksi.

Hallitseva puhetapa vanhasta duumasta oli siis sellainen, että duuma oli tehoton instituutio, jossa edustajat lähinnä riitelivät keskenään. Uudesta duumasta tulisi tehokkaampi ja se tekisi työnsä paremmin. Siihen, että duuma olisi presidenttiä tukevan puoleen hallinnassa, suhtauduttiin ristiriitaisesti: työskentely tehostuisi, mutta instituution itsenäisyys oli menetetty.

6.2.2. Puolueet aakkosjärjestyksessä

Jabloko

Jabloko sai ennen vaaleja ohjelmalleen enemmän näkyvyyttä kuin muut puolueet. Jablokun poliittista ja yhteiskunnallista ohjelmaa käsitteleviä tekstejä oli ennen vaaleja kaksi (A15 ja A24). Myös yksi Jablokun toimintaan liittyvä sivutarina oli ujutettu varsinaisesti duuman lainsäädäntötyötä käsittelevään artikkeliin (A7). Lisäksi Jablokun ja SPS:n keskinäisiin eripuraisuuksiin kiinnitettiin huomiota. Jablokossa muun muassa syytettiin SPS:ää siitä, että SPS oli julkaissut tekstejä, jotka saattoivat Jablokun huonoon valoon (A19).

Jablokun johtajan Grigori Javlinskin mukaan puoleen tavoitteita olivat: taistelu korruptiota vastaan, verotuksen alentaminen, lainsäätäminen järjestysvallan kansalais- ja parlamenttivalvonnasta, sekä lainsäätäminen poliittisten puolueiden rahoituksen

läpinäkyvyydestä (A15). Jablokolla oli myös ympäristöohjelma ja sitä käsiteltäessä puoluetta ja sen johtajaa Javlinskia ei kuvattu vaali- tai poliittisiin ongelmiin keskittyviksi äänien tavoittelijoiksi, vaan aidosti ympäristöongelmista ja ihmisistä huolta kantaviksi toimijoiksi. Puolue oli aktiivinen ympäristökysymyksissä ja välitti ihmisten terveydestä ja luonnosta. Jabloko kytkettiin myös ”kaatopaikalla” säteilyonnettomuuden takia eläneiden ihmisten pelastajaksi (vaikka rahat uudelleenasettamiseen löytyivätkin muualta). (A24.) Samoin Jabloko esitettiin kansalaisten etujen ajajana, kun se yhdessä SPS:n kanssa vastusti hallituksen versiota kunnallisuudistuksesta, jonka seurauksia pidettiin kansalaisille liian ankarina (A7).

Jablokon sisällä duumaan pääsystä oltiin ennen vaaleja varmoja:

Siitä, että Jabloko menee duumaan, ei puolueen johtajalla ole epäilyksiä. Hän kehottaa olemaan uskomatta mielipidekyselyiden tuloksiin – ”ne ovat kaikki nykyisin PR:n ja manipuloimisen välineitä”.¹⁹ (A15)

Kun vaalit kuitenkin osoittautuivat tappiollisiksi, alkoi selittely ja syyllisten etsiminen. Ulkomaalaiset lehdet selittivät Izvestijassa länsimielisten liberaalipuolueiden Jablokun ja SPS:n hävinnän, koska Venäjä on yhteiskuntana taipuvainen autoritarismiin, ja koska venäläiset pelkäävät liberaalia sivilisaatiota, johon kuuluvat oikeudet ja omistuksen kunnioittaminen (B2). Jablokun äänestäjien arveltiin myös nykyisin kannattavan valtion säätelyä taloudessa (B4), mikä taas on eri näkemys kuin liberaalidemokraattisella Jablokolla. Jablokun vaalitappiota selitettiinkin juuri sillä, että sen vaaliteemat olivat vääriä (B4). Varsinaisesti Jablokun ei kuitenkaan sanottu unohtaneen äänestäjiään, kuten SPS:n todettiin tehneen, eli siinä mielessä Jablokolla oli selvästi enemmän toivoa tulevaisuuden suhteen kuin SPS:llä. Vaalien jälkeen Jabloko oli hyvä häviöjä, eikä se rynnännyt kommunistien tapaan kiistämään vaalitulosta, vaan keräsi maltillisesti tietoa (B5). Vaalienkin jälkeen Jabloko oli puolue, joka taisteli itsenäisen oikeuslaitoksen ja itsenäisten joukkotiedotusvälineiden sekä ”sosiaalisesti suuntautuvan” talouden ohjaamisen puolesta (B11).

Vaalit osoittivat kannatuksen olevan alhainen ja ongelmaksi muodostui myös se, kannattaako tuleviin presidentinvaaleihin asettaa lainkaan ehdokasta. Alkuun Javlinskin arveltiin lähtevän ehdokkaaksi ja hänen motiivinsa arvioitiin itsekkäiksi:

”Hän haluaa asettua ehdolle uudelleen. Henkilökohtaisesti.” – huomautti yksi neuvonpidossa olleista kauhunsekaisin tuntein. (---) Poliitikot sanovat: Jablokun

johtajan taipumattomuus johtuu hänen toiveestaan tehdä yhteistyötä Kremlin kanssa ja loppujen lopuksi saada virka toimeenpanovallasta.²⁰ (B19.)

Kommunistien ohella myös Jabloko ryhtyi laskemaan ääniä uudelleen, valiten ”floridalaisen vaihtoehdon” eli äänten käsin laskemisen. Ylipäättään hävinneet puolueet alkoivat laskea ääniä uudelleen siksi, että vaalitulokset poikkesi niin paljon etukäteisodotuksista ja mielipidemittauksista, joten laskennassa epäiltiin virhettä. Jablokoon arveltiin kuitenkin ryhtyneen tähän omien tavoitteidensa vuoksi, koska ääntenlasku antaisi oppositiossa oleville mahdollisuuden muistuttaa itsestään kansalaisille. Jablokoon arveltiin pelaavan myös kansainvälisellä huomiolla eli sillä, että osa kansainvälisestä yhteisöstä tulee muistuttamaan Putinia vaalien vääristelystä samalla tavalla kuin ihmisoikeusloukkauksista Tšetšeniassa. (B24.)

Javlinski kuitenkin perui osallistumisensa presidentinvaaleihin (B20). Tämä ei silti tehnyt hänestä Izvestijan puheessa sanojensa pyörtäjää, epäluotettavaa tai pelkuriä. Reilu viikko vaalien jälkeen Jablokoa käsiteltiin ensimmäisen kerran todella negatiivisessa valossa. Izvestijan mukaan demokraatit ”saivat turpaansa nyrkkeilykehässä”, olivat rahan puutteessa, epäilivät muita epäoikeudenmukaisuudesta, ”luovuttivat sillanpääaseman”, kiistivät vaalituloksen ja tekivät virheellisen päätöksen keskittyä pieniin vaaleihin. ”Sillanpääaseman luovuttamisella” tarkoitetaan ilmeisesti sitä, että demokraatit olivat hyvässä asemassa, mutta eivät raukkamaisuudessaan puolustaneet sitä. Demokraatit olivat ”jo haudassa” ja ”kuolevat”.

Nyrkkeily-, sota- ja kuolemametaforat ovat voimakeinoja, joilla kuvataan vaaleja strategisena pelinä (ks. Patterson 1994). Luokituksissa demokraatit olivat vastakkain Kremlin kanssa, osittain myös siksi, että Izvestijan mukaan loppujen lopuksi näytti siltä, että Putin tulee olemaan presidentinvaalien demokraattisin presidenttiehdokas. (B24.) Voisiko tämän tulkita myös vihjeeksi demokraattien kannattajille, että Putinin äänestäminen tulevissa presidentinvaaleissa olisi varsin järkevää? Vaikka esimerkiksi Jedinaja Rossijasta ja ohjatusta demokratiasta puhuttiin Izvestijassa kielteiseen sävyyn, Putin tuntui jossain määrin saavan lehden tuen taakseen.

Hallitseva puhetapa Jablokosta oli myönteinen, vaikka vaalitappion jälkeen sekä puolue että sen johtaja Javlinski saivat osakseen myös kritiikkiä. Jablokon vaalitappio koettiin selvästi tappioksi koko Venäjälle ja sen kehitykselle.

Jedinaja Rossija

Jedinaja Rossijaa ja sen jäseniä kutsuttiin usein ”Karhuiksi”, luultavasti koska puolueen tunnuksessa on karhu Venäjän lipun värien alla. Tämä sana oli sinänsä mielenkiintoinen symboli, koska Venäjän valtiota kuvataan usein juuri karhunhahmoisena. Puolue selvästi halusi tuoda esiin sen, että se edustaa koko valtiota, minkä voi tietenkin sen nimestäkin päätellä (ks. liite 1.), ja myös Izvestija toi tätä viestiä esiin karhuvertauksillaan.

Jedinaja Rossijalle ennustettiin ennen vaaleja juhlavaa voittoa ja tämän voiton selitettiin johtuvan siitä, että kansalaiset eivät olleet tyytyväisiä nykyiseen lainsäädäntöjärjestelmään (A14). Puolueen arvioitiin saavan vaaleissa 230–285 paikkaa duumaan, mutta ei kuitenkaan missään tapauksessa 301 edustajan määränemmistöä, joka vaaditaan perustuslain muuttamiseen (A19). Jedinaja Rossijan menestyksellä koevaaleissa selitettiin myös venäläisten osakkeiden nousua pörssissä (A33) eli puolueen äänestäminen olisi hyvästä ainakin Venäjän taloudelle.

Jedinaja Rossijan jäsen, edustaja Vladimir Judin näyttäytyi aktiivisena ja suorastaan sankarimaisena poliitikkona, koska hän oli tehnyt duumassa monia kysymyksiä suurbisnekseen liittyvistä väärinkäytöksistä. Vaalien alla hän kohdisti syytöksiä myös omaan puolueeseensa Jedinaja Rossijaan, koska väärinkäytöksiin syyllistyneet yhtiöt rahoittivat sitä. Tässä tapauksessa Boris Gryzlov nimettiin henkilöksi, jonka tulisi kantaa vastuu puolueen rahoituslähteistä. (A26.) Taustalla vaikutti ajatus siitä, että rahan ja suuryritysten valta politiikassa oli liian suuri ja tälle ongelmalle tulisi tehdä jotain. Tekstissä ei kuitenkaan kyseenalaistettu sitä, miksi Judin ei eronnut arveluttavia rahoitusvirtoja hyödyntävästä puolueesta ja liittynyt esimerkiksi Jablokkoon tai SPS:än, jotka puhuivat toistuvasti ajavansa pienten ja keskisuurten yritysten etua. Sen sijaan Jedinaja Rossijan taholta ilmoitettiin, että he harkitsivat voiko Judin enää jatkaa puolueen jäsenenä (A26).

Judin kytki mielenkiintoisesti Jedinaja Rossijan suuryrityksiin, koska sen vaalilistalla oli niin paljon liikemiehiä ja samalla puolue kytkettiin irti presidentistä:

”Tämä näyttää kaksimieliseltä – ihan kuin olisimme presidentin suojeluksessa, vaikka tosiasiallisesti olemme Jukosin ja TNK:n (*öljy-yhtiöitä*) suojeluksessa.”²¹ (A26)

Kiintoisaa oli myös se, että tämä Jedinaja Rossijan negatiiviseen valoon saattava teksti oli poistettu Izvestijan internetarkistosta, vain otsikko oli jäljellä. Kenties myöhempi omistajan vaihdos oli aiheuttanut sen, että tällaisia kirjoituksia ei ole enää haluttu sähköisessä arkistossa säilyttää, mikä tietenkin antaisi varsin kyseenalaisen kuvan venäläisestä lehdistön vapaudesta.

Jedinaja Rossija voitti vaalit ”korvia huumaavasti” mitä selitettiin sillä, että äänestäjät äänestivät Jedinaja Rossijaa, koska halusivat tavoitella sen tarjoamaa parempaa tulevaisuutta (B1). ”Parempi” tai ”valoisampi tulevaisuus” on venäläisille Neuvostoliiton ajalta tuttu termi, jolla kansalaisia on motivoitu valtion rakentamiseen ja esimerkiksi koko maan sähköistämiseen. Tällaisilla pienillä viittauksilla Neuvostoliiton henki häilyy Izvestijan uutisoinnissa mukana, vaikka neuvostomenneisyyteen ei aina suorasti viitatakkaan.

Edelleen vaalien jälkeen Izvestijassa toistui käsitys Jedinaja Rossijan ohjelmattomuudesta, tällä kertaa myös ulkomaiset kommentaattorit oli päästetty ääneen ajatusta tukemaan (B2). Puolueen suurimpina vastustajina nähtiin nyt kommunistien sijaan ”koulutetut patriottiset glazjevilaiset” eli Rodina ja sen kannattajat (B4). Ulkomaalaiset kommentaattorit syyttivät Jedinaja Rossijaa siitä, että se oli valjastanut osan tiedotusvälineistä palvelukseensa. Lisäksi heidän mukaansa Jedinaja Rossija harhautti äänestäjiä ehdokaslistoillaan, joilla oli paljon estyneitä ehdokkaita eli ehdokkaita, jotka eivät voisi asemansa vuoksi ottaa duumasta paikkaa vastaan. (B5.)

Oman puheensa mukaan Jedinaja Rossija halusi vähentää komiteoiden määrää ja pienentää hallintokoneistoa. Puolue ei aikonut kieltäytyä neuvotteluista muiden duumaan valittujen puolueiden kanssa vaikka saikin enemmistön 222 paikallaan. (B9.) Kritiikki Jedinaja Rossijan ehdokaslistoja kohtaan jatkui pitkään vaalien jälkeen, koska esimerkiksi kuvernöörit olivat ”vetureiden roolissa” vaaleissa (B22). Kuvernöörit olivat siis vain hankkimassa ääniä puolueelle, vaikka eivät aikoneet jättää kuvernöörin virkojaan duumassa työskentelyn takia.

Vaalien jälkeen vastakkainasetteluja syntyi myös Jedinaja Rossijan sisälle, erityisesti uudesta puhemiehestä puhuttaessa. Vastakkain olivat entinen puhemies Gennadi Seleznev ja Boris Gryzlov. Seleznev halusi jatkaa puhemiehenä, koska hän oli saanut paljon aikaan sekä pyrkinyt tinkimättömästi noudattamaan lainsäädännöllisiä normeja ja työjärjestyksen toimintatapoja. Hän ei kuitenkaan tyydyttänyt Kremlä ja puolue vierasti häntä. Gryzlovin pääsystä puhemieheksi oli puolestaan jo ilmeisesti päätetty, koska hän oli Putinin ja puolueen suosikki. (B16.)

Myös se, että samaan puolueeseen kuului niin paljon ihmisiä, joilla saattoi olla hyvinkin erilaisia näkemyksiä asioista, aiheutti jakolinjoja. Puolueeseen kuului henkilöitä, jotka saattaisivat muodostaa duumaan oikeistoryhmän. Tämän taustalla oli se, että kaikki eivät kuuluneet Kremlin "ota kaikki ja hallitse" -politiikan kannattajiin, "persoonattomaan massaan" ja "kaikkea ohjaava Kreml" -aatteen kannattajiin. Nämäkin henkilöt tosin tunnustivat "pelin säännöt" eli Putinin ja hänen hallintonsa käskyjen noudattamisen, mutta Izvestijan mukaan heidän demokraattiset suuntauksensa olivat silmännähtäviä. (B20.)

Uutta duumaa muodostettaessa Jedinaja Rossija halusi saada ryhmäänsä mukaan sitoutumattomia ehdokkaita ja näin saavuttaa perustuslaillisen enemmistön. Sitoutumattomat ehdokkaat olivat auttajia, joilla oli kyky auttaa Jedinaja Rossijaa sen tavoitteissa. (B23.) Varsinaisia vastustajia puolueella ei ollut ja mielenkiintoista kyllä, Izvestijakaan ei arvostellut duuman koalitionmuodostusta epädemokraattiseksi tai kansalaisten mielipidettä huomioimattomaksi.

Voittajien ja häviäjien välinen vastakkainasettelu jatkui. Jedinaja Rossija oli puoluekokouksessaan tehokas ja teki kaikki päätökset kolmessa tunnissa, sen edustajat olivat koulutettuja ja palkittuja, ja koko puolue oli voitostaan ylpeä. Sen sijaan vasemmisto ja oikeisto oli työnnetty ulos duumasta, eivätkä ne enää voineet kilpailla, vaikka niillä olikin miljoonia kannattajia. (B27.) Jedinaja Rossijaan yhdistyi nopeus ja tehokkuus, kun taas esimerkiksi SPS ja Jabloko kävivät loputtomia neuvotteluja yhdistymisestä ja yhteisestä presidenttiehdokkaasta. Izvestijan mukaan Jedinaja Rossija kuitenkin muutti puhetapaansa oikeistosta ja KPRF:stä vaalien jälkeen; ennen vaaleja kilpailijoita oli kutsuttu kuihtuviksi,

mutta kun ne oli voitettu, niitä alettiin kutsua vahvoiksi kilpailijoiksi, joiden voittaminen oli mukavaa (B27).

Izvestija yhdisti mielenkiintoisesti Jedinaja Rossijan vaaleja edeltävän puoluekokouksen Yleisneuvostoliittolaisen kommunistipuolueen kokoukseen, joka pidettiin samassa tilassa ja joka oli samanlainen "voittajien kokous" (B27). Tässä Izvestija edusti selvästi yksipuolueisuuspuhetapaa eli viittasi Neuvostoliiton aikaiseen menneisyyteen, josta demokratia oli kaukana. Puhetapa merkitsee sitä, että ainakin viitteitä tuon ajan palaamisesta oli nähtävissä. Niin sanotut "kremliläiset kuraattorit" eli jotkut Kremlin edustajat olivat toisaalta Jedinaja Rossijan auttajia, koska ne olivat auttaneet puoluetta saamaan enemmistön duumaan. Ne kuitenkin asettuivat myös puolueen yläpuolelle, koska:

(---) Jedinaja Rossijan kremliläiset kuraattorit, jotka johtivat puolueen voittoon, haluavat osoittaa uudelle duuman enemmistölle sen paikan poliittisessa järjestelmässä.²² (B27)

Toisin sanoen neuvostomenneisyyteen ja yksipuoluejärjestelmän aikakauteen viitattiin pienillä vihjauksilla nimenomaan puhuttaessa Jedinaja Rossijasta eikä niinkään järjestelmästä puhuttaessa. Vastauksena tutkimuskysymykseen, kuinka yhden puolueen huomattava suuruus muihin nähden koetaan, voidaan siis todeta, että Izvestija rinnasti ainakin osittain Jedinaja Rossijan neuvostoajan kommunistipuolueeseen ja sen asemaan.

KPRF

KPRF:n mainetta mustasi vaalien alla yksi sen johtajista. KPRF:n Viktor Vidmanov oli Rosagropromstroi-yhtiön johtaja ja yhtiötä epäiltiin budjettirahojen epätarkoituksenmukaisesta käytöstä. Tämän vuoksi koko kommunistipuoluetta epäiltiin tšetšeeniseparatistien tukemisesta ja siitä, että kommunistit yrittäisivät yhtiön ja mediamoguli Berezovskin varojen avulla vallankumousta Venäjällä. (A6.) Kommunistinen puolue kytkettiin yhtiön kadonneisiin rahoihin myös myöhemmin, vaikkakin Vidmanov kielsi häneen kohdistuneet syytökset. Samalla Vidmanovia todettiin pidettävän KPRF:n "rahapussina" eli toisin sanoen puolueen rahoitus oli varsin epäilyttävien tahojen varassa. (A12.)

Negatiivinen kuva KPRF:stä välittyi myös kun eräs sen aluetoimistoista poisti kokouksestaan hankalia kysymyksiä esittäneen toimittajan, jolla oli tietoa alueen kommunistien

epämääräisistä kiinteistökaupoista ja SPS:n ehdokkaan tukemisesta. Nämä Orlovin alueen kommunistit kuvattiin tekstissä väkivaltaa käyttäviksi, sananvapauden estäviksi, rattijuopoiksi, lakia kunnioittamattomiksi ja oikeiston kanssa veljeileviksi. Lisäksi heidän johtajansa käytti asemaansa hyväkseen ja huijasi itselleen luksusasunnon. Tekstin kertoja eli toimittaja arvioi tapahtunutta seuraavasti:

Tämä provinssissa tapahtunut asia saattaa kääntyä iskuksi ei pelkästään Orlovin alueen kommunistien imagolle vaan koko KPRF:n.²³ (A28.)

Kyseessä on episteeminen oletamus eli asiasta ei ole tietoa mutta sen olemassaoloon tai mahdollisuuteen uskotaan. Samalla koko KPRF yhdistettiin toimittajan pahoinpitelyyn. Myös KPRF:n johtaja ja kampanjan kannalta näkyvin hahmo Gennadi Zjuganov kytkettiin tapahtumiin kun asioiden sanottiin tapahtuneen hänen syntymäalueillaan. Kenties tällä haluttiin antaa äänestäjille viesti siitä, millaisia kommunisteja kyseiseltä alueelta tulee, eli jos äänestäjä pitää sananvapautta ja lain noudattamista tärkeänä, hän ei äänestä kommunisteja.

KPRF yhdistettiin myös vanhentuneisuuteen silloin, kun arvioitiin Rodinan mahdollisuuksia olla KPRF:n seuraaja samalla tavoin kuin Jabloko oli ollut 1990-luvun alussa. Tästä huolimatta KPRF:ää pidettiin Jedinaja Rossijan tärkeimpänä kilpailijana vaaleissa. (A14.) Kommunistit kuvattiin ”riskiksi”, jonka toteutumisen eli vaalimenestyksen todennäköisyyden arvioitiin kuitenkin olevan alhainen. Lisäksi kommunistien ryhmittymän voimistuminen tai säilyminen duumassa voisi olla kaikkein epämiellyttävien mahdollinen tapahtuma rahoitusmarkkinoille. (A33.) Se, mikä olisi epämiellyttävää rahoitusmarkkinoille, olisi epämiellyttävää myös Venäjän taloudelle ja siten koko maalle. Venäjällä on viime vuosina korostettu vahvasti juuri jatkuvan taloudellisen kasvun tärkeyttä maan kehityksen edellytyksenä. Izvestijan mukaan kenenkään tätä kasvua ja kehitystä tärkeänä pitävän ei tulisi äänestää kommunisteja, vaan suunnata äänensä paremmille tahoille.

Vaalien jälkeen kommunistien todettiin hävinneen korvia huumaavasti (B1). Kommunistien häviötä selitettiin sillä, että vielä vuosi sitten yhtenäiseltä vaikuttanut kommunistien kannattajakunta oli hajonnut kahteen osaan ja suuren osan kommunistien äänistä sai Rodina. Ihmiset olivat päättäneet äänestää voimia, jotka kannattivat kommunistisia ideoita, mutta jotka eivät olleet avoimesti kommunisteja. KPRF:ää pidettiin vanhentuneena ja sillä arvioitiin olleen väärät vaaliteemat. (B4.) Vaikka KPRF menetti ääniä, voidaanko sanoa että se hävisi?

KPRF:stä tuli kuitenkin uuden duuman toiseksi suurin puolue (B9) ja ainut duumassa oleva jollain tavalla merkittävä oppositiopuolue.

Vaalien jälkeen yhdeksi tärkeäksi pääteemaksi nousi kommunistien vaalituloksen kiistäminen ja heidän aloittamansa rinnakkainen ääntenlasku (B5). Rinnakkaista ääntenlaskua käsittelevissä luokituksissa jännitteet syntyivät kommunistien ja Jedinaja Rossijan välille. Kommunistien väitettiin selittävän tappiotaan väittämällä vaalitulosta virheelliseksi. Huolimatta vastakkainasettelusta Jedinaja Rossijan kanssa, KPRF ilmoitti kuitenkin, että puolue tukisi presidenttiä itselleen sopivissa lakiprojekteissa. Jedinaja Rossijaa syytettiin siitä, että sille oli vaaleissa lisätty ääniä vilpillisesti, että se esitti ulkomaille muuta kuin todellisuudessa oli, ja että se oli vallannut kaikki duuman komiteat jo kaksi vuotta sitten. (B14.) KPRF harkitsi myös presidentinvaalien boikotoimista siksi, että puolue piti duuman vaalien tulosta väärennettyinä, eikä nähnyt järkevänä osallistua toisiin samalla tavalla epärehellisiin vaaleihin (B19).

Rinnakkaisen ääntenlaskun suhteen KPRF luokitettiin vastakkain valtion kanssa. KPRF oli katkera epäonnistumisestaan, bluffasi ja tavoitteli äänestäjien luottamusta laskemalla ääniä uudelleen. KPRF oli subjekti, jonka auttajina olivat rinnakkainen ääntenlasku ja mahdollisuus osallistua presidentinvaaleihin, ja sen vastustajana oli valtio. Izvestija ei suoranaisesti ottanut kantaa siihen, oliko äänten rinnakkaislasku kannatettavaa, mutta yhdisti negatiiviset asiat vastakkain olevassa parissa nimenomaan kommunisteihin, ei valtioon. (B20.) Izvestija rakensi myös puolueen sisälle jakolinjoja ja asetti mahdollisina presidenttiehdokkaina vastakkain Gennadi Zjuganovin, joka symboloi uusiutumattomuutta ja huijaamista, sekä Gennadi Semiginin, joka olisi hyvä, mutta liian rikas ehdokas kommunistien äänestäjille. (B20.)

Vaalitulostaan KPRF selitti sillä, että äänestäjät eivät kiinnostuneet KPRF:n akateemisuudesta ja siksi puolueen johdon tulisi tulevaisuudessa muodostua jäsenistöstä lähtien ja lisäksi aluetasolle tulisi saada nuorempia ihmisiä, jotka näkisivät tilanteen uudella tavalla (B14). Toisin sanoen kommunistinen puolue oli etäännyttänyt liikaa työväenluokkaisista juuristaan, eivätkä äänestäjät enää tunteneet sitä omakseen. Köyhä työtätekevä luokka tuskin oli Venäjältä minnekään hävinnyt, vaan se oli alkanut äänestää uudella tavalla.

KPRF:n puoluekokouksen Izvestija otsikoi: ”Titanic menee kohti jäävuorta”²⁴ (B28). Ongelmia olivat aiheuttaneet KPRF:n sisäiset ristiriidat, puhemiehistön eli nomenklatuurin huippukerroksen ollessa vastakkain aluevaltuutettujen ja puolueen nuorison kanssa. Toinen puolueeseen rakentunut jakolinja oli mahdollisten presidenttiehdokkaiden ja heidän kannattajiensa välillä. Zjuganov oli jääne menneisyydestä ja hänen vastaparinsa Semigin, jota monet puolueessa kannattivat ja jolla oli omia resursseja, oli ”punainen oligarkki”, äänestäjille tuntematon ja joillekin jopa Kremlin myyrä. (B28.)

Puolueen ainut toivo olisi uusi kompromissiehdokas, jonka ilmestyminen ei kuitenkaan ollut todennäköistä. Jakolinjojen takana oli myös jonkinlainen Kremlin ”salainen haave”, jonka mukaan parasta olisi se, jos kommunistipuolueen nuoriso tekisi aloitteen erkaantua puolueesta. Tällöin Kreml ei joutuisi vastakkain lisensoidun ja ohjatun opposition kanssa vaan radikaalimielisen ja mahdollisesti laittomasti toimivan poliittisen voiman kanssa. Laiton toiminta voitaisiin estää ja näin jäljelle jäävästä kommunistipuolueesta tulisi eläkeläisten puolue, joka ei pystyisi ylittämään seuraavien vaalien äänikynnystä. (B28.)

Hallitseva puhetapa KPRF:stä oli hyvin negatiivinen. Puolue edusti menneisyyttä, ja sen mahdollinen menestyminen vaaleissa olisi takaisku koko Venäjälle. Viimeinen puoluetta koskeva teksti arvioikin puolueen menevän kohti omaa tuhoaan.

LDPR

LDPR henkilöityi erityisesti johtajansa Vladimir Žirinovskin kautta. Vaalien alla Žirinovski käyttäytyi sopimuksen vastaisesti NTV:n vaalidebatissa ja loukkasi toista osallistujaa. Hän myös aloitti tappelun, minkä takia NTV halusi purkaa sopimuksensa debatteihin osallistumisesta LDPR:n kanssa (A13). Žirinovski itse selitti käytöstään sillä, ettei debatteja voi ylipäättään pitää, jos toisten maineet ovat koskemattomia. Žirinovskista myös annettiin sellainen kuva, että hän on saanut käyttökselleen jonkin sortin oikeutuksen eli niin duumassa, televisio-ohjelmissa kuin kadullakin ihmiset olivat niin tottuneita hänen käytökseensä, ettei siihen enää edes kiinnitetty huomiota. Tekstistä kuitenkin huokui tyytyväisyys siihen, että televisionkanavan johto oli päättänyt poistaa tappelijan ruudusta. (A13.)

Žirinovskista välittyi niin ikään negatiivinen kuva kun hän pyysi anteeksi käyttäytymistään ja pyysi televisiokanavaa ottamaan LDPR:n takaisin vaalidebatteihin. Izvestija ei pitänyt tätä tavanomaisena tunteiden tasoittumisen aiheuttamana järkiintymisenä, vaan periaatteista luopumisena. (A25.) Lisäksi LDPR leimattiin soviniistipuolueeksi, joka ei tue naisten poliittista uraa (A22). LDPR:n pelättiin saavan paljon ääniä vaaleissa ja sen arvoja ja tavoitteita kutsuttiin marginaalisiksi (A27). Tosin Žirinovskista ja LDPR:stä on uutisoitu negatiivisessa valossa jo 1990-luvun alusta lähtien. Esimerkiksi juuri ennen joulukuun 1993 duuman vaaleja Žirinovski yhdistettiin televisiossa Stalinin toteuttamiin hirmutekoihin, jotka saattaisivat toistua, mikäli Žirinovski pääsisi valtaan (Mickiewicz & Richter 1996, 121).

Ääniä LDPR:n edustamat kansallissosialistit saivat siksi, että he osasivat vedota vaalikampanjassaan äänestäjien tunteisiin ja vastata epätoivon partaalla olevien ihmisten tarpeisiin. Tämän lisäksi he olivat edistyneitä, nykyaikaisia ja kyynisiä, ja juuri tämä teki heistä erityisen vaarallisia. SPS:n Anatoli Tšubaisin mukaan fasistit päätyvät aina halventamaan oman maansa ja tämän takia demokraattien tulisi vastustaa heitä, eikä kansalaisten tulisi heitä äänestää. Oligarkit ja ”suuret rahat” nimettiin kansallissosialistien auttajiksi. (A10.) Patrioottipuolueiden maineessa olevat LDPR ja Rodina puolestaan sanoivat itseään tavallisten venäläisten asialla oleviksi ja ainakin Rodina suhtautui kielteisesti suuryrityksiin. Sen sijaan haastateltava eli Anatoli Tšubais on itse yhdistettävissä suuryrityksiin, koska hän on Venäjän sähkömonopolia johtava oligarkki ja Venäjän hyvin kyseenalaisen yksityistämishjelman isä (Sakwa 2004, 188–193), mutta tätä ei tekstissä korostettu.

Vaalien jälkeen LDPR:n selitettiin menestyneen hyvin vaaleissa, koska se vetosi köyhien aggressioihin (B4). Tätä Izvestijan esiin tuomaa ajatusta tukee myös Richard Neustadt. Hänen mukaansa erityisesti köyhempien väestöryhmien hallintoa kohtaan tuntema epäluottamus ja pettyminen politiikkaan voivat pahimmillaan johtaa populistien kannattamiseen. (Neustadt 1997, 199.) Venäjällä LDPR:n populistiset kannanotot ovat olleet varsin suosittuja niin 1990- kuin 2000-luvullakin, mihin voi osaltaan olla syynä kansalaisten epäluottamus hallintoa kohtaan ja se, että kansalaiset kokevat hallinnon pettäneen heidän odotuksensa.

Puolueen johtaja Vladimir Žirinovski asetti LDPR:n vastakkain sekä kaikkien puolueiden että asiantuntijoiden kanssa, ja määrittäi puolueen tavoitteeksi lyödä tulevaisuudessa myös Jedinaja Rossijan (B10). Žirinovskin mukaan äänestäjät olivat velvoittaneet LDPR:n ajamaan asioitaan ja LDPR haluaisi toteuttaa omat poliittiset tavoitteensa. Jedinaja Rossija oli niin auttaja kuin vastustajakin, koska se voisi joko auttaa johtopaikkojen saavuttamisessa tai sitten estää sen. Vastustajana oli Rodina, koska se vei osan LDPR:n äänistä. (B10.) Toisin sanoen LDPR:llä ja Rodinalla oli eri käsitys kuin puolueen ulkopuolisilla siitä, keitä ovat pelätyt kansallissosialistit. Puolueet eivät omasta mielestään kuuluneet samaan ryhmään.

Kommunistit kokivat LDPR:n vastustajakseen ja kuvasivat sitä narrimaiseksi, valepatrioottiseksi ja toivottomia ihmisiä hyödyntäväksi, vaikka sillä oli kyky saada paljon ääniä (B14). Viimeisessä LDPR:ää käsittelevässä tekstissä puhetapa oli kuitenkin muuttunut Žirinovskin kannalta positiivisemmaksi. Žirinovski oli nyt hyvä häviäjä, joka korosti patrioottisuutta, demokraattisuutta sekä käytöstapoja, ja tyytyi tavoittelemaan suuria myöhemmin. Hänen vastapelurinsa oli oman puolueen Oleg Malyškin, joka oli tuntematon, ja siksi hänet voitiin laittaa puolueen presidenttiehdokkaaksi vaihtoehdottomiin presidentinvaaleihin. Leikittelyä käytiin myös venäläisten rakastamilla urheilutermeillä, Žirinovski oli judoka, joka taisteli nyrkkeilijä Malyškinia vastaan.

Lisäksi Izvestija rakensi vastakkainasettelun muiden puolueiden loistokkaiden kokouksien ja LDPR:n kokouksen välille. LDPR:n kokous oli kylmässä epäsiistissä hallissa, tarjoilut olivat vaatimattomammat kuin muilla, ja osa jäsenistä oli paikalla tavallisissa villapaidoissa. (B32.) Tämä antoi LDPR:stä sinänsä hyvän kuvan, koska se sanoi olevansa tavallisen kansan asialla ja järjesti myös puoluekokouksensa rahvaan malliin, eli siis teki niin kuin sanoi.

Hallitseva puhetapa LDPR:stä oli kielteinen. Puolueen johtaja Žirinovski oli riidanhaluinen ja käyttäytyi huonosti. Puolue käytti kansan epätoivoa hyväkseen, ja sen suosio oli huolestuttava ilmiö.

Rodina

Rodina rinnastettiin samanlaiseen pelottavuuteen ja vaarallisuuteen kuin LDPR ja sen menestyminen vaaleissa LDPR:n ohella kuvattiin pelottavaksi ja huonoksi kehitykseksi Venäjän kannalta (A27). Koska Rodina tehtiin Izvestijassa huomaamattomaksi ennen vaaleja, tuli vaalivoitto sanomalehdelle suurena yllätyksenä (B1). Sitä kuvattiin ”ei-suunnitelluksi riuhtaisuksi”, mikä kuulostaa varsin erikoiselta, koska yleensä voisi olettaa, että puolueet lähtevät vaaleihin saadakseen mahdollisimman suuren äänimäärän. Ilmeisesti suunnittelemattomuus olikin nimenomaan Izvestijan ja sen tiedonlähteinä olleiden asiantuntijoiden ongelma, eli Izvestija ja sen käyttämät asiantuntijat eivät osanneet varautua Rodinan menestykseen.

Erityisesti vaalien jälkeen Izvestija laski Rodinan samaan joukkoon LDPR:n kanssa ja näiden kahden puolueen mahdollista yhteistyötä duumassa pidettiin pelottavana, patriotismin ja nationalismiin suuntaavana (B1). Vaalivoitosta käytettiin metaforaa ”salamasota” (B4), mikä ei luultavasti aiheuta kovinkaan positiivisia mielikuvia fasismin kaatamisella ylpeilevässä maassa. Rodinaa pidettiin myös hankalana jo ennen kuin uusi duuma oli edes aloittanut työnsä, koska sen arveltiin vastustavan energiamarkkinoiden uudistamista eli yksityistämistä, jota hallitus ajoi. Vanha duuma oli kuitenkin tässä asiassa hallituksena auttaja, koska se oli jo hyväksynyt uudistuksen kannalta tarpeelliset lait, joiden uudelleenkäsittely olisi hyvin hankalaa. (B8.)

Rodinan suurta ja yllättävää äänimäärää selitettiin sillä, että suurissa kaupungeissa liberaalien vaikutus oli vähenemässä, joten Rodina oli saanut kannatusta perinteisiltä liberaaleilta kuten lääkäreiltä ja opettajilta. Myös merkittävä osa älymystöä oli siirtynyt liberalismiin kannattajista korostetun voimakkaan kansallissosialismin kannattajiksi, mutta tämä oli jo vanhempi suuntaus, joka tuli nyt vaaleissa ensi kertaa vahvasti esille. Rodina vetosi koulutettuihin kansalaisiin selkeällä ohjelmalla ja isänmaallisuudella. (B4.) Tosin ohjelman selkeyttä on vaikea arvioida, koska Rodinasta tai sen ohjelmasta ei ainakaan juuri ennen vaaleja Izvestijassa puhuttu. Rodinaa kutsuttiin myös ”uudeksi vasemmistoksi”, eli sen nähtiin olevan kommunistien perillinen ja vetoavan juuri vasemmistolaisesti ajatteleviin

ihmisiin. Rodina yhdistettiin vasemmistolaisuudesta huolimatta presidenttiin, kun taas kommunistit olivat presidentin vastustajia. (B4.)

Myöhemmin Rodinan hyvää vaalitulosta selitettiin myös sillä, että Kreml nopeutti sen menestystä (B19). Asiantuntijat arvioivat Rodinan voittoon vaikuttaneen lisäksi sen, että Rodina mobilisoi äänestäjiä paremmin kuin muut puolueet, erityisesti koska puolueen johtohahmot Rogozin ja Glazjev edustivat erilaisia näkemyksiä, joten Rodina pystyi houkuttamaan kahta erilaista äänestäjäkuntaa (B22).

Rodina halusi johtajansa Dmitri Rogozinin mukaan vaikuttaa tärkeisiin päätöksiin duumassa sekä hallituksen muodostamiseen. Rodinan vastustajina olivat erityisesti perinteinen demokraattinen oppositio eli Jabloko ja SPS, sekä Jedinaja Rossija. Nämä vastustajat eivät ymmärtäneet Rodinan merkitystä uudessa poliittisessa kentässä ja vähätelivät sen vaalivoittoa. Rodinaa pidettiin Izvestijassa Kremlin alaisena puolueena samalla tavalla kuin Jedinaja Rossijaa, joten oli varsin mielenkiintoista, että Rodina asettui tietoisesti vastakkain vallanpuolueen kanssa. (B6.) Tulevissa presidentinvaaleissa Putinia tukeva Rodina asettui luokituksissa vastakkain myös niiden kanssa, jotka eivät aikoneet tukea vaaleissa Putinia. Näitä olivat mahdollisesti demokraatit sekä KPRF, eli toisin sanoen duuman vaaleissa tappion kokeneet puolueet. (B19.)

Izvestijan mukaan vasemmisto, johon se laski myös Rodinan, ei ollut yhtä kunnianhimoinen kuin oikeisto, mutta kenties ovelampi. Tämä vastakkainasettelu syntyi juuri suhteessa presidentinvaaleihin, jonne SPS ja Jabloko yrittivät löytää yhteistä ehdokasta, kun taas Rodina ei halunnut lähteä kilpailemaan Kremlin kanssa. Tosin Izvestija kuvasi Rodinan johtajan Glazjevin puoleensa vetävänä henkilönä, jolla olisi halutessaan mahdollisuus viedä ääniä Putinilta. (B19.)

Glazjevin mukaan Rodina halusi pitää kiinni sopimuksestaan äänestäjien kanssa sekä toteuttaa omat lakitavoitteensa uudessa duumassa. Rodinan auttajia tässä olivat kaikki, jotka työskentelivät sen puolesta, että politiikka muuttuisi ihmisten edun mukaiseksi. Tällainen auttajan kyky oli ainakin KPRF:llä, sekä mahdollisesti Jedinaja Rossijalla, mikäli se pysyisi lupauksissaan. Hallitus ja oligarkit olivat vastustajia, jotka voisivat vastustaa Rodinan ajamia

tavoitteita. Tässä oli kenties nähtävissä vasemmiston välinen solidaarisuus, koska Glazjev kuvasi KPRF:n vastuunsa kantavaksi ja aina velvollisuudet äänestäjiään kohtaan täyttäväksi. (B21.) Kyse saattoi olla myös tulevan koalition petaamisesta eli jos yhteistyö vallanpuolueen kanssa ei onnistuisi, voitaisiin kääntyä kommunistien puoleen.

Izvestijan puhetapa Rodinasta antoi kuvan dynaamisesta ja nousussa olevasta puolueesta. Puolueen ajamat asiat kuitenkin koettiin pelottaviksi ja haitallisiksi, ja puolue myös rinnastettiin negatiivisessa valossa LDPR:ään. Rodinan tulevista toimintatavoista ei ollut vielä täyttä varmuutta, koska puolue oli suhteellisen uusi tulokas puoluekentällä.

SPS

SPS:n ohjelma ja puolueen ajamat asiat pääsivät Izvestijassa varsin hyvin esiin ennen vaaleja. SPS ajoi maan kehitystä ja toimi aina maan tulevaisuuden turvaamisen puolesta (A10). Puolue tavoitteli painetun sanan vapautta, riippumatonta oikeuslaitosta, kansalaisyhteiskuntaa ja eurooppalaista kehityskulkua Venäjälle. Puolue vastusti Venäjän tulevaisuutta uhkaavia, pelottavia ja samaan aikaan voimistuvia kansallissosialisteja, sekä presidentin tahtoa toteuttavaa harmaata byrokraattista massaa eli vallanpuolue Jedinaja Rossijaa. SPS suhtautui positiivisesti naisten poliittiseen toimintaan (A22) ja sillä oli myös nainen eli Irina Hakamada johtotehtävissä. Puolue ajoi niin oikeistopuolueelle tyypillisiä asioita, kuten veronkevennyksiä, kuin myös esimerkiksi köyhyyden vähentämistä (A27).

Vaaleissa SPS:llä todettiin koeäänestyksen perusteella olevan ”hyvät näkymät”, kun koevaalien tulos lupasi puolueelle 7,5 prosenttia äänistä (A14). SPS:n suurimmaksi ongelmaksi näytti muodostuvan yksi sen johtajista, liikemies Anatoli Tšubais. Tšubaisin syyksi laitettiin esimerkiksi se, etteivät SPS ja Jabloko voineet yhdistyä. Tšubaisin sanottiin edistävän hankkeissaan monopolistien eli suuryritysten hyötyä ja toimivan kansalaisten etua vastaan, minkä takia taas Jablokon jäsenet eivät halunneet hänen kanssaan samaan puolueeseen (A19).

Vaalitulosta kuvattiin Izvestijassa ”oikean siiven täydelliseksi romahdukseksi”. Häviölle oikeisto itse tarjosi monia selityksiä kuten sen, että oikeisto oli kriisissä jo ennen vaaleja ja

hävisi sen takia. SPS:n häviötä tehtiin ymmärrettäväksi myös sillä, että se unohti tavalliset työssäkäyvät ihmiset. Häviöön vaikutti myös se, että puolue ajoi Venäjälle sopimatonta ideologiaa, eli protestanttista työhön perustuvaa ajattelutapaa. Lisäksi se, että puolue valitsi väärän henkilön eli epäsuositun Tšubaisin kampanjansa keulaan, vaikutti osaltaan tappioon. (B1.) Myös ulkomaisten kommentoijien mukaan SPS:n häviö johtui Tšubaisista, jota pidettiin osavastuullisena köyhyyteen ja roistoprivatisointiin (B2). Venäläisten rahoitusmarkkinoiden kääntymistä laskuun heti vaalien jälkeen selitettiin Tšubaisin henkilökohtaisella vaalitappiolla eli markkinoilla petyttiin siihen, että Tšubais ei menestynyt vaaleissa (B7, B8).

Yksi oikeiston entinen äänestäjä selitti SPS:n häviötä sillä, että puolue oli pyrkinyt vastustamaan valtaa pelkän vastustamisen takia eikä miettinyt sen tarkemmin ketä vastustetaan tai ketä kannatetaan. Unohduksiin jäivät tavalliset työtä tekevät ihmiset, jotka halusivat tehdä työtä ja ansaita, mutta eivät nykyisessä taloudellisessa järjestelmässä palkkojen alhaisen tason takia pystyneet siihen. (B1.) SPS ei aikonut vaalien jälkeen kiistää tulosta, vaan tyytyä 4 prosentin osuuteensa ja olemaan ulkopuolinen niin duumasta kuin suurelta osin poliittisesta elämästäkin (B5). Puolueen kokouksessa johtaja Nemtsov vielä mainitsi ”objektiivisen selityksen”, jonka mukaan SPS hävisi vaaleissa, koska yhteiskunnallinen mielipide oli siirtynyt vasemmalle. Tämä ei hänen mukaansa ollut ensimmäinen kerta kun näin oli käynyt ja lisäksi vaalitappioon oli vielä demokraattien eli oikeiston hajanaisuus. (B19.)

SPS:n äänestäjien sanottiin olevan tyytymättömiä, kun taas esimerkiksi Jablokolla arvioitiin vain olleen väärät vaaliteemat (B4). Puhetavoissa tuli esille SPS:n selkeä epäonnistuminen, joka voi ja kenties sen pitäisi jopa lopettaa puolueen toiminta tyystin. Jablokoon taas suhtauduttiin lempeämmin, koska sen tulisi vain muokata ohjelmaansa. SPS:ää kutsuttiin muun muassa ”mielipuolien lahkoksi”, koska he yrittivät kampanjoida täysin Venäjälle sopimattomalla ohjelmalla (B17).

Izvestija vei puheensa päätökseen toteamalla:

Siksi monet ovatkin tätä mieltä: oikeiston tulee antaa hävitä kokonaan tämä poliittinen jakso, jottei äänestäjien kärsimyksiä turhaan pidennetä. Kun 1990-luvun demokraattinen rakennelma luhistuu, sen tilalle voivat uudet ihmiset perustaa uuden puolueen. Uutta aikaa ja uutta äänestäjäkuntaa vastaavan.²⁵ (B19)

Tämä ei selvästikään ollut vain ”monien” mielipide, vaan Izvestijan oma kanta siihen, että vanhentuneen SPS:n tulisi kadota puoluekartalta. Täysin selväksi ei tullut se, tarkoitettiinko pelkästään SPS:ää vai myös Jablokoa. Vaalien jälkeen tämä oli kuitenkin hallitseva puhetapa, jota käytettiin oikeistosta. Luokitukset asettivat vanhan, katoavan oikeiston vastakkain uuden, maan tarvitseman oikeiston kanssa (B20).

SPS:n johtaja Nemtsov pääsi vielä ääneen puhumaan visioistaan. Hänen puheessaan SPS:n arvot puolustivat vapaata taloutta ja keskiluokkaa, palkka-armeijaa, pientä ja keskisuurta bisnestä, vapaata lehdistöä ja riippumatonta oikeuslaitosta. Nämä arvot olivat vastakkain presidentin ja hänen hallintonsa arvojen kanssa. Presidentin ja hänen hallintonsa arvot tekisivät Venäjästä kehitysmaan, hyödyttäisivät byrokratiaa ja oligarkkeja, sekä synnyttäisivät yksipuoluejärjestelmän. Myös Nemtsov jatkoi duuman vaaleissa hävinneiden ja voittajien luokittelua vastakkain. SPS:n näkemyksissä vastakkain olivat lisäksi demokraatit ja byrokraatit sekä keskisuuri bisnes (hyvä) vastaan oligarkit (paha). (B25.)

Ennen vaaleja SPS:stä puhuttiin myönteisesti, mutta vaalitappion jälkeen uutisointi muuttui kriittisemmäksi. Puolueen nähtiin aiheuttaneen itse tappionsa vääränlaisella ohjelmalla ja väärällä keulahahmolla. Kuitenkin myös vaalien jälkeen SPS:n edustajat pääsivät usein kommentoimaan asioita ja esittämään kauhukuviaan Venäjän tulevaisuudesta.

Muut puolueet

Muut puolueet lähes vaiennettiin Izvestijassa, esimerkiksi Narodnaja Partija ja agraaripuolue mainittiin hyvin harvoin ja silloinkaan niiden edustajat eivät päässeet laajamittaisesti esittelemään ohjelmiaan tai kommentoimaan käsiteltäviä asioita. Yhteensä 32 puoluetta ja vaaliryhmittymää asetti ehdokkaita vuoden 2003 duuman vaaleihin (Venäjän keskusvaalikomissio), mutta Izvestija uutisoi laajasti ainoastaan kuudesta puolueesta. Tässä Izvestija käytti selvästi diskursiivista valtaa, kun se kiinnitti huomiota ja päästi ääneen tiettyjä puolueita, kun taas toisten olemassaoloakaan ei huomioitu. Tämä on ollut jokseenkin yleinen ilmiö tiedonvälityksessä ja erityisesti vaaliuutisoinnissa. Esimerkiksi alkuvuodesta 2007 Suomessa Ylen kaikkiin vaaliohjelmiin pääsivät mukaan ainoastaan nykyiset eduskuntapuolueet ja osaan ainoastaan kolme suurinta puoluetta, jolloin monet ääniä

tavoittelevat puolueet jäivät ainakin osittain tärkeän kampanjointivälineen ulkopuolelle. Samoin esimerkiksi MTV3:n vaalikoneessa päätöstään pohtiva äänestäjä ei voinut sijoittaa hallitukseen kuin ainoastaan nykyisen eduskunnan puolueita. Tällainen diskursiivisen vallan käyttö on siis yleistä myös muualla.

6.3. Järjestelmän toiminta

6.3.1. Järjestelmän yleiset toimintapiirteet

Venäläisen poliittisen järjestelmän toiminnasta Izvestija antoi toimimattoman ja keskeneräisen kuvan. Venäjän järjestelmää verrattiin Izvestijassa usein Yhdysvaltojen ja Länsi-Euroopan järjestelmiin, sekä äänestyslipukkeiden muodon että järjestelmän periaatteidenkin osalta. Esimerkiksi puhuttaessa mahdollisista seuraamuksista, jotka voisivat kohdata duuman vaalien ehdokkaita heidän valehdeltuaan tulonsa, todettiin:

Päinvastoin, lännessä ja Yhdysvalloissa huono muisti ja leväperäisyys raha- ja omistuskysymyksissä voivat kääntyä ehdokkaille tappioksi. Meidän perinteemme ovat erilaiset.²⁶ (A3)

Myös jotkut vaalien ehdokkaista kritisoiivat järjestelmän toimintaa, esimerkiksi KPRF:n Armen Veniaminov vei ennen vaaleja duuman katolle punalipun protestiksi nykyistä järjestelmää vastaan ja kommentoi tekoaan seuraavasti:

Tämä oli poliittinen toimi, minun henkilökohtainen toimeni – patrioottina ja Neuvostoliiton kansalaisena. (---) Toimi oli kommunistin, joka ei ole tyytyväinen tähän järjestelmään. Duuman tämänpäiväinen päätös oli räikeä vahvistus tälle. (---) Ja se, että hakkaavat edustajaehdokasta, jonka pitäisi kampanjoida, tehdä työtä? He runtelivat, löivät munuasiin, vatsaan, päähän - ja heidän käsityksensä mukaan tämä on normaalia.²⁷ (A6)

Toisin sanoen edes vaaliehdokkaat eivät ole suojassa tällaiselta järjettömältä väkivallalta, jota Venäjällä tapahtuu. Tässä tapauksessa pahoinpitelijöitä olivat duuman turvamiehet, jotka toisaalta olivat tehottomia siinä mielessä, että mielenosoittaja pääsi vapaasti livahtamaan katolle ja olisi omien sanojensa mukaan voinut tuoda vaikka automaattiaseen duumaan (A6). Veniaminov kohdistaa kritiikkinsä toisaalta järjestelmän toimintaan, joka pitää pahoinpitelyä

normaalina, mutta toisaalta myös järjestelmän periaatteisiin, koska pitää Neuvostoliiton aikaista järjestelmää nykyistä parempana.

Katseen kääntäminen menneisyyteen näkyi muuallakin, esimerkiksi Putinin hallintouudistukseen kuuluvan virkamieslain uusi arvoasteikko kytkettiin Pietari Suuren ja varhaisen Neuvostoliiton vastaaviin järjestelmiin. Venäjän järjestelmän sanottiin pohjautuvan "bysanttilaisiin" arvoihin, millä tarkoitettiin byrokraatiaan tukeutumista (A27). Byrokratian mahdin vaikutus näkyi erityisesti alueellisessa hallinnossa viimeisen kymmenen vuoden kehityksessä ja sen ennustettiin suistavan maan feodaaliseen yhteiskuntaan ja johtavan umpikujaan (A27). Kaikkein kiihkeimmin niin järjestelmän toimintaa kuin järjestelmän periaatteitakin arvostelivat SPS:n johtohahmot sekä jonkin verran myös Jabloko. Venäjän nykyjärjestelmä kytkettiin samanlaiseen periferiseen roistokapitalismiin kuin mitä Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa (eli kehitysmaissa) on ja siihen, että tällaisella järjestelmällä ei olisi kehitysmahdollisuuksia (A15).

Uuden järjestelmän toiminta oli jäänyt kansalaisille epäselväksi. Lukuisilla alueilla ja kylissä kansalaiset olivat päättäneet boikotoida duuman vaaleja ja kiristää näin vallanpitäjiä samaan tapaan kuin neuvostoaikoina. Ongelmat, joihin kansalaiset kaipasivat ratkaisuja, liittyivät usein asumiseen eli asuntojen kylmyyteen ja juoksevan veden puutteeseen tai siihen, ettei työpaikoilla maksettu palkkoja. (A29.) Kansalaiset eivät ymmärtäneet, että duuman vaaleja boikotoimalla nämä asiat eivät muuttuisi, koska kyseiset asiat olivat aluehallinnon vastuulla ja valitukset tulisi kohdistaa sinne. Tässä näkyy selvästi menneisyyden vaikutus, jolloin valta oli keskitetty keskushallinnolle.

Ellen Mickiewiczin ja Andrei Richterin (1996, 110–111) mukaan Neuvostoliiton aikana äänestäjät käyttivät vaaleja edeltävää aikaa tuodakseen esiin arkielämään liittyviä, ei-poliittisia ongelmia ja käyttivät näitä ongelmia kaupan käynnissä auktoriteettien kanssa. Kansan valitukset käsittelivät sellaisia asioita kuten vesihuoltoa, puutteellista lämmitystä tai vuotavia kattoja (eli samoja ongelmia kuin aineistossani vuonna 2003). Myös ennen vuoden 1993 liittoneuvoston eli parlamentin ylähuoneen vaaleja äänestäjät vaativat epäkohtien korjaamista tai muuten he eivät äänestäisi. (Mt.) Edelleen vuoden 2003 duuman vaaleissa ainakin joillakin kansalaisilla oli sama käsitys vaaleissa vaikuttamisesta kuin neuvostoaikana.

Nykyisessä järjestelmässä kansalaiset eivät ymmärtäneet sitä, että vaaleja boikotoimalla ei voisi enää saavuttaa mitään. Nykyisen vaalijärjestelmän mukaan niiden, jotka valitsivat äänestysvaihtoehdon ”Kaikkia vastaan”, äänet jaettiin suhteellisesti voittajille, ja myöskään äänestämättä jättäneet eivät pystyisi vaikuttamaan asioihin (A29).

Tekstissä asetettiin jyrkästi vastakkain kansalaiset ja valta. Kansalaiset kärsivät asuntojen kylmyydestä, lämpimän veden puutteesta, palkkojen maksamattomuudesta, tehtaiden lopettamisesta ja kaupunkiradion liian kovasta musiikista. Kansalaiset yrittivät kiristää valtaa, koska valta ei tehnyt mitään eikä kunnioittanut ihmisiä. Ihmisten arkipäivän ongelmat nähtiin tyytymättömyyden ja äänestämättömyyden syinä ja selittäjinä. (A29.) Vaikka valta nähtiin ”pahana”, koska se ei välittänyt eikä kunnioittanut, myöskään kansalaisista ei välittynyt kovin hyvää kuvaa. Ihmiset olivat passiivisia kun odottivat, että vallan kiristäminen saattaisi johtaa parannuksiin, vaikka tosiasiallisesti heidän olisi kannattanut tehdä valitus paikallisille toimijoille jo heti kunkin ongelman ilmaannuttua. Samoin kummalliselta tuntui se, miksi kaduilla ja asunnoissa liian lujalla soivaan musiikkiin ärsyyntyneet ihmiset eivät hyökänneet boikotissaan paikallista radiokanavaa ja kaupungin hallintoa vastaan, vaan olivat päättäneet jättää äänestämättä duuman vaaleissa.

Tässä voisi olla kyseessä jonkinlainen kohtaamisongelma: järjestelmä oli muuttunut radikaalisti, ja hallinto ja sen työntekijät olivat alkaneet noudattaa uuden järjestelmän periaatteita. Järjestelmän toimintaa vaikeutti se, että tavalliset kansalaiset eivät olleet sisäistäneet uusia periaatteita ja elivät sen takia edelleen neuvostoaikaisen järjestelmän mukaan. Esimerkiksi venäläisten asuntojen huonoa kuntoa selitetään usein neuvostoajan valtion holhoamisella, mikä aiheutti sen, etteivät ihmiset tottuneet itse kantamaan vastuuta kun järjestelmä hoiti asiat heidän puolestaan. Uuteen järjestelmään sopeutuminen ei kuitenkaan käy hetkessä, ja kansalaisilla on myös tiedonpuutetta.

Vaalien jälkeen kansalaisille annettiin Izvestijassa aktiivisempi asema, heistä tuli subjekteja ja he halusivat saada valtaan voimia, jotka kuvastaisivat äänestäjiä paremmin kuin vanhat voimat (B4). Rodina, LDPR ja Jedinaja Rossiija olivat auttajia, joilla oli kyky vastata tähän kansalaisten tarpeeseen, kun taas KPRF, SPS ja Jabloko olivat vastasubjekteja, jotka edustivat

vanhaa aikaa (B4). Vallan ja niin kutsutun punaisen vyöhykkeen eli kommunistien perinteisen kannatusalueen suhteen todettiin oleellisesti muuttuneen:

1990-luvulla huomattava osa väestöstä tunsivat itsensä jonkun ahdistetun linnakkeen puolustajiksi, liittovaltion laajuiset televisiokanavat olivat heille ”juutalais-vapaamuurari-demokraattien” pesäkkeitä ja ensimmäistä presidenttiä monet pitivät vakavissaan amerikkalaisena vakoojana. ”Nyt vallan legitimizeetti on lähes täydellinen, mutta kaikki eivät ole vielä valmiita äänestämään vallanpuoluetta, koska siinä on vielä psykologinen este. (---) Siksi tehdään väliaikainen päätös: jotkut äänestävät LDPR:ää, jotkut toiset Rodinaa”.²⁸ (B4)

Vaalien jälkeen vallan ja kansan vastakkainasettelu jatkui. 50 miljoonaa kansalaista ei äänestänyt ja viisi prosenttia äänestäneistä äänesti kaikkia vastaan. Huomattavan suuri osa älymystöstä ja nuorisosta jätti äänestämättä. (B15.) Tosin vakiintuneissa demokratioissakin nuorison äänestysprosentti on alhainen, mutta koulutettujen ja korkeissa viroissa olevien äänestämättömyys ei ole lainkaan niin yleistä. Tämä on kenties venäläinen ominaispiirre, älymystön hiljainen protesti järjestelmän toimintaa vastaan.

Izvestijan mukaan duuman vaalit muuttivat oleellisesti Venäjän poliittista järjestelmää, mutta koska perustuslaki ei tietenkään samalla muuttunut, kuuluu tämä mielestäni enemmän järjestelmän toiminnan piiriin kuin järjestelmän periaatteiden alle. Izvestija kiisti Kremlin kannattajien mielipiteen siitä, että vaalitulokset kuvastaisivat sitä, että presidentin linja on oikea. Täysin samaa mieltä ei oltu Kremlin vastustajienkaan kanssa siitä, että kyseessä olisi vain ohjatun demokratian juhla. Izvestijan mukaan tapahtunut muutos oli tosiasiasa paljon syvempi:

Ensimmäiseltä näkemältä tämä on jonkinlainen uusi muoto monarkiasta. Vertikaalinen valta vaikuttaa melkein valmiiksi rakennetulta: kuuliaisat alueet, joukkotiedotusvälineiltä on riistetty oppositiomielisyys, puolueet ovat ohjauksessa ja nyt duuma on lähes täysin kontrollinalaisena.²⁹ (B1)

Izvestija ei pitänyt pelkkää valtapuolueen enemmistöä duumassa uudenlaisen politiikan toteuttamiseen riittävänä, vaan sen mukaan tarvittaisiin myös erilaiset talouden ohjaamisen periaatteet, uudenlainen hallintokoneisto sekä uudenlainen laintoteuttamisen kulttuuri (B1). Näillä ei oletettavasti tarkoitettu perustuslakia, vaan poliittista ja hallinnollista kulttuuria. Tällainen keskustelu on varmasti hyvin tyypillistä transitiomaassa, kun vanhan regimin purkamisesta on kulunut vain vähän aikaa kuten Venäjällä. Sinänsä on varsin loogista, etteivät

tällaiset totut tavat ja käytännöt muutu maassa nopeasti siitä huolimatta, että perustuslaki on muutettu uuden regiimin mukaiseksi. Venäläisen järjestelmän ongelmia selitettiinkin juuri menneisyydellä eli vanhalla kaskulla siitä, että:

ruotsalaisen sosialismin rakentaminen Neuvostoliittoon *oli* hankalaa, koska ruotsalaisia *oli* vähänlaisesti... ”Ruotsalaisia” ei ole myöskään uudessa duumassa.³⁰ (B1)

Poliittisesti passiivinen yhteiskunta nähtiin myös yhtenä syynä siihen, että ”poliittisten teknologien” eli presidentin tukijoiden oli helppo niin suoraan kuin hienostuneestikin manipuloida mielipiteitä (B1). Aineistossa oli nähtävissä mielenkiintoinen ristiriita, kun puhuttiin Jedinaja Rossijan eli niin sanottujen teknologien voitosta ja toisaalta siitä, mikä on demokratiaa. Kansalaiset äänestivät Jedinaja Rossijan voittoon, mutta yhtä hyvin he olisivat voineet äänestää ylivoimaisiksi voittajiksi oikeistodemokraatit. Kuitenkin tälle kansan valinnanvallan käytölle annettiin Izvestijassa varsin merkityksetön kuva, puhuttiin presidentin linjan ja hallinnon voitosta, ei siitä, että äänestäjien tahto olisi toteutunut.

Tässä Izvestijan puhettavat muokkasivat selvästi aivan omanlaista kuvaansa demokratiasta: demokratiaa olivat oikeistodemokraatit ja heidän edustamansa arvot, eikä niinkään se, että äänestäjät kilpailullisissa vaaleissa äänestivät valtaan ne, joiden arvoja kannattivat. Sen sijaan Putinin näkemyksen mukaan duuman vaalien tulos merkitsi juuri demokratian vahvistumista Venäjällä (B1). Izvestijan mukaan käsitteet demokratia ja liberalismi eivät olleet pelkästään syrjittyjä, vaan patriotismin käsitteellä ne oli syrjäytetty pelottavan kauas (B1).

Vaalit näyttäytyivät aineistossa arvojen taisteluna (B1). Niin sanotusti hyvinä pidetyt arvot, joihin kuuluivat demokratia, poliittinen oppositio, kansalaisyhteiskunta, teknisesti oikeudenmukaiset vaalit ja vapaat joukkotiedotusvälineet olivat vastakkain suhteessa huonoina pidettäviin arvoihin, joita olivat autoritarismi, kansallis-kapitalismi, georgialaisten tapa eli vilpillinen tapa hoitaa vaalit, joukkotiedotusvälineiden omistussuhteiden muutokset, piittaamattomuus väärinkäytöksistä ja duuman alistaminen hallinnon välineeksi. Vaaleissa hyvät arvot hävisivät ja huonot selviytyivät voittajiksi.

Vaalitulosta selitettiin Venäjän järjestelmän ja yhteiskunnan erityispiirteillä niin, että ihmiset ja erityisesti koulutettu väestö äänestivät niin kuin äänestivät, koska olivat väsyneitä demokraattiseen vallankumoukseen sekä kaupan ja aatteiden globaalisuuteen (B2). Putinin

hallintomallia verrattiin myös kiinalaiseen ja Pinochetin Chilen hallintotapaan, jossa talous kasvaa, mutta poliittista oppositiota ei ole, sekä neuvostoaikaan, koska Putin oli Brežnevin jälkeen ensimmäinen henkilö, jolla oli niin paljon valtaa (B2).

Jeltsinin aika, joka oli täynnä demokraattisia uudistuksia, asetettiin vastakkain nykyisen Kremlin kanssa, koska nykyinen Kreml käytti hyväkseen kansan epäterveitä mielialoja. Tämä oli jälleen yksi esimerkki arvojen taistelusta, joka oli havaittavissa aineistossa koko ajan, kun tavoiteltavat arvot olivat vastakkain ei-tavoiteltavien arvojen kanssa.

Izvestija ja sen haastattelemat asiantuntijat ja poliitikot olivat sitä mieltä, että duumassa ei ollut oppositiota, koska Jedinaja Rossijalla ja sen vallan lisääntymisellä oli kyky estää opposition muodostuminen. Oltiin kuitenkin varmoja, että ylipäätään yhteiskuntaan muodostuisi oikeisto-oppositio, jos ei olemassa olevista puolueista niin sitten altapäin. (B11.) Kun vaaleista oli kulunut muutama päivä, alkoi puhe muuttua juuri tähän suuntaan. Erään toimittajan mukaan:

”En ole sitä mieltä, että tämä on parlamentarismien ja demokratian romahdus (---) En usko autoritaaristen aikojen palaamisen uhkaan.”³¹ (B17)

Vaalitulosta hän selitti menneisyydellä:

”Miksi tulokset olivat sellaisia? Siksi, että kaikkea mitä on laitettu kansan päähän neuvostoaikana, ei voida sieltä poistaa.”³² (B17.)

Uuden ajan alku oli havaittavissa niin puhuttaessa duumasta kuin poliittisesta järjestelmästä ylipäätään:

Sillä aikaa kun häviäjät miettivät, mitä tehdä, voittajat keskustelevat vaihtoehtoista, joilla panna kuntoon maan koko poliittinen järjestelmä – tämä on uutta ja epätavallista.³³ (B20)

Uutta oli toisaalta niin keskustelu toimintatapanakin kuin halu ”laittaa maa kuntoon” oman edun tavoittelun ja kaupankäynnin sijaan.

Hallitseva puhetapa järjestelmän toiminnasta oli sellainen, että järjestelmä ei toimi. Yksi suurimmista ongelmista oli kansan ja poliittisen eliitin vastakkaisuus ja etäisyys toisistaan.

Vaalien jälkeen oli havaittavissa myös kilpailevia puhetapoja, joissa uskottiin opposition syntymiseen ja siihen, että Venäjä ei ole luisumassa autoritarismiin.

6.3.2. Vaalit ja vaalilain rikkomukset

Izvestijan mielestä vallanpitäjät eivät kuunnelleet kansaa. Tämä tuli erikoisella tavalla esille esimerkiksi tekstissä A11, jonka aiheena olivat kansalaisten puhelut keskusvaalikomission ”kuumalle linjalle”. Oudot, täysin keskusvaalikomitean työhön liittymättömät kysymykset olivat tekstin keskiössä, mutta selitykseksi kysymysten esittämiseen kuitenkin tarjottiin sitä, että:

Keskusvaalikomitean vaalien alla toimivaa ”kuumaa linjaa” seurattessaan Izvestija ymmärsi: suurimmalle osalle äänestäjistä on yksinkertaisesti tarpeellista, että valta kuuntelisi heitä.³⁴ (A11)

Toisena selityksenä tarjottiin myös sitä vaihtoehtoa, että kaikilla äänestäjillä ei ollut tietoa keskusvaalikomitean toiminnasta ja siksi he kysyivät keskusvaalikomissiolta mitä tehdä kun pesukone hajoaa (A11).

Vaalien suhteen kansalaisilla oli monia ongelmia: ehdokkaista ei ollut tarpeeksi tietoa saatavilla ja lisäksi television vaalilähetyksissä oli häiriöitä, joiden vuoksi ei ollut mahdollista saada selvää ehdokkaiden ohjelmista tai heidän vastauksistaan (A11). Myös vaalien järjestämisessä oli monia epäkohtia, joista osasta oltiin tietoisia jo ennen vaaleja. Etelä-Ossetiassa ja Abhaasiassa asuville Venäjän kansalaisille ei toimitettu lainkaan äänestyslippuja eikä vaalipiirejä järjestetty, mihin syynä olivat joko ulkopoliittiset ongelmat tai suuremmalla todennäköisyydellä byrokraattien ja virastojen väliset erimielisyydet (A18). Kreml nähtiin ainoana mahdollisena tahona, joka voisi ratkaista umpikujaan ajautuneen asian ja taata Venäjän kansalaisille mahdollisuuden äänestää parlamenttivaaleissa (A18). Niin valta kuin vastuukin olivat siis Kremlissä.

Toisaalta myös vaalien merkitys nykyisenlaisessa poliittisessä ilmastossa kyseenalaistettiin. SPS:n Boris Nemtsovin mukaan:

”Mielestäni presidentti Putinin aikana vaalit ovat alkaneet muistuttamaan enemmän häpäisyä. Vaalit kyllä ovat, mutta valinnan mahdollisuutta ei ole.”³⁵ (A27)

Itse vaalien ei odotettu sujuvan ongelmitta ja Izvestija halusi taistella vaalilain rikkomista vastaan jo etukäteen. Lehti tarjosi aktiivisen toimijan roolia kansalaisille korostaessaan, että kuka tahansa äänestäjä voi yrittää tehdä vaaleista puhtaammat eli lain mukaan toimitetut. Vaaleissa havaituista lain rikkomuksista olisi tärkeää valittaa, koska se oli ainut tapa, jolla voi vastustaa ”ohjattua demokratiaa”. Aiemmin ”ohjatulla demokratialla” tarkoitettiin lähinnä vallan keskittämistä Kremliin ja presidentille, ja esimerkiksi tiedotusvälineiden ja duuman toimimista ”ohjattuina”. Tässä tapauksessa termillä ”ohjattu demokratia” tunnuttiin viittaavan vaalilain ja erityisesti äänestäjien oikeuksien rikkomiseen, koska suurin osa mainituista rikkomuksista kohdistui juuri äänestäjien oikeuksiin.

Tämä ei kuitenkaan ole se merkitys, mitä esimerkiksi presidentti Putin tarkoittaa puhuessaan ohjattua demokratiasta, joten tässä sanomalehtitekstissä pyritäänkin transformoimaan käsitteelle uutta merkitystä. Ohjattu demokratia Putininkin käyttämänä on varsin epäselvä käsite, koska ainakaan länsimaisessa ajattelussa minkäänlainen demokratian ohjaaminen ei ole demokratiaa vaan jotakin muuta. Izvestija ottaakin tässä selvästi kantaa siihen suuntaan, että ”ohjattu demokratia” on nimenomaan kansalaisten oikeuksien rikkomista eikä mikään tapa järjestää maan politiikka. (A31.)

Vaalien jälkeen Izvestija kokosi ulkomaisten lehtien mielipiteitä, joiden mukaan kyseiset vaalit olivat kaikkein epädemokraattisimmat Jeltsinin valtaan tulon jälkeen (B2). Tämä jatkoi Izvestijan oman demokratiakäsityksen linjaa, eli vaikka vaaleissa oli vaihtoehtoja ja vaalilain rikkomuksia oli suhteellisen vähän, piti lehti kansalaisten tahdonilmaisua vaaleissa epädemokraattisena. Tosin ulkomaisten lehtien arvion mukaan valtion omistamat joukkotiedotusvälineet väärensivät vaalituloksen etukäteen (B1). Selitykseksi tarjottiin sitä, että hyödyttömät vaalit järjestettiin, koska Venäjällä vallitsee Putinin lain diktatuuri jonka mukaan vaalit täytyi järjestää (B2). Hallitus ei puolestaan välittänyt ulkomaiden varoituksista, koska hallitus ei ollut niin huolestunut vaalien väärinkäytöksistä kuin ulkomailla uskottiin (B2).

Myös Euroopan neuvoston edustajat päästettiin kommentoimaan vaaleja Izvestijan sivuilla. Heidän mukaansa Venäjän vaalit olivat vapaat, mutta epäoikeudenmukaiset, ja vaikka vaalien organisoiminen oli huipputasoa, olivat hallinnon resurssien käyttö ja kirjattujen vaalilain

rikkomusten määrä ennenkuulumaton. Äänestäjien harhauttamisena pidettiin sitä, että ehdokaslistoilla oli niin paljon sellaisia ihmisiä, jotka eivät aikoneet työskennellä parlamentissa, vaan olivat ainoastaan keräämässä ääniä puolueilleen. Vaalikampanjan aikaan Kremlin alaisina olevat joukkotiedotusvälineet esittivät avoimesti puolueellisia materiaaleja Jedinaja Rossijan hyväksi ja juuri Jedinaja Rossija herätti suuttumusta asettamalla ehdokaslistalleen paljon kuvernöörejä ja valtion virkamiehiä, jotka eivät tosiasiassa olleet kansanedustajiksi ryhtymässä. (B5.)

Näissä puheenvuoroissa – kuten myös monissa muissa – asetettiin kommunistit, SPS ja Jabloko vastakkain Jedinaja Rossijan kanssa. Toisaalta samanlainen vastakkainasettelu näkyi myös siinä, että vaaleissa voittaneet puolueet nähtiin tahoina, jotka mahdollistaisivat ulkomaiset sijoitukset, talouden kasvun ja uudistukset, kun taas hävinneet ja erityisesti kommunistit ajaisivat sijoittajat ulos maasta ja tekisivät maasta epävakaa (B7).

Vaalituloksen vääristelyä epäiltiin muun muassa siksi, että Venäjän kaukoidässä virallisten vaalien tulos poikkesi hyvin paljon galluppien tuloksista (B5). Tämä voidaan toisaalta kääntää myös galluppien kritiikiksi, koska ne eivät selvästikään antaneet kovin luotettavaa kuvaa venäläisten äänestäjien mielipiteistä. Monet luultavasti tekivät lopullisen äänestyspäätöksensä vasta viime tingassa tai sitten gallupeihin valikoituneet henkilöt eivät edustaneet kattavasti väestöä. Vaalitulokseen Izvestija otti kantaa myös näin:

Yleinen johtopäätös oli tällainen: kiitos luojan, jos tulokset olivat väärennettyjä. Entä jos eivät? Jos maa joka tapauksessa äänesti, kuten äänesti, niin tämä on maalle erittäin huono asia.³⁶ (B17)

RAN-tutkimuskeskuksen mukaan venäläisessä yhteiskunnassa oli kolme suurta ristiriitaa: konflikti rikkaiden ja köyhien välillä, konflikti venäläisten ja ei-venäläisten välillä sekä konflikti oligarkkien ja muun yhteiskunnan välillä (B4). Tutkimuskeskuksen mukaan vaalit eivät vääristäneet yhteiskunnan mielialaa vaan kuvastivat näitä epäterveitä mielialoja. Venäjällä sosiaalinen tyytymättömyys oli muuttunut etniseksi, eli ajateltiin ”että olemme köyhiä, koska olemme venäläisiä” ja tämän ajattelutavan avulla esimerkiksi Žirinovski ja Glazjev voittivat vaalit. Selityksenä tähän taas oli väestön helppo ja suuri suggeroitavuus ja Venäjän perinteisesti alhainen poliittinen kulttuuri. Asiantuntijat arvioivat venäläisten äänestäjien myös olevan melko herkkäuskoisia ja että heidän poliittiset mielipiteensä

muodostuivat pääasiassa television perusteella, vaikka televisio ei ollutkaan aina objektiivinen. (B17.)

Kremlin hallitsemia vaaleja kutsuttiin ”vieraaksi peliksi, jota pelataan vierailta säännöillä”, millä viitattiin vaaleissa tapahtuneisiin epäoikeudenmukaisuuksiin, kuten puolueellisiin tiedotusvälineisiin (B20). Lopulta vaalituloksen väärentämiskysymyksessä vastakkain asetettiin keskusvaalikomissio ja kommunistinen puolue. Keskusvaalikomission tehtävänä oli julkaista vaalien virallinen tulos ja omien sanojensa mukaan keskusvaalikomissio oli kiinnostuneempi kuin yksikään poliittinen puolue tutkimaan ilmoitukset vaalilainsäädännön rikkomisesta. Keskusvaalikomissio oli myös valmis ottamaan käyttöön kaikki keinot paljastaakseen sellaisen, joka oli yrittänyt vääristellä vaalien lopputulosta. Keskusvaalikomissio syytti epäsuorasti kommunisteja myös siitä, että nämä eivät suostuneet katsomaan totuutta silmiin siksi, että vaalien lopputulos ei ollut heille mieleen. (B22.)

Tekstissä syntyi vastakkainasettelu myös vaalikomissioiden välille. Toisella puolella olivat lainmukaisesti vaalit hoitaneet vaalikomissiot ja vastakkaisella puolella lakia rikkoneet ja vaalijärjestelmää väheksyvät vaalikomissiot, joista tulisi keskusvaalikomission puheenjohtajan mukaan päästä eroon. Erityisen suuri ongelma oli äänestäjälisöjen teko, koska joillain alueilla jopa kymmenen prosenttia äänioikeutetuista puuttui listalta. Osassa valituksista oli sen sijaan kyse poliittisista syytöksistä. (B30.)

Asiantuntijat päästettiin tarjoamaan selityksiä sille, ettei duuman vaalien tulos ollut sellainen kuin monet poliitikot olivat luvanneet:

Lähes joka viides äänestäjä päätti vasta vähän ennen vaalipäivää tai vasta vaalipäivänä ketä äänestää. (---) Yli puolet kansalaisista, jotka äänestivät Rodinaa, tekivät päätöksensä vasta ihan viimeisinä päivinä. (---) Jotkut siitä neljän prosentin ryhmästä, jotka tekivät päätöksensä vasta äänestyskopissa, häkelyivät ja äänestivät sattumalta mitä tahansa puoluetta. (---) 43 prosenttia ilmoitti, ettei mennyt vaalipaikalle.³⁷ (B22)

Izvestija siis kritisoi osaltaan myös äänestäjiä, jotka äänestämättömyydellään aiheuttivat vaalituloksen (B22).

Puheen siirtyessä presidentinvaaleihin monet puolueet pohtivat sitä, osallistuisivatko vaaleihin lainkaan ja jos osallistuisivat, kuka olisi sopiva ehdokas. Jedinaja Rossija ja Rodina

olivat päättäneet tukea Putinia, kommunistit pohtivat mahdollista vaalien boikotointia, ja SPS ja Jabloko kävivät neuvotteluja yhteisestä ehdokkaasta tai osallistumisesta boikottiin kommunistien kanssa. Varsin mielenkiintoinen oli Izvestijan arvelu ja selitys oikeiston päätöksestä:

Vielä yksi vaihtoehto on mahdollinen oikeistolle: heitä pyydetään asettamaan joku ehdolle, jotta ulkomaailma ei hämmenny ehdokkaiden puutteesta ja yritä väittää vaaleja vaihtoehdottomiksi niiden pitämisen jälkeen.³⁸ (B20)

Tässä asetettiin vastakkain Venäjä ja ulkomaailma, eli vaikka maan sisällä oli paljon jakolinjoja ja väitteitä vaalien epärehellisuudesta, oli tärkeää, etteivät ulkomaat pääsisi arvostelemaan Venäjällä pidettäviä vaaleja.

Presidentinvaaleista puhuttiin nyrkkeilymetaforilla: presidenttiehdokkaiden määrän vähenemistä kutsuttiin Putinin ”tyrmäyssuosioiksi”, kun taas muut ehdokkaat olisivat tulevissa vaaleissa ”sparraajia” nykyiselle presidentille eli ainoastaan harjoitusvastustajia, jotka häviäisivät ja olisivat keino, jolla presidentti voisi näyttää suosionsa ja voittaa kunniakkaasti (B23). Jablokun mukaan presidentinvaaleihin ei kannattaisi osallistua, koska Putin voittaisi kuitenkin ja olemassa olevissa olosuhteissa vapaat, tasa-arvoiset ja kilpailulliset vaalit eivät olleet mahdolliset (B24).

Yhteenvedon voidaan siis sanoa, että Izvestija kuvasi sekä duuman vaalit että tulevat presidentinvaalit epäoikeudenmukaisina ja duuman vaalit myös osittain epärehellisinä. Ainakin mitä vaaleihin tulee, järjestelmä toimi huonosti ja toisaalta myös siirtymä demokratiaan oli kokenut takaiskuja. Tähän olivat syyäitä sekä poliittinen eliitti että kansalaiset.

6.4. Järjestelmän periaatteet

6.4.1. Puoluejärjestelmä

Puoluejärjestelmää pidettiin Izvestijassa ainakin osittain toimimattomana. Mielenkiintoista oli se, että Venäjän perustuslaissa mainitusta monipuoluejärjestelmästä (Venäjän perustuslaki,

artikla 13:3) puhuttiin aineistossa varsin vähän, mutta sen sijaan kaksipuoluejärjestelmä nähtiin tavoiteltavana. Tässä luultavasti vaikutti muuallakin aineistossa havaittavissa oleva vertailu länsimaihin ja mallin ottaminen yhdysvaltalaisesta järjestelmästä.

Monipuoluejärjestelmä kuvattiin Kremlin muodostamana ja ohjaamana, samaan tapaan kuin demokratia oli Kremlin ohjaamaa. Kremlin tulkittiin haluavan viedä ohjattu demokratia absurdiuteen asti, ja nykyjärjestelmää verrattiin sätkynukkeihin, joita Kreml nykyarunpätökästä ohjaten tilannetta ylhäältä päin (A27). Järjestelmää pidettiin kuitenkin epävakana ja uhkana oli sätkynukkejen eli erityisesti kansallissosialististen puolueiden vapautuminen naruistaan ja ohjauksesta. Tällainen puhe antoi sellaisen käsityksen, että Kremlin ohjailu oli kuitenkin parempi kuin kansallissosialististen puolueiden itsenäinen toiminta.

Länsimaisesta näkökulmasta tämä vaikuttaa erikoiselta ajatukselta varsinkin suhteessa siihen, että se oli oikeistolaisen demokraattipuolueen johtajan esittämä. Kansallissosialistit olivat suosittuja nimenomaan kansan keskuudessa, eli eikö myös niille kuulunut kansanedustamisen oikeus? Vallan keskittyminen presidentin käsiin olisi jotenkin turvallisempaa, kun kansallissosialistit eivät toimisi itsenäisesti. Tässä ei kiinnitetty huomiota siihen, että demokratiaa tavoiteltaessa parlamentin tulisi olla vastapaino presidentille tai että kansallissosialisteilla oli kansan tuki takanaan ja niiden toiminnan voisi nähdä siten oikeutettuna.

Yksipuoluejärjestelmä mainittiin vain ohimennen mahdollisena uhkakuvana, vaikkakin esimerkiksi Vladimir Žirinovski myönsi vaalien jälkeen tehdyssä haastattelussa nimenomaan tavoittelevansa ensin LDPR:n ja Jedinaja Rossijan muodostamaa kaksipuoluejärjestelmää ja sen jälkeen oman puolueensa ylivoima-asemaa (B10). Toisaalta kyseisellä henkilöllä oli sellainen maine, että tällainen puhe ei välttämättä ollut kovin suuri yllätys eikä sitä luultavasti otettu kovin vakavissaan. Samoin myös Rodinan Dmitri Rogozin oli maininnut kaksipuoluejärjestelmän muodostamisen tavoitteekseen. On tietenkin mahdollista, että nämä lausunnot syntyivät vaalivoiton mukanaan tuomassa huumassa, koska vaaleissa hävinneet puolueet eivät vastaavasti puhuneet puoluejärjestelmän muuttamisesta.

Vaalien alla tehtyjä mielipidemittauksia tulkittaessa selitettiin myös, että Venäjä oli liikkumassa kohti puolitoistapuoluejärjestelmää, mikä tarkoitti sitä, että kaikki muut puolueet voisivat siirtyä lepotilaan (A14). Jablokoa ja SPS:ää puolestaan kehoitettiin yhdistymään, koska niiden loppumattomien konfliktien nähtiin raivaavan tietä autoritarismille (A19), eli vastavoimien hajaannus oli osittain vastuussa Jedinaja Rossijan suosiosta. Tällainen kansalaisten etuja ajavien demokraattien sekä autoritarismiin suuntaavan ”vallan puolueen”, eli Jedinaja Rossijan vastakkainasettelu oli aineistossa yleisesti havaittavissa. Lukijalle välittyi käsitys siitä, että jos ei halua Venäjän liikkuvan kohti autoritarismia, tulisi vaaleissa antaa ääni joko Jablokolle tai SPS:lle.

Jedinaja Rossijan äänestämällä tai vastaavasti demokraattien äänestämättä jättämisellä voisi SPS:n Irina Hakamadan mukaan olla kauheat seuraukset:

”(--) ajatelkaa kun menette vaaleihin. Jos äänestätte vallanpuoluetta, asiat saattavat päättyä huonosti – kukaan ei palaa auttamaan. Jotta mielivaltaa voi vastustaa, tarvitaan poliittinen vastapaino.”³⁹ (A21)

Myös ”kaikkia vastaan” äänestäminen hyödyttäisi eniten juuri Jedinaja Rossijaa, koska venäläisessä vaalijärjestelmässä ”kaikkia vastaan” annetut äänet jaettiin vaalien voittajille samassa suhteessa. Venäjälle parhaana vaihtoehtona pidettiin sitä, että kummallakaan Jedinaja Rossijalla tai kommunisteilla ei olisi enemmistöä duumassa, vaan vaa’ankieliasemassa olisivat demokraatit. (A27.)

Ennen vaaleja odotettiin, että puoluejärjestelmä muotoutuisi tulevaisuudessa niin, että vuoteen 2008 mennessä päätaistelu olisi uudistusmielisten modernistien ja kansallispopulistien välillä (A33). Uudistusmieliset modernistit voitiin mieltää Jablokoksi ja SPS:ksi ja niiden mahdollisiksi seuraajiksi, kun taas kansallispopulisteja olivat erityisesti LDPR ja Rodina.

Vaalien jälkeen asiantuntijat suhtautuivat kaikesta huolimatta optimistisesti tulevaisuuteen ja heidän mukaansa Jedinaja Rossijan voitosta huolimatta maahan ei olisi tulossa yksipuolueisuutta tai -ideologisuutta. Vanhojen puolueiden eli KPRF:n, SPS:n ja Jablokon luhistumisen syiden sanottiin olevan aluetasolla, koska nämä puolueet eivät pystyneet vastaamaan alueilla olevien äänestäjien kysymyksiin. (B4.) Izvestijan mukaan Rodinan

johtaja Dmitri Rogozin mainitsi vaalien jälkeen mahdollisuudesta perustaa uusi vasemmisto eli labour-puolue Rodinan pohjalta. Tämä puolue:

(---) voisi yhdessä konservatiivisen puolueen (eli näyttää siltä että Jedinaja Rossijan) kanssa olla perustana normaalin – länsimaiseen tapaan – kaksipuoluejärjestelmän muodostamisessa Venäjälle.⁴⁰ (B19)

Jablokon ja SPS:n mahdollisesti poistuessa poliittiselta kartalta niiden tilalle ennustettiin tulevan uusi ”amerikkalaistyyppinen” oikeistopuolue, joka ottaisi oikeiston ja Jablokon paikan seuraavissa duuman vaaleissa vuonna 2007 (B24). SPS:n johtaja Boris Nemtsov oli kuitenkin alkavasta poliittisesta kaudesta seuraavaa mieltä:

Presidentti ja hänen hallintonsa perustavat yksipuoluejärjestelmän. Kyllä siinä voi näennäisesti olla vasemmisto, oikeisto jne. Mutta päätökset tehdään yhdistettynä ja yhdellä tavalla. Sellaiset poliittiset mallit ovat tunnettuja: latinalaisamerikkalainen, japanilainen, eteläkorealainen. Se on korporatiivisen valtion malli, joka nojautuu taloudessa yrityksiin ja tuottaa köyhyyttä ja rikkautta yhtä aikaa.⁴¹ (B25)

Venäjän puoluejärjestelmän nähtiin olevan murroksessa. Käsitukset siitä, oliko vaalien seurauksena syntynyt yksi- vai puolitoistapuoluejärjestelmä vaihtelivat. Jotkut tahot tavoittelivat avoimesti kaksipuoluejärjestelmää, joka nimettiin ”normaaliksi”.

6.4.2. Lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovalta

Izvestijan puheessa yksi suurimmista esiin nousseista ongelmista olivat valtasuhteet, toisaalta duuman, hallituksen ja presidentin välillä, mutta toisaalta myös periaatteelliset kysymykset lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovallan erottamisesta tai keskinäisestä riippuvuudesta. Monet eri tahot nostivat esille itsenäisen tuomiovallan puuttumisen Venäjällä. Esimerkiksi yleisen syyttäjän ei katsottu kuuluvan niin toimeenpanevaan, lakiasäätävään kuin tuomiovaltaankaan, ja myös valvonnan puute oli ongelmana, kun syyttäjänvirasto valvoi itse itseään (A10). Erityisesti demokraatteihin ja oikeistoon kuuluvat näkivät syyttäjänviraston vanhentuneen ja tehottoman järjestysvallan tukijana (A10) ja itsenäisten tuomioistuimien saaminen maahan asetettiin tavoitteeksi.

Robert M. Buergenthalin (1997) mukaan yksi suurimpia ongelmia Venäjän oikeuslaitoksessa on konflikti oikeuslaitoksen ja ”prokuraturan” eli yleisen syyttäjänviraston välillä.

Neuvostoaikoina syyttäjänviraston toimivaltaan kuului valvoa lainsäädäntöä, mukaan lukien tuomioistuimia, lakia valvovia viranomaisia sekä siviili- ja hallintotoimistoja. Sitä pidettiin myös yhtenä hallinnon tehokkaimmista osista, suurelta osin siksi, ettei mikään taho valvonut sen toimintaa. (Mt., 29.) Aineistossani tuli selvästi esiin, että syyttäjänvirasto ei edelleenkään ollut minkään valvonnan alaisena, ja instituution muokkaaminen perinteiseen vallan kolmijakoon oli pahasti kesken.

Jablokon johtajan Javlinskin mukaan Venäjällä ei ollut itsenäistä tuomiovaltaa eikä itsenäisiä lainsäätäjiä tai joukkotiedotusvälineitä, koska liike-elämä ja valta olivat sulautuneet toisiinsa (A15). Ainakin joidenkin lainsäätäjien itsenäisyyden voi asettaa kyseenalaiseksi, koska monet duuman edustajat ja vaaleissa ehdolla olevat johtivat suuryrityksiä tai olivat niiden omistajia.

Tutkijoiden mukaan niin Venäjällä kuin muissakin entisen Neuvostoliiton maissa näkyy edelleen neuvostoliittolainen perinne, jossa tuomio-, lainsäädäntö- ja toimeenpanovalta kuuluivat pienelle poliittiselle eliitille. Tämä rakenteellinen perinne vaikeuttaa edelleen eri valtojen erottamista toisistaan ja eturistiriitojen ratkaisemista. (Sutch 1997, 18.) John Braithwaiten (1998, 344) mukaan silloin kun kaikki instituutiot eli valtion instituutiot, markkinainstituutiot ja kansalaisyhteiskunnan instituutiot ovat vahvoja, ovat ne parhaiten kykeneviä ylläpitämään luottamusta ja tarjoamaan vastavoiman luottamusta mahdollisesti väärinkäyttävillä instituutioilla. Se, että Venäjällä kaikki nämä instituutiot eivät ole vahvoja, voi olla yksi selittäjä kansalaisten hallintoa kohtaan tuntemalle epäluottamukselle.

Parlamentaarinen valvonta, eli duuman oikeus saada tietoa ja valvoa hallituksen toimia nousi myös useasti esille, sekä haastatteluissa että Izvestijan omissa linjanvedoissa. Esitettiin myös sellainen väite, että niin kansan valitsema presidentti kuin myös poliittiset puolueet olivat voimattomia hallituksen edessä (A21). Tämä näkemys poikkeaa ainakin jonkin verran yleisestä länsimaisesta käsityksestä, jonka mukaan juuri presidentti Putin on itsevaltiaan asemassa. Toisaalta varsinkin Putinin ensimmäisen kauden alussa myös länsimaisissa sanomalehdissä usein esitettiin, että Putin on hallinnossa vain sätkynukke, jota taustavoimat määräilevät. Venäjällä vallan sanottiin kuuluvan byrokraateille, joiden edessä poliittinen luokka oli luovuttanut (A21). Byrokratiaan nojautuminen kuvattiin menneisyyteen liittyvänä, koska se oli Neuvostoliitossa yksi järjestelmän ominaispiirteistä, ja tsaarin valta romahti

vuonna 1917 osaltaan järjestelmän byrokratian takia (A21). Nyt tulisikin nimenomaan katsoa tulevaisuuteen, tavoitella länsimaisen mallista demokratiaa ja luopua vanhoista venäläisistä byrokratian rakenteista.

Ongelmana oli myös se, että puolueilla oli liian vähän valtaa: ne eivät muodostaneet hallitusta tai pystyneet osallistumaan tärkeiden päätösten tekemiseen. Ratkaisuksi hallituksen ja byrokraattien liian suureen valtaan tarjottiin hallituksen likvidoimista ja täyden vallan siirtämistä kansan valitsevalle presidentille. Tämä ehdotus tuli oikeiston eli itseään demokraateiksi kutsuvien taholta. Järjestelmän valtasuhteet olivat kierot, koska parlamentti oli Kremlin kontrollin alaisena eikä pystynyt valvomaan hallituksen toimia. (A21.)

Toisena vaihtoehtona tarjottiin sitä, että puolueet muodostaisivat hallituksen. Kuitenkin suhtautuminen siihen, että vaaleissa voittaneet puolueet muodostaisivat hallituksen, oli varsin varovainen, koska historiassa oli jo ollut sellainen hallitus ja tämä oli lopulta johtanut parlamentin hajottamiseen. Oikeistodemokraattien mielestä paras järjestelmä olisikin sellainen, jossa presidentti hoitaisi myös pääministerin tehtävät. (A27.) Toisaalta Izvestijan mukaan Venäjällä hallitusta ei kuitenkaan voitaisi muodostaa vaalien pohjalta, koska sitä varten pitäisi olla puolueita, joille olisi suuri kysyntä ja jotka esittäisivät vaihtoehtoisia ohjelmia (B13).

Ennen vaaleja tehdyissä arvioinneissa asiantuntijat pitivät selvänä, että duuma tulee olemaan maltillinen ja presidenttiä tukeva, koska järjestelmässä tulee olla ”käyttöhihna” eli toiminnan mahdollistava yhteys presidentin ja duuman välillä. Se, että Kreml todennäköisesti saisi vaaleissa parlamentaarisen enemmistön, arvioitiin epädemokraattiseksi kehityssuuntaukseksi. Samoin sitä, että kansan valitsema duuma kysyisi presidentiltä miten sen tulee kussakin tapauksessa äänestää, pidettiin vääräytenä (A14). Varsinkin vaaleja lähestyttäessä myös erilaiset mielipiteet pääsivät ääneen: valtion vahvistuminen eli nimenomaan Kremlin vallan vahvistuminen duumassa kytkettiin talouden vahvistumiseen (A33).

Tätä mieltä olivat länsimaisten ja kansainvälisten finanssiyhtiöiden edustajat, jotka siis uusintivat puheellaan Putininkin usein lausumia käsityksiä vahvasta valtiosta maan kehityksen takaajana. On sinänsä ymmärrettävää, että rahoitusmarkkinat vaativat toimiakseen

ylipäättään vakaan ilmapiiriin, kattavan lainsäädännön sekä yleisen yhteiskunnallisen lainkuuliaisuuden. Finanssiyhtiöissä arvioitiin vaalien vaikuttavan myös ensimmäistä kertaa Venäjän ”ohjatun talouden” suuntaan, jonka arvioitiin lähitulevaisuudessa kuvastavan interventio politiikkaa eli valtion puuttumista talouteen, ja ajavan eteenpäin taloudellisen kasvun ajattelua (A33).

Vaalit muuttivat vallanjakoa niin, että presidentistä tuli järjestelmän ainut tärkeä toimija ja duuma ei puolestaan enää ollut toimeenpanovallan lisä vaan ainoastaan presidentin kumileimasin (B1). Tässä Izvestijan oma puhe poikkesi selvästi esimerkiksi länsimaisten finanssiyhtiöiden arvioista, joiden mukaan duumasta tulisi tärkeä elementti järjestelmässä vasta vaalien jälkeen (A33). Ainakin heti vaalien jälkeen Izvestijan käsitys oli se, että duuma oli menettänyt sen vallan mitä sillä oli tähän asti ollut ja muuttunut ainoastaan presidentin hallinnon yhdeksi osaseksi.

Vaalien jälkeen Izvestija pohti Venäjän kansanedustuslaitoksen alennustilaa:

Galluppien mukaan duuma on instituutio, joka on kaukana suosituimmasta ja edustajat herättävät Venäjän kansalaisissa pysyvää epäluottamusta.⁴² (B13)

Artikkelissa asetettiin vastakkain epäluottamusta nauttivat duuma, sen edustajat ja ohjelmattomat, ei-massapuolueet suhteessa normaaliin parlamentarismiin. Toinen merkittävä vastakkainasettelu oli Venäjä vastaan kehittyneiden maiden enemmistö. Venäjällä duuma oli vain kaupankäyntipaikka ja presidentillä oli kaksisuuntainen rooli (hallitus ja sen ohjelma olivat presidentille vastuussa, vaikka presidentti samaan aikaan johti hallitusta). Kehittyneiden maiden enemmistössä hallitus taas muodostettiin vaalien pohjalta, edustajat kontrolloivat toimeenpanovaltaa, tekevät kyselyitä, kyselevät ministeriöiltä ja asioiden vaatiessa suorittivat parlamentaarisia tutkintoja. (B13.) Izvestija rakensi puheellaan tavoiteltavia arvoja, jotka olivat erilaisia ja jännitteisessä asemassa suhteessa nykyisiin arvoihin.

Duuman heikkoutta selitettiin sen keskeneräisyydellä ja historian taakalla:

Venäläiset edustajat ovat kauan tavoitelleet, mutta he eivät ole saaneet lain takaamaa oikeutta parlamentaariseen tutkintaan. Tämä on raskas seuraus heikon presidentin aikakaudesta ja ”suuntauksien sodasta” mikä näkyy erityisen selvästi vahvan ”presidentin vertikaalin” aikakautena. Täytyy sanoa suoraan: venäläinen duuma on

keskeneräinen parlamentti ja pysyy sellaisena mikäli uuden duuman edustajat käyvät vain kauppaa entiseen malliin eivätkä kontrolloivat toimeenpanevaa valtaa.⁴³ (B13)

Heikolla presidentillä viitattiin ilmeisesti Jeltsiniin ja ”suuntauksien sodalla” Neuvostoliiton hajoamisen jälkeisiin erilaisiin käsityksiin siitä, mihin suuntaan maata tulisi kehittää. ”Heikkous” ei välttämättä ole mikään mairitteleva termi presidentille, kun taas vahvuudesta ja lujuudesta puhumisen voisi ajatella vetoavan erityisesti venäläiseen yleisöön. Tällainen tapa puhua oli siis myös keino tukea presidentti Putinia.

Ratkaisuksi Izvestija ehdotti avoimen kilpailun pohjalta muodostettavaa hallitusta, mikä tekisi hallituksen muodostamisesta julkisemman ja helpommin ymmärrettävän kansalaisille. Kilpailun takia hallitus toimisi tehokkaammin, koska se haluaisi pysyä vallassa kilpailijoitaan vastaan. Lisäksi presidentin valta lisääntyisi ulkopoliitikassa ja hallintouudistuksissa, kun taas duumasta tulisi ”normaali” parlamentti, joka kontrolloisi toimeenpanovaltaa ja pystyisi vaikuttamaan hallituksen muodostamiseen. (B13.)

Vaikka hallitus, Jedinaja Rossija ja presidentti yhdistettiin toisiinsa kautta koko aineiston, kohdistui kritiikki yleensä enemmänkin hallitukseen ja Jedinaja Rossijaan, ei presidenttiin. Monet sellaiset puolueet, jotka arvostelivat Jedinaja Rossijaa, kannattivat presidenttiä ja hänen ajamiaan lakiprojekteja. Koska duuman ja presidentin vastakkainasettelu väheni tai jopa katosi aineistosta vaalien jälkeen, rakensivat tekstit uutta jännitettä duuman alistaneen presidentin ja kansalaisten mielipidemittauksissa toivoman opposition välille (B18). Tämän opposition muodostamisessa avainpaikalla oli uusi duuma, joka oli niin auttajana kuin vastustajana, koska sillä oli mahdollisuus ratkaista syntyisikö oppositiota vai ei.

Tutkimuskeskus WCIOMin asiantuntijoiden mukaan venäläiset kannattivat toimeenpanovallan ja lainsäädäntövallan vuorovaikutusta, mutta vastustivat sitä, että duuma olisi liian alisteinen presidentille ja hallitukselle (B18). Kuitenkin lehden mukaan Putin oli Jedinaja Rossijan korkein neuvosto, ajoi uudistuksia ja ohjasi, ja samaan aikaan Gрызlov oli voimakas ”harmaakarhu”, joka ajoi Putinin hallinnon uudistukset läpi. Tällä voimaparille ei enää ollut vastustajia, vaan valtiollinen valta oli täysin heidän käsissään. (B26.)

Vaikka kansalaiset olivatkin sitä mieltä, että uusi duuma tulisi työskentelemään paremmin kuin vanha, kansalaiset kritisoivat uusia valtasuhteita. Erityisesti korkeakoulutetut, korkeatuloiset, suurkaupunkien asukit ja tiettyjen puolueiden (KPRF, Rodina, Jabloko, SPS) kannattajat olivat mielipidemittauksissa keskimääräistä useammin sitä mieltä, että parlamentin tulisi tehdä päätökset riippumattomasti suhteessa presidenttiin. Kansalaiset eivät myöskään kannattaneet sitä, että Jedinaja Rossija ottaisi kaikki duuman johtopaikat itselleen tai että hallitus muodostettaisiin voittajapuolueiden pohjalta. (B31.) Toisin sanoen suhtautuminen vaalitulokseen oli kansalaisten parissa kaksijakoinen: toisaalta duuman institutionaalisen suorituksen uskottiin paranevan, mutta valtasuhteiden ei silti haluttu menevän siihen suuntaan kuin ne väistämättä näyttivät menevän.

Hallitsevan puhetavan mukaan Venäjällä ei ollut varsinaista vallan kolmijakoa. Tuomiovalta ei ollut koskaan ollutkaan itsenäinen ja vaalien jälkeen myös lainsäädäntövalta tuli alistetuksi toimeenpanovallalle. Suhtautuminen tähän oli ristiriitaista, koska lainsäädännön nähtiin tehostuvan vaalien jälkeen, mikä oli myönteistä, mutta itsenäisyyden menetys oli kielteistä.

6.4.3. Perustuslain muuttaminen

Izvestijassa oli etenkin vaalien jälkeen selvästi havaittavissa käsitys, että jossain vaiheessa Putinin toisen kauden lopulla Venäjän perustuslakia tullaan muuttamaan niin, että Putinin valtakausi voi jatkua. Esimerkiksi Gennadi Troševin vaalikampanjaan kuului puhua sen puolesta, että presidentin ja kuvernöörin kausia jatkettaisiin siinä tapauksessa, että johtaja osoittautuisi hyväksi (A23). ”Hyvän” johtajan tulisi hänen mielestään työskennellä 15 tai 20 vuotta, vaikka Izvestija pitikin tätä lähinnä presidentin mielistelynä. Toisaalta tällaisen puheen voisi tulkita myös äänestäjien mielistelyksi, koska äänestäjät olivat mielipidemittausten mukaan varsin tyytyväisiä presidenttiinsä, ja monet aikoivat äänestää presidenttiä tukevaa puoluetta. Tämä voisi kannustaa Jedinaja Rossijan lisäksi myös muita puolueita liikkumaan ideologisesti lähemmäs presidenttiä, samalla tavoin kuin monissa maissa puolueet liikkuvat vaalien alla lähemmäs ideologista keskustaa.

Vaalien jälkeen ensimmäinen artikkeli oli otsikoitu näyttävästi ”Ajatus kolmannesta”⁴⁴ (B1). Jedinaja Rossijan voitto kytkettiin siihen, että kun maasta puuttuisi vakavasti otettava

vastarinta, alkaisi perustuslain uudelleen kirjoittaminen niin, että joko Putinin toinen kausi jatkuisi tai kolmannelle kaudelle jatkaminen tehtäisiin mahdolliseksi. Lehden mukaan monet pitivät sillä hetkellä ajatusta absurdina, mutta saattaisivat joutua muuttamaan mielensä. (B1.)

Vaalien jälkeen LDPR:n johtaja Žirinovski ilmoitti, että mikäli presidentti haluaisi ottaa perustuslain uudelleenkäsitteilyyn, niin LDPR tukisi häntä tässä (B10). Koska presidentillä oli duumassa lähes täydellinen tuki, ei perustuslain muuttamiselle varsinaisesti olisi ollut mitään esteitä. Aineistoni perusteella sitä myös odotettiin vuoden 2003 duuman vaalien jälkeen ja tukeakin uudistukselle olisi löytynyt. Kuitenkaan perustuslakia ei ole ainakaan vielä muutettu ja näillä näkymin Putin ei tule jatkamaan Venäjän presidenttinä vuoden 2008 jälkeen. Syynä tähän voisivat olla presidentin demokraattiset tavoitteet eli haluttomuus murtaa perustuslailla rakennettuja demokraattisia käytäntöjä. Toisena syynä voisi olla se, että ulkomaiden suhtautuminen presidentin kauden pidentämiseen on ollut hyvin negatiivisia ja toisaalta Putin olisi juuri ulkomaiden silmissä joutunut syömään sanansa demokratian rakentamisesta ja vahvistamisesta.

Maan sisällä ajattelutapa oli erilainen eikä suhtautunut tuomitsevasti Putinin valtakauden mahdolliseen pidentämiseen. Jopa demokraattina tunnettu Neuvostoliiton viimeinen presidentti Mihail Gorbatšov oli sitä mieltä, että Putinin kolmas kausi olisi mahdollinen, koska kansalla oli ”sellainen tarve” ja kansan viimeinen toivo oli presidentissä. Myös vastuu oli hänen mukaansa kokonaan presidentillä, koska maassa ei ollut välivoimia, joille vastuun voisi sysätä. (B15.)

SPS:n johtajan Nemtsovin mukaan Jedinaja Rossija sai niin suuren koalition duumaan, koska sen piti olla valmis muuttamaan perustuslakia niin kuin presidentti käskyy (B25). Tässäkään yhteydessä ei mainittu sitä, että kansa äänesti Jedinaja Rossijan valtaan eli kyseessä ei ollut mikään laitton vallankaappaus. Lukuisten sitoutumattomien ja yhden ehdokkaan alueiden edustajien haalimista jättikoalitioon voidaan kyllä pitää demokratian kannalta arveluttavana. Edustajien loikkaukset eivät varmasti myöskään olleet omiaan lisäämään kansalaisten luottamusta edustajiin, puolueisiin, duumaan tai ylipäätään politiikkaan. Tätä näkökulmaa Izvestija ei nostanut esille, vaan huomio oli muissa, edellisissä alaluvuissa käsitellyissä näkökohdissa.

Ajatus Putinin presidenttikauden jatkamisesta nostettiin Izvestijassa selvästi esiin ja sitä jopa odotettiin. Mitään varmuutta asiasta ei tietenkään ollut, koska vuoden 2008 presidentinvaaleihin oli vielä melko pitkä aika.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Luvuissa viisi ja kuusi pyrin nostamaan esille erityisesti niitä asioita, jotka aineistossa nousivat esille tärkeinä ja hallitsevina teemoina ja näkökohtina. Loppujen lopuksi Izvestija uutisoi sängen vähän ehdokkaista ja duumaan valituista henkilöistä ja sen sijaan enemmän järjestelmästä ja instituutioista. Tämä ei siis ainakaan viittaa uutisoinnin voimakkaaseen henkilöitymiseen, vaikka puolueiden johtajat ja heidän henkilökohtaiset mielipiteensä painottuivatkin puheenvuoroissa puolueita enemmän. Ehdokkaita koskeva vähäinen uutisointi oli negatiivista ja se keskittyi lähinnä ehdokkaiden valheisiin ja rikoksiin.

Yksi tärkeimmistä tutkimustuloksista oli havaittu puolueellisuus niin, että Jablokoon ja SPS:n suhtauduttiin myönteisesti, niiden edustajat saivat puhua huomattavan paljon, niiden ohjelmia esiteltiin enemmän kuin muiden puolueiden ja ne kuvattiin jonkinlaisina kansan auttajina ja järjestelmän pelastajina. Toisaalta taas kommunisteihin suhtauduttiin hyvin negatiivisesti kautta linjan, KPRF oli esimerkiksi menneisyyden jäännös ja uhka taloudelle. LDPR sai pääasiassa kielteistä huomiota osakseen. Myös Rodinasta puhuttiin usein negatiivisessa sävyssä, tosin puolue kuitenkin kuvattiin vetovoimaisena ja nykyaikaisena. Jedinaja Rossijasta puhuttiin ohjelmattomana puolueena, jonka ainut tehtävä oli edistää Putinin uudistuksia. Puolueeseen kohdistuva kritiikki kohdistui usein myös järjestelmän toimintaan ja periaatteisiin.

Aineiston puhujilla oli kaksi hallitsevaa ja keskenään kilpailevaa puhetapaa. Demokraatit puhuivat vaalituloksesta ja presidentin vallan kasvamisesta autoritarismin vahvistumisena ja Jedinaja Rossijan voitosta yksipuoluejärjestelmän syntyä. Vaalivoittajat ja monet

asiantuntijat sen sijaan olivat sitä mieltä, että vaalitulokset lisäisi tehokkuutta erityisesti duumassa, uudistukset edistyisivät ja oppositiollakin olisi mahdollisuuksia olla olemassa.

Tietynlaisena teemana aineistossa oli näkyvissä kolme erilaista demokratiakäsitystä eli Putinin ohjattu demokratia, Izvestijan oma käsitys demokratiasta sekä vertailu länsimaiseen demokratiaan. Ohjattu demokratia oli tie autoritariaan, kaiken alistamista Kremlin vallalle ja jotain ehdottoman paheksuttavaa ja vastustettavaa. Länsimainen demokratia sen sijaan oli lähinnä vertailukohde, usein niin, että jokin asia venäläisessä järjestelmässä (kuten puoluejärjestelmä) tulisi muuttua samankaltaiseksi kuin Yhdysvalloissa.

Izvestijan oma demokratiakäsitys oli sellainen, että se ikään kuin poimi parhaat palat länsimaisesta demokratiasta ja sovelsi niitä omiin tarkoituksiinsa. Tähän kuului esimerkiksi pienten ja keskisuuren yritysten tukeminen ja tiedotusvälineiden vapaus, mutta ei asioiden hoitaminen keskustelemalla parlamentissa. Izvestijan käsitys demokratiasta oli nopeaa ja tehokasta, eikä sellaista, mihin on totuttu monissa vanhoissa demokratioissa, eli vuosien tai jopa vuosikymmenien keskustelua samoista lakiasioista. Demokratiaa edustivat tietyt kaksi puoluetta, ei mielipiteiden monimuotoisuus.

Venäjän käynnissä oleva siirtymä ja postkommunistinen status tulivat esiin esimerkiksi silloin, kun selitettiin järjestelmän toimimattomuutta. Lyhyen siirtymäajan takia kansa ei ollut vielä sisäistänyt muutoksia ja itse järjestelmässäkään oli vielä neuvostoajan perinteitä, kuten liian vahva yleisen syyttäjän virasto. Neuvostohistoriaan viitattiin usein pienillä viittauksilla, ei suorilla syytöksillä. Jedinaja Rossijan vaalivoittoa pidettiin toisaalta pahana asiana, koska valta keskittyi, mutta toisaalta esimerkiksi duuman työskentelyn arveltiin muuttuvan tehokkaammaksi. Toisin sanoen se, miten yhden puoleen suureen valtaan duumassa suhtauduttiin, oli hyvin kaksinaista ja ristiriitaista. Presidentti Putinia arvosteltiin jonkin verran, mutta suhteessa vähän, verrattuna esimerkiksi Jedinaja Rossijan ja yleisesti Kremlin (presidentti, hallitus, virkamiehet) vastaanottamaan kritiikkiin. Vaalit demokraattisena instituutiona eivät toimineet kovin hyvin: kansalaisilla ei ollut tarpeeksi tietoa, äänestämättömyys oli yleistä ja vaalijärjestelyt ontuivat.

Poliittisen luottamuksen teorian näkökulmasta sanomalehti voi olla välittäjä, jonka tarjoaman tiedon avulla kansalaiset tekevät luottamispäätöksiä tai arvioivat instituutioiden ja poliitikkojen suorituksia. Izvestijan uutisointi välitti negatiivisen kuvan ehdokkaista, duumasta, joistakin puolueista ja myös järjestelmän toiminnasta ja periaatteista. Uutisoinnissa korostuivat ongelmat ja epäkohdat. Vaikka ei voidakaan sanoa, miten tai minkä suuntaisesti joukkotiedotusväline vaikuttaa viestiensä vastaanottajaan, voidaan Izvestijasta todeta jotakin tiedonvälittäjänä.

Izvestija ei ainakaan yrittänyt uskotella, että duuma, ehdokkaat, vaalijärjestelmä tai ylipäätään venäläinen poliittinen järjestelmä olisivat suuren luottamuksen arvoisia. Lehteä lukiessa oli siis helppo ymmärtää, miksi monet venäläiset suhtautuvat niin kyynisesti politiikkaan ja moniin poliittisiin toimijoihin ja instituutioihin. Toisaalta tiedotusvälineiden tehtävänä on myös valvoa valtaa, joten osa kritiikistä voi palvella tätä tehtävää. Kuitenkin esimerkiksi ehdokkaista tulisi olla saatavilla myös sellaista tietoa, joka ei keskity pelkästään joidenkin henkilöiden valheisiin ja rikoksiin.

LÄHDELUETTELO

Painetut lähteet:

- Alger, Dean E. (1989): *The Media and Politics*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Almond, Gabriel A. & Verba, Sidney (1966): *The Civic Culture*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Becker, Jonathan (2004): *Lessons from Russia: A Neo-Authoritarian Media System*. *European Journal of Communication* 19:2, s. 139–163.
- Blendon, Robert J. & Benson, John M. & Morin, Richard & Altman, Drew E. & Brodie, Mollyann & Brossard, Mario & James, Matt (1997): *Changing Attitudes in America*. Teoksessa Nye Jr., Joseph S. & Zelikow, Philip D. & King, David C. (edited): *Why People Don't Trust Government*, s. 205–216. Cambridge: Harvard University Press.
- Bouckaert, Geert & Van de Walle, Steven (2003): *Comparing Measures of Citizen Trust and User Satisfaction as Indicators of 'Good Governance': Difficulties in Linking Trust and Satisfaction Indicators*. *International Review of Administrative Sciences* 69:3, s. 329-343.
- Bova, Russell (1998): *Political Culture, Authority Patterns, and the Architecture of the New Russian Democracy*. Teoksessa Eckstein, Harry & Fleron Jr., Frederic J. & Hoffman, Erik P. & Reisinger, William M.: *Can Democracy Take Root in Post-soviet Russia? Explorations in State-Society Relations*, s. 177–200. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Braithwaite, John (1998): *Institutionalizing Distrust, Enculturating Trust*. Teoksessa Braithwaite, Valerie & Levi, Margaret (edited): *Trust and Governance*, s. 343–375. New York: Russell Sage Foundation.
- Bretzer, Ylva Noren (2005): *Att förklara politiskt förtroende. Betydelsen av socialt kapital och rättvisa procedurer*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Buergenthal, Robert M. (1997): *Strengthening the Rule of Law in the Democratization Process*. Teoksessa Hjerppe, Reino & Kanninen, Tapio & Patomäki, Heikki & Sehm, Katariina (edited): *Democracy, Economy and Civil Society in Transition – the Cases of Russia and the Baltic States*, s. 26–32. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti.
- Coleman, James S. (1994): *Foundations of Social Theory*. Cambridge: Harvard University Press.
- Curran, James (1996): *Mass Media and Democracy Revisited*. Teoksessa Curran, James & Gurevitch, Michael (edited): *Mass Media and Society*, s. 81–119. London: Arnold.

Dowley, Kathleen M. & Silver, Brian D. (2003): Social Capital, Ethnicity and Support for Democracy in the Post-communist States. Teoksessa Badescu, Gabriel & Uslaner, Eric M. (edited): Social Capital and the Transition to Democracy, 95–119. London: Routledge.

Easton, David (1965): A Framework for Political Analysis. Englewood Cliffs N.J.: Prentice-Hall.

Fairclough, Norman (1989): Language and Power. London: Longman.

Gamson, William A. (1968): Power and Discontent. Homewood, Illinois: The Dorsey Press.

Gibson, James L. (2003): Social Networks, Civil Society, and the Prospects for Consolidating Russia's Democratic Transition. Teoksessa Badescu, Gabriel & Uslaner, Eric (edited): Social Capital and the Transition to Democracy, s. 61–80. London: Routledge.

Greimas, A.J. (1980): Strukturaalista semantiikkaa. Tampere: Gaudeamus.

Hardin, Russell (1998): Trust in Government. Teoksessa Braithwaite, Valerie & Levi, Margaret (edited): Trust and Governance, s. 9–27. New York: Russell Sage Foundation.

Hill, Michael (1997): The Policy Process in the Modern State. Harlow: Prentice Hall.

Inglehart, Ronald (1997): Postmaterialist Values and the Erosion of Institutional Authority. Teoksessa Nye Jr., Joseph S. & Zelikow, Philip D. & King, David C. (edited): Why People Don't Trust Government, s. 217–236. Cambridge: Harvard University Press.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004): Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi (2004): Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: Diskurssianalyysin aakkoset, 75–108. Tampere: Vastapaino.

Kaase, Max & Newton, Kenneth (1995): Beliefs in Government. Oxford: Oxford University Press.

Koikkalainen, Katja (2006): Talouslehdet Venäjän mediamarkkinoilla. Teoksessa Nikula, Jouko (toim.): Katse Venäjään – suomalaisen Venäjä-tutkimuksen antologia, s. 114–130. Helsinki: Aleksanteri-instituutti.

Korhonen, Inkeri & Oksanen, Katja (1997): Kertomuksen semiotiikkaa. Teoksessa Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka (toim.): Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys, s. 54–71. Tampere: Gaudeamus.

Levi, Margaret (1998): A State of Trust. Teoksessa Braithwaite, Valerie & Levi, Margaret (edited): Trust and Governance, s. 77–101. New York: Russell Sage Foundation.

Lovell, David W. (2001): Trust and the Politics of Postcommunism. *Communist and Post-communist Studies* 34:1, 27–38.

Mansbridge, Jane (1997): Social and Cultural Causes of Dissatisfaction with U.S. Government. Teoksessa Nye Jr., Joseph S. & Zelikow, Philip D. & King, David C. (edited): *Why People Don't Trust Government*, s. 133–153. Cambridge: Harvard University Press.

McQuail, Denis (1994): *Mass Communication Theory. An Introduction*. London: Sage.

Mickiewicz, Ellen & Richter, Andrei (1996): Television, Campaigning, and Elections in the Soviet Union and Post-Soviet Russia. Teoksessa Swanson, David L. & Mancini, Paolo (edited): *Politics, Media, and Modern Democracy. An International Study of Innovations in Electoral Campaigning and Their Consequences*, s. 107–127. Westport: Praeger.

Mishler, William & Rose, Richard (2001): What Are the Origins of Political Trust? *Comparative Political Studies* 34:1, s. 30–62.

Mughan, Anthony (2000): *Media and the Presidentialization of Parliamentary Elections*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave.

Neustadt, Richard (1997): The Politics of Mistrust. Teoksessa Nye Jr., Joseph S. & Zelikow, Philip D. & King, David C. (edited): *Why People Don't Trust Government*, s. 179–201. Cambridge: Harvard University Press.

Newton, Kenneth (1999): Social and Political Trust in Established Democracies. Teoksessa Norris, Pippa (edited): *Critical Citizens. Global Support for Democratic Governance*, s. 169–187. Oxford: Oxford University Press.

Norris, Pippa (1999): Introduction: The Growth of Critical Citizens? Teoksessa Norris, Pippa (edited): *Critical Citizens. Global Support for Democratic Governance*, 1–27. Oxford: Oxford University Press.

Nye Jr., Joseph S. (1997): Introduction: The Decline of Confidence in Government. Teoksessa Nye Jr., Joseph S. & Zelikow, Philip D. & King, David C. (edited): *Why People Don't Trust Government*, s. 1–18. Cambridge: Harvard University Press.

Orren, Gary (1997): *Fall from Grace: The Public's Loss of Faith in Government*. Teoksessa Nye Jr., Joseph S. & Zelikow, Philip D. & King, David C. (edited): *Why People Don't Trust Government*, s. 77–107. Cambridge: Harvard University Press.

Patterson, Thomas E. (1994): *Out of Order*. New York: Vintage Books.

Petuhov, Vladimir (2004): Porjadok bez svobodyi rossijanam net nužen. *Izvestija* 8.6.2004.

Putnam, Robert D. (1993): *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.

Putnam, Robert D. (2000): *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.

Raskin, Andrei (2001): *Television: Medium to Elect the President*. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle & Vartanova, Elena & Zassoursky, Yassen (edited): *Russian Media Challenge*, s. 93–114. Helsinki: Kikimora Publications.

Rose, Richard & Munro, Neil (2003): *Elections and Parties in New European Democracies*. Washington: CQ Press.

Sakwa, Richard (2004): *Putin. Russia's Choice*. New York: Routledge.

Simpura, Jussi & Eremitcheva, Galina (1997): *Distrust as a Social Problem in Russia. Results from Family Interviews in St Petersburg, 1993 to 1995*. Teoksessa Hjerpe, Reino & Kanninen, Tapio & Patomäki, Heikki & Sehm, Katariina (edited): *Democracy, Economy and Civil Society in Transition – the Cases of Russia and the Baltic States*, s. 58–63. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti.

Sleivyte, Janina (2005): *Putin's Regime and Consolidation of the State*. Teoksessa Elo, Kimmo & Ruutu, Katja (toim.): *Russia and the CIS – Janus-Faced Democracies*, s. 13–32. Saarijärvi: Gummerus.

Street, John (2001): *Mass Media, Politics and Democracy*. New York: Palgrave.

Sulkunen, Pekka (1997): *Todellisuuden ymmärrettävyys ja diskurssianalyysin rajat*. Teoksessa Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka (toim.): *Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys*, s. 13–53. Tampere: Gaudeamus.

Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka (1997a): *Arvot ja modaalisuus sosiaalisen todellisuuden rakentamisessa*. Teoksessa Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka (toim.): *Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys*, s. 72–95. Tampere: Gaudeamus.

Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka (1997b): *Puhujakuva: enonsiaation rakenteet*. Teoksessa Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka (toim.): *Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys*, s. 96–126. Tampere: Gaudeamus.

Sulkunen, Pekka (1998): *Johdatus sosiologiaan – käsitteitä ja näkökulmia*. Juva: WSOY.

Suoninen, Eero (2006): *Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen*. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen Eero (2006): *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 17–36. Tampere: Vastapaino.

Sutch, Helen (1997): *Democratization in the Economic Transition Process: Issues, Problems and Progress*. Teoksessa Hjerpe, Reino & Kanninen, Tapio & Patomäki, Heikki & Sehm, Katariina (edited): *Democracy, Economy and Civil Society in Transition – the Cases of Russia and the Baltic States*, s. 18–25. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti.

Swanson, David L. & Mancini, Paolo (1996): Patterns of Modern Electoral Campaigning and Their Consequences. Teoksessa Swanson, David L. & Mancini, Paolo (edited): Politics, Media, and Modern Democracy. An International Study of Innovations in Electoral Campaigning and Their Consequences, s. 247–276. Westport: Praeger.

Tyler, Tom R. (1998): Trust and Democratic Governance. Teoksessa Braithwaite, Valerie & Levi, Margaret (edited): Trust and Governance, s. 269–294. New York: Russell Sage Foundation.

Törrönen, Jukka (1997): Intohimoinen teksti – pysäytetty kertomus suostuttelun makrorakenteena. Teoksessa Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka (toim.): Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys, s. 221–247. Tampere: Gaudeamus.

Törrönen, Jukka (1999): Juomisen vapaus ja vastuu. Sosiosemioottinen analyysi alkoholipoliittisesta liberalismista maallikkoajattelussa. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia No. 234. Helsinki: Yliopistopaino.

Törrönen, Jukka (2005): Puhetapoja analysoimassa. Rajankäyntiä kriittisen diskurssianalyysin ja semioottisen sosiologian välillä. Teoksessa Räsänen, Pekka & Anttila, Anu-Hanna & Melin, Harri (toim.): Tutkimus menetelmien pyörteissä, s. 139–161. Juva: PS-kustannus.

Vanhala-Aniszewski, Marjatta (2005): Tendentsii razvitija postsovetskogo media-teksta. Teoksessa Baschmakoff, Natalia & Vanhala-Aniszewski, Marjatta (edited): Re-reading Soviet and Post-Soviet Texts, s. 140–155. Joensuu: University of Joensuu.

Vartanova, Elena (2001): Media Structures: Changed and Unchanged. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle & Vartanova, Elena & Zassoursky, Yassen (edited): Russian Media Challenge, s. 21–72. Helsinki: Kikimora Publications.

Voltmer, Katrin (2000): Constructing Political Reality in Russia: Izvestiya – Between Old and New Journalistic Practices. *European Journal of Communication* 15:4, s. 469–500.

Woolcock, Michael (2000): Sosiaalinen pääoma: menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. Teoksessa Kajanoja, Jouko & Simpura, Jussi (toim.): Sosiaalinen pääoma: globaaleja ja paikallisia näkökulmia, s. 26–56. Stakes: Helsinki.

Zassoursky, Ivan (2001): Media and Power: Russia in the Nineties. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle & Vartanova, Elena & Zassoursky, Yassen (edited): Russian Media Challenge, s. 73–91. Helsinki: Kikimora Publications.

Sähköiset lähteet:

IREX Media Sustainability Index. [viitattu 7.3.2007]. Saatavilla: http://www.irex.org/programs/MSI_EUR/2005/MSI05-Russia.pdf

Laki duuman edustajien valitsemisesta. Democracy.Ru –www-sivut [viitattu 9.3.2007]. Saatavilla: http://www.democracy.ru/english/library/laws/duma175FZeng/page8.html#P644_215360

Levada-Tsentr. [viitattu 26.7.2006]. Saatavilla: <http://www.levada.ru/press/2003101500.html>

Parkkonen, Mika (2004): Venäjän Izvestija-lehti uudistuu. Lehteä muutetaan länsimaisemmaksi. Helsingin Sanomat, Verkkoliite, Talous & Työ. 28.11.2004. [viitattu 14.10.2006].

Saatavilla: <http://www.hs.fi/arkisto/suojatut/artikkeli?id=HT20041128SI1TT03agp&useToken=true&free=izvestija&date=&frDate=&toDate=&depa=>

Pietiläinen, Jukka: Tietoa Izvestijan omistajasuhteista vuonna 2003? Vastaanottaja: Maria Kuokka. Lähetetty: 22.5.2007 [viitattu 26.5.2007]. Yksityinen sähköpostiviesti.

Russia Votes. [viitattu 23.2.2006]. Saatavilla: <http://www.russiavotes.org>

Venäjän keskusvaalikomissio. [viitattu 23.4.2007]. Saatavilla: http://gd2003.cikrf.ru/list_34/sx/SelectMode/none/branch_bm/1340712/gas_doc_obj/76215493.html

Venäjän perustuslaki. [viitattu 16.3.2007]. Saatavilla: <http://president.kremlin.ru/articles/ConstChapter1.shtml>

WCIOM. [viitattu 26.7.2006]. Saatavilla: <http://www.wciom.ru/?pt=46&article=83>

Muut lähteet:

Mäkinen, Sirke (2007): Retoriikka ja venäläisten poliittisten toimijoiden tutkimus. Luento Aleksanteri-instituutin Metodologisia näkökulmia venäläiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin -kurssilla, 25.4.2007.

Aineiston lähdetiedot

- A1 Serodževa, Malika (2003): Punktualnyi Putin. Prezident ne soglasilsja s perenosom "avtogražđanki". Izvestija 18.11.2003.
- A2 Moisejev, Igor (2003): Kruplenkaja summa. Bankovski komitet podnjal potolok garanti v zakone o strahovani bankovskih vkladov do 100 000 rublei. Izvestija 18.11.2003.
- A3 Sadtšikov, Aleksandr (2003): Kandidatskaja pamjat. Kommunisty zabyli ukazat v svoih deklaratsijah 6 "Mersedesov". Izvestija 18.11.2003.
- A4 Vinogradov, Mihail (2003): Ataka na reglament. Gosduma pokazala, kak budet rabotat. Izvestija 18.11.2003.
- A5 Vinogradov, Mihail (2003): Ugolovnyi kodeks smjagtšili, nemnogo užestotšiv. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/russia/article41194/>
- A6 Vinogradov, Mihail (2003): "Jesli by zahotel, ja by proneš v dumu avtomat". Gosduma sobirajetsja udarit no kompartii rukami Genprokyratyry. Izvestija 19.11.2003.
- A7 Vinogradov, Mihail (2003): Tštoby zvontše truby igrali. Duma prinjala v pervom tštenii zakon o tšinovnikah. Izvestija 20.11.2003.
- A8 Orlova, Natalija (2003): Vyigrajut tolko vkladčiki. Deputaty poslali "deduškinu ogovorku" k tšertovoi babuške. Izvestija 20.11.2003.
- A9 Rybakova, Tatjana & Vyuholeva, Jekaterina (2003): Uslugi ne prodajutsja. Privatizatsija objektov žilištšno-kommunalnogo hozjaistva budet izbiratelnoi. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/economic/article41269/>
- A10 Grigorjeva, Jekaterina (2003): Anatoli Tšubais, glava RAO "EES Rossii": "Jedinstvennoje, tšto ih ne ustraivajet – tšto malo. Nado sažat ještšo i ještšo". Izvestija 25.11.2003.
- A11 Vinogradov, Mihail (2003): Narod zadajet Tsentrizbirkomu strannyje voprosy. Izvestija 26.11.2003.
- A12 Švedov, Anatoli (2003): "Kassir" KPRF potreboval moralnogo udovletvorenija. Izvestija 26.11.2003.
- A13 Kovaleva, Anna (2003): NTV otlutšila Žirinovskogo ot "Svobody slova". Izvestija 26.11.2003.
- A14 Iljitšev, Georgi & Maksakov, Ilja (2003): Ostalnyje mogut otdyhat. "Uslovnoje golosovanije" opredelilo pjaterku potentsialnyh dumskih liderov. Izvestija 26.11.2003.
- A15 Rotkevitš, Jelena (2003): Pitserski gubernator budet borotsja s korruptsijej vmeste s "Jablokom". Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/russia/article41540/>
- A16 Serodževa, Malika (2003): Kogda pojedem. Strana v ožidanii rezultatov rassmotrenija zakona ob "avtogražđanke". Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/economic/article41548/>
- A17 Serodževa, Malika (2003): Bitva za lutšeje. Tšto prineset rynku novyi zakon o strahovanii. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/economic/article41553/>
- A18 Maksakov, Ilja (2003): Potšti 90 tysjatš rossijan he smogut progolosovat. Izvestija 28.11.2003.
- A19 Iljitšev, Georgi (2003): "Ne tolkaiteš loktjami!" Politologi gotovjatsja k zakrytiju polititšeskogo sezona. Izvestija 28.11.2003.
- A20 Vinogradov, Mihail (2003): Samomu molodomu kandidatu v deputaty Gosdumy razrešili izbiratsja. Izvestija 28.11.2003.
- A21 Migunov, Aleksandr (2003): Irina Hakamada, vitse-spiker Gosdumy: "Nelzja otdavat vlast bjurokratii". Izvestija 29.11.2003.
- A22 Avdejev, Sergei & Braterski, Aleksandr & Iljitšev, Georgi & Novikov, Leonid (2003): Duma ženskogo roda. Izvestija 29.11.2003.

- A23 Vinogradov, Mihail (2003): Kandidaty v deputaty za mesjats pokryli tret puti do Luny. Izvestija 2.12.2003.
- A24 Ditšev, Mihail (2003): "Jabloko" stalo "zelenym". Demokraty pozabotilis o ljudjah i inžektorah. Izvestija 2.12.2003.
- A25 Kuzina, Mila (2003): Žirinovskogo pobedila družba. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/tv/article41752/>
- A26 Perekrest, Vladimir (2003): Vladimir Judin, deputat Gosdumy: "V "Jedinoi Rossii" pridetsja provesti razborku". Izvestija 3.12.2003.
- A27 Ditšev, Mihail (2003): Boris Nemtsov: "Kogda-nibud "marionetki" soskotšat so svoih nitotšek". Izvestija 4.12.2003.
- A28 Ditšev, Mihail & Politov, Juri (2003): Kommunisty ne stšitajut žurnalista izbiratelem. Izvestija 5.12.2003.
- A29 Švedov, Anatoli (2003): Predvybornyi šantaž. Izvestija 5.12.2003.
- A30 Sadtšikov, Aleksandr (2003): Žizn i smert izbiratel'nogo bjulletenja. Izvestija 6.12.2003.
- A31 Iljitšev, Georgi (2003): Ljuboi izbiratel možet poprobovat sdelat vybory boleje tšistymi. Izvestija 6.12.2003.
- A32 Andruhin, Aleksandr (2003): Meždunarodnyi rozysk dlja kandidata v deputaty. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/incident/article41941/>
- A33 Tihonov, Aleksei (2003): Investitsionnyje kompanii postavili na pobedu "Jedinoi Rossii" i reformy. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/economic/article41953/>
- B1 Babajeva, Svetlana (2003): Duma o tretjem. Izvestija 9.12.2003.
- B2 Iljin, Georgi (2003): "Nad buduščim Rossii navisla ten Tsezarja". Zarubežnaja reakcija na vybory v Gosdumu. Izvestija 9.12.2003.
- B3 Sadtšikov, Aleksandr (2003): Putem delenija palaty. V novoi Dume predstaviteli "Jedinoi Rossii" hotjat vzjat vse. Izvestija 9.12.2003.
- B4 Iljitšev, Georgi (2003): Izbirateli smenili svoih kumirov. Izvestija 9.12.2003.
- B5 Braterski, Aleksandr & Vinogradov, Mihail (2003): "Lordam iz PASE" ne ponravilas "Jedinaja Rossija". Izvestija 9.12.2003.
- B6 Ratiani, Natalja (2003): Dmitri Rogozin, odin iz liderov bloka "Rodina": "Gorditsja tšistotoi krovi mogut tolko makaki i fašisty". Izvestija 9.12.2003.
- B7 Gosteva, Jelena (2003): Ne tak potselovali. Proščedšije vybory ne oživili fondovyi rynek. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/economic/article42017/>
- B8 Gubenko, Olga (2003): Sozdanije tšastnoi energetiki pod ugrozoi. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/economic/article42008/>
- B9 Pervoje zasedanije novoi Gosdumy proidet 26 dekabnja. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/russia/article42003/>
- B10 Vinogradov, Mihail (2003): Vladimir Žirinovski: My hotim pervogo vitse-spikera i pjat komitetov. Izvestija 10.12.2003.
- B11 Braterski, Aleksandr & Vitebskaja, Tatjana & Švedov, Anatoli (2003): Sokratit i trudoustroit. U deputatov novoi Gosdumy i proigravših budet raznaja žizn. Izvestija 10.12.2003.
- B12 Vinogradov, Mihail (2003): Gašenije Stolypina i Miljukova. Treti sozyv Gosdumy soberetsja v posledni raz. Izvestija 11.12.2003.
- B13 Afanasjev, Mihail (2003): Nedodelannyi parlament. Kakaja Duma nužna segodnja strane i zatšem. Izvestija 11.12.2003.
- B14 Vinogradov, Mihail (2003): "Izбирatelei ne ustraivajet v KPRF naš partijnyi akademizm". Izvestija 11.12.2003.

- B15 Mihail Gorbatšev predlagajet Putinu tretji rok. Izvestija 11.12.2003.
- B16 Iljin, Vadim (2003): V novoi Dume uže idet ožestotšennyi torg. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/russia/article42152/>
- B17 Naryškina, Anastasija (2003): Slava bogu, jesli rezultaty sfalsifitsirovany. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/russia/article42152/>
- B18 Iljitšev, Georgi (2003): Daite prezidentu oppozitsiju. Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/russia/article42152/>
- B19 Babajeva, Svetlana & Vinogradov, Mihail & Ratiani, Natalja & Sadtšikov, Aleksandr (2003): Kto na Putina? Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/russia/article42193/>
- B20 Vinogradov, Mihail (2003): Jesli zavtra boikot. Pravyje i levyje mogut ne poiti na vybory prezidenta. Javlinski – uže ne hotšet. Izvestija 18.12.2003.
- B21 Braterski, Aleksandr (2003): Sergei Glazjev, odin iz liderov bloka "Rodina": Ja vynužden zanimatsja politikoi. Izvestija 19.12.2003.
- B22 Sadtšikov, Aleksandr (2003): Polititšeskije tsifry. Tsentribirkom podvel itogi vyborov. Kommunistov oni ne ustraivajut. Izvestija 20.12.2003.
- B23 Vinogradov, Mihail & Švedov, Anatoli (2003): Nokaut reitingom. Spisok želajuščih stat prezidentom tajet ežednevno. Izvestija 20.12.2003.
- B24 Vinogradov, Mihail (2003): Proštšai, "Jabloko"! Saatavilla: <http://www.izvestia.ru/russia/article42386/>
- B25 "Izbrannyi put privedet k tomu, tšto Rossija stanet otstaloi stranoi". Saatavilla <http://www.izvestia.ru/russia/article42522/>
- B26 Sadtšikov, Aleksandr (2003): Spiker vnutrennih del. Izvestija 25.12.2003.
- B27 Vinogradov, Mihail (2003): Soljaris. U "Jedinoi Rossii" net sopernikov na polititšeskom pole. Izvestija 25.12.2003.
- B28 Vinogradov, Mihail (2003): Titanik podhodit k aisbergu. Raskol KPRF vozmožen. No ne po kremlevskomu stsenariju. Izvestija 26.12.2003.
- B29 Sadtšikov, Aleksandr (2003): U "Jedinoi Rossii" budet 8 spikerov. Izvestija 27.12.2003.
- B30 Migunov, Aleksandr (2003): "Dlja Moskovskoi oblasti 234 tysjatši neutštennyh izbiratelei – sliškom mnogo". Izvestija 27.12.2003.
- B31 Iljitšev, Georgi (2003): "Ona vsem nraivitsja, poka spit" Izvestija 27.12.2003.
- B32 Vinogradov, Mihail (2003): LDPR vydvinula kandidata-boksera. Izvestija 27.12.2003.

Liite 1. Puolueiden nimet, käytetyt lyhenteet ja translitteroitujen sanojen käännökset

Jabloko	Venäjän demokraattinen puolue Российская демократическая партия Яблоко
Jedinstvo	Yhtenäisyys Единство
Jedinaja Rossija	Yhtenäinen Venäjä Единая Россия
KPRF	Venäjän federaation kommunistinen puolue Коммунистическая партия Российской Федерации
LDPR	Venäjän liberaalidemokraattinen puolue Либерально-демократической партии России
Narodnaja Partija	Kansanpuolue Народная партия
Otetšestvo	Isänmaa Отечество
Regiony Rossii	Venäjän alueet Регионы России
Rodina	Kotimaa/Äidinmaa Родина
SPS	Oikeistovoimien liitto Союз Правых Сил
Vybor Rossii	Venäjän valinta Выбор России

Liite 2. Artikkelien pääteemat (sen mukaan mihin luokkaan jaettu)

	artikkelin pääteema	luokka
A1	duuman lainsäädäntötyö (suhde presidenttiin)	dl
A2	duuman lainsäädäntötyö	dl
A3	ehdokkaiden vilpillinen toiminta	evt
A4	valtataistelu duumassa	valtataist.
A5	duuman lainsäädäntötyö	dl
A6	poliitikon vilpillinen käytös/ehdokkaan protesti	evt/muut
A7	duuman lainsäädäntötyö	dl
A8	duuman lainsäädäntötyö	dl
A9	duuman lainsäädäntötyö	dl
A10	poliittisten voimien jakaantuminen maassa	pvj
A11	äänestäjien kysymykset duuman vaaleista	ään
A12	edustajien vilpillinen käytös	evt
A13	edustajan epäasiallinen käytös	evt
A14	vaalituloksen spekulointi	vt
A15	Jablokon ohjelma	Jab
A16	duuman lainsäädäntötyö	dl
A17	duuman lainsäädäntötyö	dl
A18	äänestäjien oikeuksien rikkominen	rik
A19	vaalituloksen spekulointi/SPS:n & Jablokun erimielisyydet	vt/SPS&Jab
A20	SPS:n & Jablokun erimielisyydet: ehdokkaan vaikeudet	SPS&Jab
A21	poliittisten voimien jakaantuminen maassa	pvj
A22	naisten määrä ja rooli duumassa (ja politiikassa yleisesti)	muut
A23	puolueiden kampanjointi	muut
A24	Jablokon ohjelma duumassa	Jab
A25	ehdokkaan/edustajan epäasiallinen käytös	evt
A26	ER:n linkit lainrikkomisiin (vilpillinen poliitikko)	evt
A27	poliittisten voimien jakaantuminen maassa/SPS:n ohjelma	pvj/muut
A28	ehdokkaiden epäasiallinen käytös	evt
A29	äänestäjät boikotoivat vaaleja tyytymättömyyden vuoksi	ään
A30	äänestyslipukkeiden elämänvaiheet	muut
A31	vaalilainsäädännön mahd. rikkominen ja siitä valittaminen	rik
A32	ehdokkaan rikollinen tausta	evt
A33	vaalituloksen spekulointi	vt
B1	vaalituloksen vaikutus	vtv
B2	vaalituloksen vaikutus (ulkomaiden arviot)	vtv
B3	duuman paikkajako ER:n kannalta	dp
B4	vaalituloksesta äänten jakautuminen alueittain	vt
B5	vaalien rikkomukset/rinnakkainen ääntenlasku	rik/rä
B6	Rodinan voitto	voit

B7	vaalien vaikutus talouteen	vtv
B8	vaalien vaikutus talouteen ja energiamarkkinoihin	vtv
B9	vaalitulos	vt
B10	LDPR:n voitto: ohjelma ja tulevassa duumassa	voit
B11	duuman johtopaikat/hävinneiden tulevaisuus	dp/häv
B12	vanhan duuman päätösistunto	muut
B13	miksi duuma ei toimi tai mitä siinä on vikana	pvj
B14	KPRF:n tappio vaaleissa/rinnakkainen ääntenlasku	häv/rä
B15	vaalitulos Putinin ja kansan kannalta	vt
B16	duuman johtopaikat	dp
B17	vaalitulos	vt
B18	kysely: kansalaisten mielipiteet (ehdokkaat, vaalitulos)	ään
B19	Jablokon ja SPS:n ja KPRF:n häviö/presidentinvaalit	häv/pv
B20	rinnak. ääntenlasku/presidentinvaalit/duuman paikkajako	rä/pv/dp
B21	Rodina:n ohjelma ja liittoutumat uudessa duumassa	voit
B22	vaalitulos/rinnakkainen ääntenlasku	vt/rä
B23	duuman johtopaikat/presidentinvaalit	dp/pv
B24	Jablokon ja SPS:n tulevaisuus/presidentinvaalit	häv/pv
B25	Jablokon & SPS:n tulevaisuus/pol. voimien jak.	häv/pvj
B26	duuman johtopaikka	dp
B27	ER:n voitto	voit
B28	KPRF:n häviö/presidentinvaalit	häv/pv
B29	duuman johtopaikat	dp
B30	lainrikkomiset ja valitukset vaaleissa	rik
B31	gallup: kansalaisten mielipide uudesta duumasta	ään
B32	LDPR:n kokous/presidentinvaalit	voit/pv

lyhennykset:

dl = duuman lainsäädäntötyö

evt = ehdokkaiden vilpillinen tai epäasiallinen käytös

ään = äänestäjien mielipiteet

pvj = poliittisten voimien jakaantuminen

vt = vaalitulos tai tuloksen spekulointi

vtv = vaalituloksen vaikutus

Jab = Jabloko

rik = vaaleissa tapahtuneet rikkomukset

dp = duuman paikkajako

pv = presidentinvaalit

voit = voittajat

häv = hävinneet

rä = rinnakkainen ääntenlasku

Liite 3. Luokitukset: lukumäärän mukaan artikkelit, joissa luokitus esiintyy

Luokitukset	1. ajanjakso	2. ajanjakso	Yhteensä
keskusta - oikeisto ja/tai vasemmisto	6	6	12
voittajat - häviäjät	0	9	9
yksittäiset poliitikot toisiaan vastaan	1	5	6
kansa - valta	4	1	5
presidentti, ohj. demokratia - vastustajat	0	5	5
duuma - presidentti	3	1	4
vanha duuma - uusi duuma	0	4	4
duuma - hallitus/ministeri	3	0	3
nykyiset arvot - tavoiteltavat arvot	0	3	3
byrokratia - politiikka	1	1	2
demokratia - vaalitulos	0	2	2
duuma - asiantuntijat	2	0	2
duuma - virkamiehet	2	0	2
duuman vaalien ehdokkaat - vaalikomitea	2	0	2
Jabloko - nimettömät tahot	2	0	2
Jabloko - SPS	2	0	2
demokraatit - fasistit	2	0	2
LDPR - muut puolueet	0	2	2
LDPR ja Žirinovski - NTV	2	0	2
länsimaat - venäjä	1	1	2
viranomaiset - laki	1	1	2
duuma - Tšubais	1	0	1
duuma - Viktor Vidmanov	1	0	1
duuma, hallitus - tallettajien edun ajajat	1	0	1
Gryzlov - mielenosoittajat	0	1	1
Jabloko - hallitus	1	0	1
Jedinaja Rossija, liikemiehet - edustaja	1	0	1
Jeltsin - nykyinen Kreml	0	1	1
keskisuuri bisnes - oligarkit	0	1	1
KPRF - keskusvaalikomissio	0	1	1
KPRF:n puhemiehistö – aluevalt., nuoriso	0	1	1
KPRF - toimittaja	1	0	1
KPRF - valtio	0	1	1
naispoliitikot - ne jotka eivät tue heitä	1	0	1
Nemtsovin toimisto - "vastustajat"	0	1	1
poliitikot - lääkärit	1	0	1
presidentti - virkamiehet	1	0	1
presidentti, puolueet - hallitus	1	0	1
Rodina - sen vähättelijät	0	1	1
Rodina, KPRF - hallitus & oligarkit	0	1	1
todellisuus - laki	1	0	1
uudistajat - kansallissosialistit	0	1	1
vanha oikeisto - uusi oikeisto	0	1	1
VTSIOM - tutkimusta kritisoiivat	1	0	1

Liite 4. Aktantit: artikkelien lukumäärän mukaan

Aktanttimalli	1. ajanjakso	2. ajanjakso	Yhteensä
Lähettäjä			
valta ja sen halu	2	12	14
vaalit	12	1	13
demokratia	4	5	9
lain tarve/laki	5	4	9
kansalaiset/äänestäjät	3	4	7
uudistumisen tarve/tehokkuus	0	5	5
markkinat	2	2	4
presidentti	3	0	3
vastuu ja sen kantaminen	0	3	3
edustajat	2	0	2
keskusta/Jedinaja Rossija	2	0	2
maan tulevaisuus	2	0	2
hallitus	1	0	1
muiden kehittyneiden maiden esimerkki	0	1	1
radiokanava	1	0	1
ympäristön suojele	1	0	1
Subjekti			
demokraatit/SPS/Jabloko	7	4	11
kansalaiset/äänestäjät	4	5	9
duuma	7	1	8
keskusta/Jedinaja Rossija	1	6	7
LDPR	1	5	6
ehdokkaat	4	0	4
presidentti/hänen hallintonsa	1	3	4
hallitus	2	1	3
KPRF	0	3	3
Rodina	0	3	3
Izvestija	1	1	2
keskusvaalikomissio	0	2	2
ulkomaat	0	2	2
yksittäinen poliitikko	2	0	2
naispoliitikot	1	0	1
televisiokanava NTV	1	0	1
tutkimuskeskus	1	0	1
Venäjän talous	1	0	1
virkamiehet	1	0	1
yrittäjä/yhdistys	0	1	1
äänestyslipukkeet	1	0	1
Objekti			
omat poliittiset ym. tavoitteet	11	23	34
lain muutos	8	0	8
lain noudattaminen	1	4	5

maan normaalit valtasuhteet	3	2	5
duuman hallinta	1	3	4
poliittinen rikostutkinta	4	0	4
tieto	2	0	2
vaalituloksen ennustaminen	1	0	1
kansallissosialismin vastustaminen	1	0	1
sopimuksen purkaminen	1	0	1
talouden kasvu	1	0	1
tehokkuus	0	1	1
äänestäminen	1	0	1
Auttaja			
duuma	6	4	10
kansalaiset/äänestäjät	9	1	10
presidentti/pres. hallinto/pres. allekirjoitus	3	7	10
Jedinaja Rossija	2	7	9
yksittäinen poliitikko	3	6	9
osa edustajista	4	3	7
yleinen syyttäjä/tuomioistuimet/miliisi	5	2	7
resurssit	4	1	5
keskusvaalikomitea/aluevaalikomitea	3	1	4
laki	3	1	4
Rodina	0	4	4
hallitus	2	1	3
osa puolueista	1	2	3
yritykset	3	0	3
Jabloko	1	1	2
KPRF	0	2	2
LDPR	0	2	2
rinnak. ääntenlasku/vaalituloksen kiisto	0	2	2
sopimus	1	1	2
SPS	1	1	2
vaalit	0	2	2
anteeksipyyntö	1	0	1
etniset ristiriidat	0	1	1
Izvestija	1	0	1
menneisyys	0	1	1
televisio	0	1	1
uudistukset	1	0	1
Vastustaja			
duuma	5	3	8
Jedinaja Rossija	3	4	7
KPRF	4	3	7
osa edustajista	7	0	7
huonoa järjestelmää tukevat	3	3	6
keskusvaalikomitea/aluevaalikomissio	4	1	5
ministerit/hallitus	4	1	5

oikeisto & vasemmisto	1	4	5
byrokrania	3	1	4
SPS/länsimieliset liberaalit	1	3	4
presidentti/hänen hallintonsa	2	2	4
asiantuntija	3	0	3
kansalaiset/äänestäjät	3	0	3
kansallissosialistit	2	1	3
oligarkit	0	2	2
osa puolueista	1	1	2
presidentinvaalit	0	2	2
Rodina	0	2	2
yleinen syyttäjä/miliisi	2	0	2
valta	2	0	2
Žirinovski/LDPR	1	1	2
yksittäinen poliitikko	0	2	2
duuman vaalit	0	1	1
Jeltsin	0	1	1
terveydelliset haitat	1	0	1
televisiokanavan johto	1	0	1
tuloksettomat neuvottelut	0	1	1
ulkopoliittiset pelit	1	0	1
valtio	0	1	1
Vastaanottaja			
kansalaiset/äänestäjät	24	11	35
puolueet/poliitikot yleisesti	7	10	17
duuma	2	11	13
KPRF	3	2	5
valta	2	3	5
rikolliset	3	1	4
venäläinen järjestelmä	0	4	4
pankit	3	0	3
virkamiehet	3	0	3
hävinneet	0	2	2
LDPR	1	0	1
presidentinvaalit	0	1	1
presidentti/hänen hallintonsa	1	0	1
sijoittajat	1	0	1

Liite 5. Puhujat ja intertekstuaalisuus: mainintojen lukumäärä
(samasta artikkelista voi olla useampi eri maininta, mutta sama maininta/artikkeli vain kerran)

Puhujat	1. ajanjakso	2. ajanjakso	Yhteensä
poliitikko (ei mainita puoluetta)	16	9	25
yrietykset (myös pankit)/järjestöt	16	5	21
asiantuntija/tutkija	9	7	16
ulkomaat (poliitikot, lehdet) (huom. yhdestä jutusta 15 kpl)	0	16	16
SPS	6	8	14
Jedinaja Rossija	2	11	13
KPRF	4	5	9
Jabloko	5	3	8
keskusvaalikomitea/virkamies	3	5	8
kansalainen/äänestäjä	5	2	7
LDPR	3	3	6
"lähteet"	2	4	6
ministeri/hallitus	4	0	4
muu puolue mainitaan	4	0	4
presidentti/hänen hallintonsa	1	2	3
Rodina	0	3	3
Intertekstuaalisuus			
SPS	13	6	19
asiantuntija/tutkija/tutkimus	1	15	16
Rodina	7	7	14
Jedinaja Rossija	5	7	12
KPRF	3	9	12
"lähteet"	5	7	12
ministeri/hallitus	12	0	12
televisiokanava/viihde	8	1	9
LDPR	5	3	8
yrietykset/järjestöt	5	3	8
keskus- tai aluevaalikomitea/virkamies	5	2	7
Jabloko	2	4	6
poliitikko (ei mainita puoluetta)	0	6	6
muu puolue mainitaan	3	2	5
presidentti/hänen hallintonsa	1	3	4
ulkomaat	1	3	4
kansalaiset/äänestäjät	1	2	3
duuman komitea	2	0	2
laki	2	0	2
Lenin	1	0	1
teknologit	0	1	1

Liite 6. Sitaatit venäjäksi

1. Так врач констатирует смерть больного, который был ему безразличен. (B2)
2. Выяснилось, что люди, борющиеся за право представлять общество в парламенте, "не помнят" о дорогих иномарках, денежных вкладах, хороших гонорарах и земельных участках. (A3)
3. Если в прошлую избирательную кампанию "забывчивость" кандидатов грозила им снятием с предвыборной дистанции, то в этом они могут не волноваться за свое будущее. Депутаты поправили закон о выборах так, что теперь "забывчивым" соискателям мандатов ничего не грозит. Единственной карательной мерой может стать реакция избирателя на плохую кандидатскую память. (A3)
4. Его назначение – это подготовка к более серьезным шагам второго путинского срока. (B26)
5. "Подобные законодательные метания из стороны в сторону недопустимы (---) - Это подрывает нормальный ход законодательного процесса и доверие граждан к законам. (A1)
6. В итоге обе стороны остались немного недовольны проведенными боями, но мужественно заявили, что главное – принятие закона для вкладчиков. (A8)
7. Страховщики называют решение президента "реакцией здравомыслящего человека" и думают, что и сами депутаты не верят, что перенос закона состоится, "но хотя бы пошумят, сыграют на публику". "Надо признать, что в Думе сидят достаточно грамотные люди, которые понимают, что нельзя сделать для страны такую глупость (A1)
8. "Закон попал в предвыборную струю, и потому предугадать действия депутатов невозможно" (A16)
9. Чиновники идеи депутатов не приняли. На заседании правительственной комиссии по жилищной политике, прошедшем после посещения Думы, члены комиссии, состоящей из чиновников, дружно осудили депутатский порыв как предвыборный. Зато решили ввести ограничения на приватизацию объектов ЖКХ. (A9)
10. - Это была фантазмагория, театр абсурда. (A4)
11. - Я требую морального удовлетворения, пусть они отступятся. Потому что все то, что было в запросе Госдумы к генпрокурору, от начала и до конца ложь, - заявил Видьманов. (A12)
12. Большинство палаты поддержало либерализацию УК и УПК. Поддержало вовсе не потому, что депутаты так уж хотят разгрузить тюрьмы или сделать карающую функцию государства еще и экономически выгодной. Значительная часть палаты как раз выступала и выступает за предельное ужесточение уголовных законов. (---) В

случае с этим законом депутаты попросту не рискнули идти против воли главы государства.(A5)

13. - Ведь вполне возможно, что в результате неоднократных споров нынешний состав Думы ничего определенного не решит и тогда с 1 января неизбежно начнутся штрафы. Автовладельцы будут штурмовать страховые компании, что существенным образом осложнит жизнь и тех и других. (A16)

14. (---) новая Дума станет конструктивным элементом поствыборной российской политической системы. Это означает продолжение реформистского курса. (A33)

15. - Работа в новой Думе будет сложной - каждый законопроект придется обсуждать с президентом. (B3)

16. С депутатами – другие проблемы: 57 законодателей прошлого созыва были в Думе не более трех раз. "Получается, что активно в Думе работают 150-170 депутатов из 450. Зачем нам такое большое количество людей?" (B11)

17. "Дума поработала хорошо, но можно лучше, что мы и сделаем в следующие четыре года" (B12)

18. Дума 4-го созыва еще не приступила к работе, а общественное мнение в отношении ее уже сформировано. Оно нелестное - у граждан есть как минимум одна серьезная претензия к результатам своего же голосования. На вопрос (---) "Как Вы относитесь к включению в избирательные списки министров, губернаторов, артистов, спортсменов, которые в действительности не собираются работать в Думе?", половина опрошенных заявила: это неприемлемо. (B18)

19. В том, что "Яблоко" пройдет в Думу, у лидера партии нет сомнений. Он призывает не верить результатам соцопросов - "все они сейчас являются инструментом пиара и манипулирования". (A15)

20. "Он снова хочет выдвигаться. Сам", - с ужасом заметил один из участников консультаций.(---) Политики говорят так: на самом деле за несговорчивостью лидера "Яблока" стоит его желание сотрудничать с Кремлем и в конечном итоге получить пост в исполнительной власти. (B19)

21. Это выглядит двусмысленно – вроде идем под эгидой президента, а по факту – под эгидой <<ЮКОСа>> и ТНК. (A26)

22. (---) кремлевские кураторы ЕР, приведя партию к победе, хотят показать новому думскому большинству его место в политической системе. (B27)

23. Это провинциальное дело может обернуться ударом по имиджу не только орловских коммунистов, но и всей КПРФ. (A28)

24. Титаник подходит к айсбергу. (B28)

25. Поэтому многие и считают: пусть уж правые этот политический цикл проиграют вовсе, чем продлят мучения собственные и избирателей. Тогда демократическая конструкция 1990-х разрушится, а на ее месте новые люди построят новую партию. Адекватную новому времени и новому избирателю. (B19)

26. Впрочем, это на Западе и в США плохая память и небрежность в финансово-имущественных вопросах может обернуться для кандидатов поражением. У нас - другие традиции. (A3)

27. - Это была политическая акция, лично моя акция - как патриота и гражданина Советского Союза. (---) То была акция коммуниста, не согласного с этой системой. Сегодняшнее решение Думы - яркое подтверждение тому. (---) А то, что выбит из строя кандидат в депутаты, который сейчас должен агитировать, работать? Его изуродовали, отбили почки, желудок, голову - нормально по их понятиям. (A6)

28. В 1990-е значительная часть населения чувствовала себя защитниками некой осажденной крепости, федеральные телеканалы были для них рассадником "жидомасонов-демократов", а первого президента многие совершенно серьезно считали американским агентом.

- Сейчас легитимизация власти почти абсолютная, но голосовать за саму партию власти готовы далеко не все, это еще психологический барьер (---) - Поэтому принимаются паллиативные решения: одни избиратели голосуют за ЛДПР, другие - за "Родину". (B4)

29. На первый взгляд – некий новый тип монархии. Вертикаль власти выглядит почти достроенной: послушные регионы, лишённые оппозиционности масс-медиа, ручные партии, теперь – почти полностью подконтрольная Дума. (B1)

30. построение шведского социализма в СССР затруднительно: шведов маловато... Нету <<шведов>> и в новой Думе.

31. - Я не считаю, что это крах парламентаризма и демократии, (---) Я не чувствую угрозы возвращения к авторитарным временам. (B17)

32. А почему результаты такие? Потому что всё, что вколотили в голову народа за годы советской власти, мы не можем выколотить. (B17)

33. А пока проигравшие думают, что делать, победители обсуждают варианты обустройства всей политической системы страны. Новой и необычной. (B20)

34. Понаблюдав за предвыборной "горячей линией" ЦИК, "Известия" поняли: большинству избирателей просто нужно, чтобы власть их услышала. (A11)

35. - Я считаю, что при президенте Путине выборы стали больше напоминать профанацию. То есть выборы есть, а выбора нет. (A27)

36. Общий вывод получился такой: слава богу, если результаты были сфальсифицированы. Если нет? Если страна и в самом деле проголосовала так, как проголосовала, то это для страны очень нехорошо. (B17)

37. почти каждый пятый избиратель принял решение голосовать за ту или иную партию либо незадолго до 7 декабря, либо вообще в день выборов.(---) больше половины сограждан, проголосовавших за блок "Родина", приняли решение об этом именно в последние дни.(---) некоторые из тех 4% избирателей, кто принял решение непосредственно в кабине для голосования, нисколько не смущаясь, признались, что поддержали те или иные партии случайно(---) 43% респондентов заявили, что не ходили на избирательные участки. (B22)

38. С правыми возможен еще вариант: их попросят выдвинуть кого-нибудь, чтобы внешний мир не выражал недоумения по поводу отсутствия палитры кандидатов и не пытался представить выборы безальтернативными после их проведения. (B20)

39. (---) думайте, когда идете на выборы. Если вы будете голосовать за партию власти, то это может плохо закончиться - не к кому будет обратиться за помощью. Чтобы сопротивляться беспределу, нужен политический вес. (A21)

40. (---) которая могла бы вместе с партией консервативной (имеется в виду, видимо, "Единая Россия") стать основой для формирования в России нормальной - по западному образцу - двухпартийной системы. (B19)

41. Президент и его администрация создают однопартийную систему. Да, в ней может быть видимость правизны, левизны и т.д. Но решения будут приниматься консолидированно и в одном стиле. Такие политические модели известны: латиноамериканская, японская, южнокорейская. Это - модель корпоративного государства, которое экономически опирается на корпорации и генерирует бедность и богатство одновременно. (B25)

42. Судя по социологическим опросам, Госдума - институт далеко не самый популярный, а депутаты вызывают у российских граждан устойчивое недоверие. (B13)

43. Российские депутаты давно добиваются, но пока не имеют законного права проводить парламентские расследования. Это тяжелое наследие эпохи слабого президента и "войны ветвей" особенно дико смотрится в эпоху незыблемой "президентской вертикали". Нужно прямо сказать: российская Дума - недоделанный парламент и останется таковым, если депутаты нового созыва по-прежнему будут только торговаться, но не контролировать исполнительную власть. (B13)

44. Дума о третьем (B1)